

Vaasan hallinto-oikeus

Diaarinumero 00113/20/5399, 00114/20/5399, 00115/20/5399

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisessa lupa-asiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

21.6.2022

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **28.6.2022 (7 pv)**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 21.6.2022 nro 22/0007/3, valitukset ympäristönsuojelulain ja vesilain yhteiskäsittelyn piiriin kuuluvassa asiassa, kaivoksen ympäristö- ja vesitalouslupa, Paltamo.

Luvan hakija

Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliike, Kajaani

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä **21.6.–28.7.2022** Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallinto-oikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet ja valitusaika

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. **Valitusaika päättyy 28.7.2022.**

Vaasan hallinto-oikeus**Päätös**

Antopäivä

21.6.2022

Päätösnumero

22/0007/3

Diaarinumero

00113/20/5399

00114/20/5399

00115/20/5399

Asia

Valitukset ympäristönsuojelulain ja vesilain yhteiskäsittelyn piiriin kuuluvassa lupa-asiassa

Muutoksenhakijat

1. Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliike
2. Paltamon luonto ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry ja Vesiluonnon puolesta ry
3. [REDACTED] ja hänen valitusasiakirjoista ilmenevät neljäkymmentä asiakumppaniaan

Luvan hakija

Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliike, Kajaani

Asian aikaisemmat vaiheet

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 8.10.2013 antamallaan päätöksellä nro 94/2013/1 hylännyt Mondo Minerals B.V. Branch Finland/Mondo Minerals B.V. Suomen sivuliikkeen talkkikaivoksen toimintaa Paltamon kunnassa sijaitsevilla Mieslahden ja Pitkäperä 1:n kaivospiireissä koskevan ympäristölupahakemuksen.

Vaasan hallinto-oikeus on 8.10.2014 antamallaan päätöksellä nro 14/0303/2 luvan hakijan valituksen hyväksyen kumonnut aluehallintoviraston päätöksen ja palauttanut asian aluehallintovirastolle lupahakemuksen käsittelyn jatkamiseksi. Hallinto-oikeuden päätöksen perustelujen loppupäätelmän mukaan aluehallintoviraston tuli jatkaa asian käsittelyä pyytämällä hakijalta hallinto-oikeuden päätöksen perustelut huomioon ottaen lupaharkinnan kannalta riittävän yksityiskohtaiset selvitykset toimintojen sijoittumisesta ja muista lupaharkinnan kannalta tarpeellisista asioista.

Osoite

Korsholmanpuistikko 43
PL 204
65101 VAASA

Puhelin

02956 42611

Telekopio

02956 42760

Sähköposti

vaasa.hao@oikeus.fi

Päätös, johon on haettu muutosta

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto 17.12.2019 Nro 157/2019

Ympäristöluparatkaisu

Aluehallintovirasto on myöntänyt Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliik-
keelle ympäristöluvan Paltamon kunnassa sijaitsevan Mieslahden kaivoksen
toimintaan. Lupa koskee yhteensä enintään 500 000 tonnin vuotuista talkki-
malmin, mineraalien ja sivukiven louhintaa avolouhoksesta, sivukiven varas-
tointia ja murskausta, kaivannaisjätteiden käsittelyä ja loppusijoittamista jäte-
alueelle sekä kaivokseen kertyvien ja kaivoksen toiminta-alueella muodostu-
vien vesien johtamista puhdistamisen jälkeen kaivosvesien purkuputkella Ou-
lujärven Mieslahteen siten, että koko toiminnan aikana malmia louhitaan enin-
tään 3 miljoonaa tonnia.

Luvansaaja on veloitettu maksamaan korvaus maa-alueen käytöstä kaivosve-
siputken sijoittamiseen.

Ennalta arvioiden päästöistä ei aiheudu vesistöön tai sen käyttöön kohdistuvaa
korvattavaa tai toimenpitein hyvittävää vahinkoa. Ennakoimattoman vahin-
gon varalta on annettu ohjaus.

Toiminnassa on noudatettava päätöksessä annettuja lupamääräyksiä.

Käyttöoikeusratkaisu

Aluehallintovirasto on myöntänyt Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliik-
keelle pysyvän käyttöoikeuden käsiteltyjen jätevesien johtamisen kannalta tar-
peellisen viemäriputken rakentamista varten tarvittaviin toiselle kuuluviin
maa- ja vesialueisiin kiinteistöillä [REDACTED] (käyttöoikeusala
3 780 m²) ja [REDACTED] (käyttöoikeusala
4 077 m²). Mainitut rekisteriyksiköt ja käyttöoikeusalueet on esitetty aluehal-
lintoviraston päätöksen liitteessä 2.

Vesitalousluparatkaisu

Aluehallintovirasto on myöntänyt Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliik-
keelle vesitalousluvan Mieslahden kaivoksen louhoksen kuivattamiseen ja kui-
vanapidon ylläpitämisen edellyttämälle pohjaveden pumppaamiselle avo-
louhoksesta toteutettuna siten kuin ne on hakemuksessa ilmoitettu ja lupamää-
räyksiin rajoitettu.

Hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu korvattavaa tai toimenpitein hyvitet-
tävää vahinkoa, haittaa tai muuta edunmenetystä.

Luvansaajan on noudatettava päätöksessä annettuja lupamääräyksiä.

*Ratkaisu vesilain mukaisen poikkeuksen myöntämisestä vesiluontotyyppien
suojelusta*

Aluehallintovirasto on myöntänyt Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliik-
keelle vesilain 2 luvun 11 §:n 2 momentin tarkoittaman luvan poiketa kiellosta
vaarantaa hankkeen vaikutusalueella sijaitsevien seuraavien luonnontilaisten
tai luonnontilaisen kaltaisten pienvesiluontotyyppien säilyminen luonnontilai-
sena: 1) vesilain tarkoittamana norona pidettävä Pitkäpuron uoma kaivospiirin
alueella, 2) sivukiven läjitysalueella Pitkäpuron länsipuolella oleva noro, 3)
avolouhoksen eteläpuolella Pitkäpuron varressa oleva lähde ja 4) avolouhok-
sen ja Kylmänpuron välisellä kannaksella sijaitsevalla lettoalueella oleva
lähde.

Toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta

Kaivosvesien purkuputken rakentaminen voidaan aloittaa lupamääräyksiä nou-
dattaen muutoksenhausta huolimatta. Ennen rakentamista luvansaajalla on ol-
tava tarvittavat luonnonsuojeluviranomaisen myöntämät poikkeusluvut. Muilta
osin aluehallintovirasto on hylännyt pyynnön aloittaa toiminta muutoksen-
hausta huolimatta.

Vesilain mukainen valmistelulupa

Aluehallintovirasto on hylännyt luvansaajan hakemuksen, eikä ole myöntänyt
oikeutta ryhtyä jo ennen päätöksen lainvoimaiseksi tulemistä hankkeen toteut-
tamista valmisteleviin toimenpiteisiin.

Lupamääräykset

Päätökseen sisältyvät seuraavat lupamääräykset 1–60:

Lupamääräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi

Toiminnan järjestämistä koskevat yleiset määräykset

1. Luvansaajan on oltava jatkuvasti riittävästi selvillä toimintansa ympäristö-
vaikutuksista, ympäristöriskeistä ja haitallisten vaikutusten vähentämismah-
dollisuuksista (*selvilläolovelvollisuus*). Tässä päätöksessä määrätyn käyttö-,
päästö- ja vaikutustarkkailun lisäksi luvansaajan on muun muassa malmin ja
kaivannaisjätteiden ominaisuuksia koskevaa tietoa lisäämällä sekä toimiala-
kohtaista tietoa ja alan teknistä kehitystä hyödyntämällä varmistettava, etteivät
toiminnan päästöt ja haitalliset vaikutukset poikkea siitä, mitä lupahakemuk-
sessa on esitetty ja mille lupa on myönnetty.

Vesienkäsittely- ja hallintajärjestelmien ohjaus- ja seurantajärjestelmiä on ke-
hitettävä siten, että ne tuottavat luvansaajalle sellaista reaaliaikaista tietoa,
jonka perusteella pystytään arvioimaan myös tällä päätöksellä asetettujen toi-
minnan ympäristönsuojeluvaatimusten täytyminen.

2. Ennen kaivoksen tarkempaa suunnittelu- ja rakentamisvaihetta on selvitet-
tävä yksityiskohtaisesti tiedot maaperä- ja kallioperäolosuhteista.

3. Luvansaajan on toimitettava Kainuun ELY-keskuksen hyväksyttäväksi suun-
niteltuja vesien johtamista ja käsittelyä, jätteiden käsittelyä sekä muita päästöjä

rajoittavia rakenteita koskevat tämän päätöksen määräysten mukaisiksi tarkistettut ja päivitettyt yksityiskohtaiset rakennus- ja laadunvalvontasuunnitelmat sekä työselostukset viimeistään kuusi kuukautta ennen niiden rakentamisen aloittamista. Rakenteita ja toimintoja, joista suunnitelmat on toimitettava ELY-keskukselle, ovat ainakin seuraavat:

- kaivosalueen ojitukset niihin liittyvine vesienkäsittelyrakenteineen,
- sivukivialue ja suotovesien tasausallas,
- vesienkäsittelyn selkeytysaltaat.

ELY-keskus voi velvoittaa luvansaajan toimittamaan rakennussuunnitelmat hyväksyttäväksi myös muista rakenteista, joilla estetään tai vähennetään päästöjen muodostumista ja leviämistä ympäristöön.

4. Tämän päätöksen mukaisen toiminnan edellyttämät rakennesuunnitelmat, mittaukset, testaukset, selvitykset ja tutkimukset on tehtävä pätevästi, luotettavasti ja tarkoituksenmukaisin menetelmin.

5. Rakentamisessa ja päästöjä ja niiden leviämistä rajoittavien rakenteiden sekä niihin liittyvien vesienjohtamisjärjestelmien toteutuksessa on noudatettava rakentamista ja käytettyjä materiaaleja koskevia standardeja sekä yleisesti käytettyjä ja hyväksyttäviä rakennus- ja työtapoja niin, että laadukkaan rakentamisen ja hyvän rakentamiskäytännön vaatimukset täyttyvät. Rakentamiseen vaadittavan ammattitaidon, työmaajärjestelyjen ja rakentamisen osalta on noudatettava alaa koskevia yleisiä hyväksyttyjä menetelmiä, standardeja tai normeja.

6. Luvansaajan on nimettävä toiminnan ympäristönsuojelun ja kaivannaisjätteen jätealueen yhteyshenkilö(t), jolla/joilla on tehtävän edellyttämä ammattitaito. Yhteyshenkilön tai -henkilöiden yksityiskohtaiset vastuualueet ja yhteystiedot on ilmoitettava Kainuun ELY-keskukselle ja Paltamon kunnan ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisille. Luvansaajan on huolehdittava yhteyshenkilöiden tehtävän edellyttämästä riittävästä kouluttamisesta ja ammattitaidon ylläpitämisestä.

7. Kaivospiirin alueelta ei saa kaataa puustoa tai poistaa kasvillisuutta tai maaperän pintakerroksia muutoin kuin mikä kulloinkin on välittömästi tarpeen rakentamisen tai hankkeen toteuttamisen vuoksi.

8. Luvansaajalla on oltava ennen valkokuokon esiintymiin suoraan rakentamalla tai välillisesti kuivatusvaikutuksen kautta vaikuttavien rakennustöiden aloittamista luonnonsuojelulain 49 §:n mukainen täytäntöönpanokelpoinen poikkeuslupa esiintymien hävittämiselle tai ratkaisulle, että poikkeuslupaa ei tarvita.

9. Liito-oravan päivehtimiseen käyttämä risupesäpuualue on merkittävä maastoon nauhoin ja liikkumista alueella on vältettävä. Vesienkäsittelyrakenteiden rakentamisen yhteydessä risupesäpuihin on jätettävä vähintään 20 metrin varoetäisyys ja rakentamistyöt on ajoitettava lisääntymiskauden ulkopuolelle. Kylmänpuron ylittävää tietä ei saa rakentaa liito-oravan lisääntymisaikana kevättälvellä.

Luvansaajan on hyvissä ajoin ennen puuston poistoa esitettävä Kainuun ELY-keskuksen luonnonsuojeluviranomaiselle suunnitelma risupesien merkitsemisestä ja suojaetäisyyksistä, liito-oravan kulkureittien turvaamiseksi säilytettävästä puustosta ja muista lajin suojelemiseksi toteutettavista toimenpiteistä.

10. Luvansaajan on ilmoitettava vähintään kuukautta aikaisemmin kaivoshankkeeseen liittyvien rakentamistöiden aloittamisesta Kainuun ELY-keskukselle ja Paltamon kunnan ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisille.

Varsinaisen kaivostoiminnan aloittamisesta (malmin irrottamisen alkaminen) on ilmoitettava vähintään kuukautta aikaisemmin edellä mainituille viranomaisille.

11. Kaikista toiminnan muutoksista tai tarkkailussa esiin tulevista päästöjen, jätteiden ominaisuuksien tai vaikutusten poikkeamisista huonompaan suuntaan siitä, mitä hakemuksessa on arvioitu, on ilmoitettava Kainuun ELY-keskukselle ja annettava tiedoksi Paltamon kunnan ympäristönsuojelu- ja terveydensuojeluviranomaisille.

Ilmoituksiin on liitettävä arvio toiminnan muutoksen vaikutuksista päästöihin ja niiden ympäristövaikutuksiin tarkasteltuna kaikkien päästoelementtien osalta sekä luvansaajan oma arvio, edellyttääkö toiminnan muutos ympäristöluvan muuttamista tai tarkkailun tarkentamista ja mihin toimenpiteisiin luvansaaja on ryhtynyt muutoksesta johtuvien päästöjen ja niiden vaikutusten rajoittamiseksi.

Rakentamisen aikataulu

12. Päästöjä vesiin rajoittavat vesienkäsittelyrakenteet ja näihin liittyvät vesienjohtamisjärjestelmät kuten ojitukset, putkilinjat ja kaivosveden purkuputki Oulujärveen on rakennettava valmiiksi ennen kaivosalueen muun rakentamisen, esimerkiksi sivukivialueen pohjatöiden ja louhosalueen pintamaiden poiston, aloittamista. Rakentaminen on tehtävä talvikuukausina tulvakausion ulkopuolella, ellei muu rakentamisajankohta ole ympäristönsuojelun kannalta parempi.

Vesienkäsittelyrakenteita ja käyttöä koskevat määräykset

13. Vesienkäsittelyrakenteet (suotovesien tasausallas, suoto- ja kuivatusvesien esiselkeytysallas, laskeutusallas 1 arseenin saostukseen ja laskeutusallas 2 nikkelin saostukseen) on rakennettava hakemuksen ja sen liitteenä olevien seuraavien piirrosten mukaisesti:

- Yleisjärjestelyt, MK 1:5000, piirustus 01
- Vesienkäsittelyn ja varastoinnin järjestelyt, MK 1:2400, piirustus 02
- Vesienkäsittelyn ja varastoinnin järjestelyt, MK 1:2500, piirustus 3.

Luvansaajalla on oltava valmius ottaa kemikalointi välittömästi käyttöön, mikäli päätöksessä määrätyt raja-arvot ovat vaarassa ylittyä.

Laskeutusaltailla tiivisterakenteena käytettävän bentoniittimaton asennusalueilta on poistettava pintamaakerrokset. Asennusalueen pohjan tasaamisessa, kivien poistamisessa sekä maton asentamisessa ja painottamisessa on noudatettava tuotteen valmistajan laatuvaatimuksia.

14. Kaivosalueen ojitus ja eristysojat on suunniteltava ja toteutettava alueen eri maalajit huomioon ottaen siten, että veden virtausnopeus ojissa jää niin pieneksi, ettei kiintoainesta huuhtoudu merkittävässä määrin veden mukaan. Tarvittaessa ojiin on rakennettava eroosiosuojauksia, virtaamansäätöpatoja ja putousportaita virtausnopeuden ja eroosion estämiseksi sekä lietesyvennyksiä kiintoaineen pidättämiseksi. Ojaluiskat on tehtävä niin loiviksi, etteivät ne sorru tai vaihtoehtoisesti verhoiltava ne riittävän karkealla kiviaineksella tai muulla eroosion estävällä rakenteella. Ojien kaivut on ajoitettava sade- ja tulvakausion ulkopuolelle.

15. Vesienkäsittelyrakenteiden huoltoa varten on laadittava kunnossapitosuunnitelma, joka on esitettävä Kainuun ELY-keskukselle. Tarkastukset ja huollot on ilmoitettava ympäristönsuojelun vuosiraportissa.

16. Kaivosvesien ja puhtaiden pintavesien johtamis- ja vesienkäsittelyrakenteisiin saa tehdä sellaisia Kainuun ELY-keskuksen hyväksymiä muutoksia tai lisäyksiä, joilla ei ole haitallista vaikutusta rakenteiden toimintaan suunnitellulla tavalla tai haitallisia vaikutuksia yksityisen tai yleisen edun kannalta tai jotka eivät lisää toiminnasta aiheutuvaa pilaantumisen vaaraa.

Kaivosvesien purkuputken rakentamista ja käyttöä koskevat määräykset

17. Kaivosvesien purkuputki on rakennettava hakemukseen 29.9.2017 toimitetun täydennyksen liitteessä 1 esitettyyn paikkaan. Purkuputken ranta- ja vesialueen osuudet on rakennettava 1.9.–30.4. välisenä aikana.

Vesialueella putken laki on oltava vähintään 1,5 metrin syvyydessä alivedenkorkeudesta (NN + 120,5) mitattuna. Putken painotusrakenteet on tehtävä niin, etteivät pyydykset tartu painoihin.

Luvansaajan on toimitettava yksityiskohtaiset suunnitelmat purkuputkirakenteista hyväksyttäväksi Kainuun ELY-keskukselle viimeistään kuusi kuukautta ennen niiden rakentamisen aloittamista.

Purkuputkeen liittyvät rakennustyöt on tehtävä siten, ettei niistä aiheudu sellaista veden samentumista tai muuta vahingollista seurausta, joka kohtuullisin kustannuksin on estettävissä. Luvansaajan on huolehdittava, ettei työn aikana vesistön tai rannan käyttöä vaikeuteta enempää kuin tarkoitetun tuloksen saavuttamiseksi on välttämätöntä.

Jäteveden purkupaikka on merkittävä selvästi erottuvilla merkeillä järven rannalle. Talvisin veden johtamisesta aiheutuva heikon jään alue on merkittävä Kainuun ELY-keskuksen kanssa sovittavalla tavalla.

Töiden valmistuttua rakennusjätteet on poistettava vesistöstä ja rakennuspaikoilta. Rakentamisalueet on siistittävä ja saatettava maisemallisesti asianmu-

kaiseen kuntoon. Purkuputken valmistumisesta on 60 päivän kuluessa ilmoitettava kirjallisesti aluehallintovirastolle, Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle ja Paltamon ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Luvansaajan on pidettävä kaivosvesiputki ja siihen liittyvät jätevesien johtamisrakenteet kunnossa.

Vesien johtaminen ja päästöt vesiin

18. Kaivoksen rakentamisaikaiset vedet on johdettava vesienkäsittelyn jälkeen kaivosvesien purkuputkella Oulujärven Mieslahteen mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Sitä ennen vedet voi johtaa Pitkänperään selkeytysaltaan tai muun vastaavan tasoisen vesienkäsittelyrakenteen kautta. Pitkänperään johdettavan rakentamisaikaisen kaivosveden kokonaispitoisuuksien on alitettava seuraavat raja-arvot:

nikkeli 100 µg/l
 arseeni 50 µg/l
 kiintoaine 30 mg/l

ja pH:n on oltava välillä 6,5–9,7.

Raja-arvot alittuvat, kun nikkelin, arseenin ja kiintoaineen johtamisvuorokausien virtaamapainotteinen liukuva kuukausikeskiarvo alittaa raja-arvon. Johdettavan käsitellyn jäteveden pH:n oltava raja-arvojen välillä jatkuvasti. Yksittäisen näytteen nikkelpitoisuus ei saa ylittää 300 µg/l ja arseenipitoisuus 100 µg/l. Vesien johtamisesta ei saa aiheutua näkyvää samentumista Pitkänperässä.

Mikäli edellä mainittuihin raja-arvoihin ei jossakin tilanteessa päästä tai johdettava vesi muuten aiheuttaa vesistöissä samentumista, vesienkäsittelytoimia on tehostettava raja-arvon saavuttamiseksi ja vesistön samentuminen estämiseksi. Vedet voidaan väliaikaisesti pumpata myös sivukivialueen ja tien välisen penkereen taakse.

Vesien johtamisesta ei saa aiheutua valtioneuvoston asetuksen vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006) liitteen 1 kohdissa C2 lueteltujen aineiden ympäristölaatumien ylityksiä.

19. Puhtaiden pintavesien keräämiseksi tarkoitettujen eristysojien vedet saa johtaa selkeytysaltaan tai muun vastaavan tasoisen vesienkäsittelyjärjestelmän kautta Pitkämpuroon ja edelleen Pitkänperään. Veden kiintoaineen pitoisuus saa olla korkeintaan 10 mg/l. Raja-arvo alittuu, kun kiintoaineen johtamisvuorokausien virtaamapainotteinen kuukausikeskiarvo alittaa raja-arvon. Vesien johtamisesta ei saa aiheutua näkyvää samentumista purkuvesistöissä.

Mikäli kiintoainepitoisuuden raja-arvoon ei jossakin tilanteessa päästä tai johdettava vesi muuten aiheuttaa vesistöissä samentumista, vesienkäsittelytoimia on tehostettava raja-arvon saavuttamiseksi ja vesistön samentumisen estämiseksi.

20. Likaantuneet kaivoksen jätevedet (avolouhoksen kuivatusvedet, sivukivalueen suoto- ja valumavedet ja huolto- ja varastoalueiden vedet) on käsiteltävä hakemuksessa esitetyllä tai vähintään vastaavan tehoisella menetelmällä ja johdettava kaivosvesien purkupuikella Oulujärven Mieslahteen. Mieslahteen johdettavan veden kokonaispitoisuuksien on alitettava seuraavat raja-arvot:

nikkeli 300 µg/l
 arseeni 100 µg/l
 kokonaistyyppi 1 000 µg/l
 kiintoaine 10 mg/l

ja pH:n on oltava välillä 6,5–9,7.

Raja-arvot alittuvat, kun nikkelin, arseenin ja kiintoaineen johtamisvuorokausien virtaamapainotteinen liukuva kuukausikeskiarvo alittaa raja-arvon ja kokonaistyyppipitoisuus johtamisvuorokausien virtaamapainotteisena neljännesvuosikeskiarvona alittaa raja-arvon. Johdettavan käsitellyn jäteveden pH:n oltava raja-arvojen välillä jatkuvasti.

Avolouhoksesta ennen louhinnan aloittamista pumpattavat vedet on myös johdettava vesienkäsittelyjärjestelmän kautta.

Vesien johtamisesta ei saa aiheutua valtioneuvoston asetuksen vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006) liitteen 1 kohdissa C2 lueteltujen aineiden ympäristölaatu normien ylityksiä lukuun ottamatta nikkelin ylitystä lupamääräyksessä 25 määrättyllä sekoittumisvyöhykkeellä.

21. Toiminta on järjestettävä siten, että vesienkäsittelyrakenteissa ja johtamisjärjestelmissä on aina riittävästi vesivarastotilaa ja vesien käsittelykapasiteettia tilastollisesti ennakoitavien 1/100 vuodessa sattuvien rankkasateiden, sateisten jaksojen ja kevään ylivalumakausien varalle. Luvansaajan on laadittava veden varastointia ja juoksuttamista koskeva yksityiskohtainen suunnitelma, joka sisältää muun muassa suotovesien tasausaltaan ja vesienkäsittelyaltaiden käyttösuunnitelman niin, että kaikissa valuntatilanteissa on käytettävissä riittävästi varastointitilaa. Tarvittaessa vesien johtamista on vähennettävä kausina, jolloin laimenemisolosuhteet ovat heikoimmat, esimerkiksi talvella ja loppukesällä.

Suunnitelma on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle viimeistään kolme kuukautta ennen jätevesien johtamisen aloittamista. Suunnitelman tietoja on hyödynnettävä lupamääräyksen 24 mukaisessa vesitaseen mallintamisessa.

22. Vesienkäsittely-yksiköissä muodostuvan lietteen määrää on seurattava ja liete on poistettava viimeistään, kun sen kertyminen alkaa heikentää laskeutuksen tehokkuutta.

23. Louhinnassa on käytettävä ensisijaisesti räjähdysaineita, joissa typpi on heikosti liukenevassa muodossa. Reikien panostus ja kenttien räjäytys on tehtävä siten, että sivukiveen tai malmiin jäävän räjähtämättömän räjähdysaineen määrä on mahdollisimman pieni. Räjähteen käsittelytapoja on jatkuvasti kehitettävä niin, että räjähtämättömän räjähdysaineen määrä on mahdollisimman pieni.

24. Luvansaajan on otettava kaivoksella käyttöön ennen kaivostoiminnan aloittamista vesitaseen hallintaan ja sen ennustamiseen liittyvä mallinnusohjelma ja hankittava tarkkailun ja muun saatavilla olevan aineiston kautta tarvittavat lähtötiedot mahdollisimman luotettavan mallinnuksen kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Mallinnuksen laskentaperusteina on käytettävä Kainuun ELY-keskuksen hyväksymiä vesitaseen laskentaperusteita. Mallinnukseen on liitettävä lupamääräyksen 21 mukainen vesien varastointi- ja juoksutussuunnitelma.

Poikkeaminen ympäristölaatonormista sekoittumisvyöhykkeellä

25. Aluehallintovirasto määrää Oulujärven Mieslahdessa sijaitsevan kaivosalueen käsiteltyjen jätevesien päästölähteen ympäristön 100 metrin säteeltä purkuputken suusta, noin 3,1 hehtaarin alueelta, vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen 6 b §:n tarkoittamaksi sekoittumisvyöhykkeeksi. Sekoittumisvyöhykkeen alueella veden liukoinen nikkelpitoisuus saa ylittää, asetuksessa mainitulla tavalla määritettynä, tämän päätöksen mukaan käsiteltyjen jätevesien johtamisen seurauksena mainitun asetuksen nikkelille säätämän ympäristölaatonormin (AA-EQS) ja luontaisen taustapitoisuuden summan. Näin ollen nikkelin sallittu vuosikeskiarvo AA-EQS on 5 µg/l. Sallittu enimmäispitoisuus MAC-EQS saa olla 34 µg/l.

Määrätty sekoittumisvyöhyke on esitetty päätöksen liitteessä 2.

26. Sekoittumisvyöhykkeen tarvetta ja kattavuutta on arvioitava vuosittain tarkkailun perusteella tarkkailusuunnitelman mukaisessa vuosiyhteenvedossa. Jos tarkkailutulosten perusteella sekoittumisvyöhyke osoittautuu liian pieneksi, luvansaajan on tehostettava nikkelin poistamista vesienkäsittelyssä.

Luvansaajan on esitettävä Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle selvitys sekoittumisvyöhykkeestä viiden vuoden kuluessa kaivostoiminnan aloittamisesta. Selvityksessä on esitettävä muun muassa tehtyihin tarkkailuihin ja toteutuneeseen vesitaseeseen perustuva arvio tulevasta vesitaseesta, kaivosvesien laadusta ja kaivoksen päästöistä vesistöön sekä arvio sekoittumisvyöhykkeen riittävydestä tai poistamisesta. Aluehallintovirasto voi selvityksen perusteella täsmentää lupamääräystä tai täydentää lupaa.

Pölypäästöt

27. Pölyävät toiminnot kaivosalueella on suunniteltava siten, että asutukseen, loma-asutukseen, suojelualueille ja vesistöön on mahdollisimman suuri etäisyys suojavyöhykkeineen.

28. Sivukiven murskauksessa pölypäästöjä on rajoitettava pitämällä pudotuskorkeudet mahdollisimman pieninä, kastelemalla ja koteloidamalla päästölähteet kattavasti ja tiiviisti tai käyttämällä muuta pölyn torjumisen kannalta parasta käyttökelpoista tekniikkaa.

29. Varastokasat ja ajoneuvojen kuormat on tarvittaessa kasteltava. Pölyn leviäminen ajoneuvojen mukana ympäristöön toiminta-alueella ja sen ulkopuolelle on estettävä esimerkiksi kattamalla malmikuljetukset ja pesemällä autojen renkaat.

30. Louhintareikien porauksessa käytettävät poravaunut on varustettava pölynkeräysjärjestelmällä.

Louhintaräjäytyksissä ilmaan leviävän kiviainespölyn määrää on rajoitettava peittämällä porareistä räjähdedanoksen yläpuolelle jäävä tyhjä osa murskeella tai vastaavalla kiviaineksella.

31. Toiminnasta (mukaan lukien kaivoksen rakentaminen) muodostuvia hajapölypäästöjä, kuten louhinnasta, sivukiven murskauksesta, lastauksesta ja liikenteestä sekä varasto- ja jätealueesta aiheutuvaa pölyämistä on rajoitettava suunnitelmallisesti ja ennakoivasti toteutettavalla pölynsidonnalla ja toimintatapoja kehittämällä. Toiminnasta aiheutuvien pölyjen torjuntasuunnitelma on toimitettava Kainuun ELY-keskuksille ennen kaivoksen rakentamisen aloittamista. Suunnitelmaa on jatkuvasti päivitettävä toiminnasta saadun kokemuksen mukaan. Toteutetuista pölyntorjuntatoimenpiteistä on raportoitava ympäristönsuojelun vuosiyhteenvedossa.

Melu- ja tärinäpäästöt

32. Toiminnassa on otettava huomioon tehokas meluntorjunta koneiden ja laitteiden suunnittelussa, valinnassa, sijoittelussa, käytössä ja kunnossapidossa sekä kaivosalueen liikenteessä. Pistemäiset melun päästölähteet on koteloitava melun vaimentamiseksi ja suunnattava siten, että melun leviämistä häiriintyviin kohteisiin rajoitetaan tehokkaasti. Sivukivi on murskattava alueen laakso-osassa. Toteutetuista meluntorjuntatoimenpiteistä on raportoitava ympäristönsuojelun vuosiyhteenvedon yhteydessä.

Luvansaajan on säännöllisillä tarkastuksilla, huolloilla ja tarvittaessa laitteistojen uusimisella huolehdittava, että toiminnan melua aiheuttavien laitteiden tai toimintojen melupäästöt eivät kasva. Yksittäisiä prosessilaitteita ja rakenteita uusittaessa sekä työmenetelmiä kehitettäessä on huolehdittava melupäästöjen rajoittamisesta niin, ettei muutoksilla lisätä toiminnan aiheuttamaa ympäristömelutasoa.

33. Räjäytyksiä, malmin louhintaa ja malmin kuljetusta muualle rikastettavaksi ei saa tehdä 1.6.–15.8 ja sivukiven murskausta ei saa tehdä 1.5.–31.8.

Kaivoksella saa toimia arkipäivisin (ma–pe) klo 6–22. Avolouhoksessa räjäytykset on pääsääntöisesti tehtävä päivällä ennalta ilmoitettuina aikoina, joista on tiedotettu alueen asukkaille ja loma-asukkaille 1,1 kilometrin säteellä avolouhoksesta.

Mikäli pakottavista turvallisuussyistä johtuen louhintaräjäytyksiä on suoritettava muuna aikana, luvansaajan on pyrittävä tiedottamaan räjäytyksistä lähialueen asukkaille ennakoon, esimerkiksi tekstiviestein matkapuhelimeen.

Maalis–huhtikuussa liito-oravan lisääntymisaikaan ei saa ajaa malmikuljetuksia Savirannantiellä ja rakennettavalla uudella tiealueella tai aiheuttaa muuta melua tai pesintää häiritsevää päästöä.

34. Kaivostoiminnasta aiheutuva melutaso ei saa asuttujen kiinteistöjen pihalueilla ylittää päivällä (klo 7–22) ekvivalenttimelutasoa (L_{Aeq}) 55 dB ja yöllä

(klo 22–7) ekvivalenttimelutasoa (L_{Aeq}) 50 dB eikä lähimpien loma-asuntojen piha-alueilla päivällä (klo 7–22) ekvivalenttimelutasoa (L_{Aeq}) 45 dB ja yöllä (klo 22–7) ekvivalenttimelutasoa (L_{Aeq}) 40 dB.

35. Räjähäyöksistä aiheutuvaa tärinää on ehkäistävä räjäytysteknisin toimenpitein, kuten käyttämällä aikahidastentalleja ja rajoittamalla räjäytettävien kenttien kokoa sekä kehittämällä ja ottamalla käyttöön muita tärinää ehkäiseviä työ- ja toimintatapoja. Räjähäyökset on suunniteltava ja toteutettava siten, että niistä ei aiheudu heilahdusnopeuksia, jotka voivat vahingoittaa kaivosalueen ulkopuolella olevia rakennuksia ja niissä olevaa irtaimistoa.

Jätteet ja niiden käsittely ja hyödyntäminen

36. Toiminnassa muodostuvien keskeisten ympäristönsuojelulain 59 §:ssä tarkoitettujen kaivannaisjätteiden nimikkeet ovat jätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (179/2012) mukaisesti seuraavat:

Jae	Jätenimike
Pinta- ja irtomaat	01 01 02
Malmin irrotuksessa muodostuva sivukivi	01 01 02
Selkeytysaltaiden pohjaliete	01 01 02

Pinta- ja irtomaat ja sivukivet on ensisijaisesti hyödynnettävä esimerkiksi tie-rakenteissa, muussa maarakentamisessa tai maisemoinnissa. Selkeytysaltaiden pohjalietteitä ei saa sijoittaa Mieslahden kaivosalueelle. Hyödyntämättömät sivukivet on sijoitettava kaivosalueelle hakemuksessa esitetyn mukaisesti kaivannaisjätteen jätealueelle.

Ominaisuuksiltaan erilaiset pintamaat on sijoitettava erilleen pintamaiden läjitys- ja varastoalueille niin, että eri käyttötarkoituksiin sopivat maat voidaan luotettavasti ottaa kyseiselle maa-ainekselle soveltuvaan käyttötarkoitukseen.

Hyödynnettävien pilaantumattomien maa-ainesten metallipitoisuuksien on alitettava valtioneuvoston asetuksessa 214/2007 maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista annettu ylempi ohjearvo. Pilaantumattomat maa-ainekset eivät saa olla happoa tuottavia. Kainuun ELY-keskukselle toimitettavalla kohdekohtaisella riskinarviolla on osoitettava, ettei maa-aineksista aiheudu haitallisten aineiden kulkeutumisen vuoksi ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa tai terveyshaittaa.

Talkkimalmin irrotuksen yhteydessä louhittava sivukivi ei ole jätettä, jos se välittömästi tai korkeintaan lyhytaikaisen varastoinnin jälkeen toimitetaan kaivospiirin alueella käytettäväksi rakennus- tai muussa toiminnassa, sen sulfidisen rikin pitoisuus on alle 0,1 %, se ei omaa haponmuodostuspotentiaalia ja se täyttää muutoinkin kohteeseen soveltuvalle kiviainekselle asetettavat vaatimukset.

Kun toiminta alkaa ja jätteitä muodostuu, kaivannaisjättejakeista on tehtävä niiden ominaisuuksien määrittely kaivannaisjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen 190/2013 mukaisesti. Lisäksi selkeytysaltaiden pohjalietteiden ominaisuudet on määritettävä kaatopaikoista annetun valtioneuvoston päätöksen

331/2013 mukaisesti.

37. Toiminnassa muodostuvien kaivannaisjätteiden jätehuollosta on huolehdittava toiminnalle 25.9.2015 laaditun jätehuoltosuunnitelman ja tässä päätöksessä määrätyn mukaisesti.

Kaivannaisjätteiden jätehuoltosuunnitelmaa on arvioitava ja tarvittaessa tarkistettava viimeistään viiden vuoden kuluttua tämän päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Arvioinnista on ilmoitettava Kainuun ELY-keskukselle. Jos kaivannaisjätteen määrä tai laatu taikka jätteen käsittelyn tai hyödyntämisen järjestelyt muuttuvat merkittävästi, kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa on muutettava. Lupaa on tällöin muutettava siten kuin ympäristönsuojelulain 114 §:n 4 momentissa säädetään.

38. Luvansaajan on laadittava maa- ja kiviainesten hallintasuunnitelma, jossa esitetään toimet, joilla varmistetaan maa- ja kiviainesten ominaisuuksien ennalakoiva tunnistaminen ja kaivannaisjätteiden sijoittaminen tai hyödyntäminen tämän päätöksen tarkoittamalla tavalla. Suunnitelman on katettava kaikki alueella muodostuvat kaivannaisjätteet. Tiedot niistä on tallennettava siten, että loppusijoitettujen kaivannaisjätteiden ja kaivospiirin alueella hyödyksi käytettyjen maa- ja kiviainesten sijainti ja määrä ovat tiedossa toiminnan aikana ja sen loppumisen jälkeen. Hallintasuunnitelma on liitettävä kaivannaisjätteiden jätehuoltosuunnitelmaan ja toimitettava Kainuun ELY-keskukselle.

39. Toiminnassa muodostuvat jätteet, joiden käsittelystä ei ole erikseen määrätty, on lajiteltava ja säilytettävä toisistaan erillään siten, että jätteiden hyödyntämismahdollisuuksia ei jätteitä sekoittamalla heikennetä. Jätteet on varastoitava ja käsiteltävä siten, että niistä ei aiheudu roskaantumista, hajuhaittaa tai muutakaan ympäristön pilaantumisen vaaraa.

Luvansaajan on ensisijaisesti vähennettävä syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta. Jos jätettä kuitenkin syntyy, luvansaajan on ensisijaisesti valmisteltava jäte uudelleenkäyttöä varten tai toissijaisesti kierrätettävä se. Jos kierrätys ei ole mahdollista, jätteenhaltijan on hyödynnettävä jäte muulla tavoin. Jos hyödyntäminen ei ole mahdollista, jäte on loppukäsiteltävä.

Hyötykäyttökelpoiset jätteet on toimitettava hyödynnettäväksi ja muut jätteet loppusijoitettavaksi laitokseen, käyttökohteeseen tai kaatopaikalle, jonka ympäristöluvassa tai sitä vastaavassa päätöksessä on hyväksytty kyseisen jätteen hyödyntäminen tai käsittely.

Toiminnassa muodostuvat vaaralliset jätteet on toimitettava käsiteltäväksi toimijoille, joilla on lupa kyseisten jätteiden vastaanottoon. Luovutettaessa vaaralliset jätteet ne on pakattava tiiviiseen ja jätteen vaaraominaisuuksilla merkittyyn pakkaukseen sekä on laadittava siirtoasiakirja.

Räjähdysainejäämiä sisältävien jätteiden käsittelyssä on muutoin noudatettava räjähdysaineita koskevia säädöksiä.

Luvansaajan on ylläpidettävä ja päivitettävä jätelain 120 §:n tarkoittamaa suunnitelmaa jätteiden käsittelyn seurannasta ja tarkkailun järjestämisestä.

Kaivannaisjätteiden jätealue

40. Kaivannaisjätteen jätealue on rakennettava hakemuksen, tämän päätöksen ja hakemuksen liitteenä olevan piirustuksen ”Tyypipioikkileikkaus, sivukiven läjitysalue, MK 1:1000/1:200, piirustus nro 11, 15.9.2015” ja 19.12.2018 täsmennyksen mukaisesti. Rakentamisessa on otettava huomioon lupamääräyksen 2 mukainen maaperä- ja kallioperäolosuhteiden tutkimus.

Jätealueen moreenin laatu on tutkittava ennen lupamääräyksessä 3 määrätyn yksityiskohtaisen rakennesuunnittelun aloittamista. Tarvittaessa pohjarakenteseen on tuotava moreenia muualta tai käytettävä muuta tiivisterakennetta, jotta hakemuksessa esitetty pohjakerroksen tiiveys saavutetaan.

41. Kaivannaisjätteen jätealueen (sivukivialueen) pohjamaan kantavuuden on oltava luontaisesti tai rakennusteknisin toimin vahvistettuna sellainen, että alueella on sille tulevalla enimmäiskuormituksella riittävä varmuus maapohjan sortumista vastaan.

Jätealue on toteutettava siten, että myös sille sijoitetulla jätteellä ja niihin liittyvillä rakenteilla on kaikissa olosuhteissa riittävä varmuus jätealueen sisäistä sortumista vastaan.

Jätealueelta ja siihen liittyvien rakenteiden ja altaan alta on poistettava puusto.

Jätealueen pohjalle on sijoitettava kerros emäksistä sivukiveä. Läjittämisessä on käytettävä jätteiden kerroksellista sijoittamista siten, että hapanta metallipitoista valumaa mahdollisesti tuottavat kivet sijoitetaan läjityksen pohja- ja siäosiin lupamääräyksen 38 maa- ja kiviainesten hallintasuunnitelman mukaisesti.

42. Sivukivialueen rakenteisiin saa tehdä sellaisia Kainuun ELY-keskuksen hyväksymiä muutoksia tai lisäyksiä, joilla ei ole haitallista vaikutusta rakenteiden toimintaan suunnitellulla tavalla tai haitallisia vaikutuksia yksityisen tai yleisen edun kannalta tai jotka eivät lisää toiminnasta aiheutuvaa pilaantumisen vaaraa.

43. Läjityksen edistyessä jätealuetta on verhoiltava alueelta poistetuilla pintamailla ottaen huomioon alueelle luontaisesti leviävä ja istutettava kasvusto.

Varastointi ja huoltotoiminta

44. Toiminnassa käytettävät kemikaalit ja polttoaineet sekä muodostuvat jätteet on varastoitava siten, että varastoinnista ei aiheudu haittaa tai vaaraa terveydelle tai ympäristölle. Kemikaalien vuotojen hallinnassa on käytettävä kaksinkertaista suojausta.

Ympäristölle haitallisten kemikaalien, polttoaineiden ja jätteiden varastot ja varastosäiliöihin mahdollisesti liittyvät putkistot on rakennettava siten, ettei kyseisiä aineita pääse onnettomuustilanteissakaan ympäristöön. Varastointi-

paikkojen ja -säiliöiden sekä täyttö- ja tyhjennysputkistojen kunto on tarkistettava säännöllisesti. Tarkastuksista on pidettävä kirjaa ja todetut vauriot on korjattava viipymättä.

Ympäristölle haitalliset nestemäiset kemikaalit ja polttonesteet on varastoitava kullekin kemikaalityypille tarkoitetuissa asianmukaisesti merkityissä säiliöissä. Ympäristölle haitallisia nestemäisiä kemikaaleja tai polttoaineita sisältävät säiliöt tai säiliöryhmät on varustettava varoaltaalla, jonka tilavuus on vähintään 110 % altaan sisällä olevan suurimman säiliön tilavuudesta. Samaan säiliöryhmään ei saa sijoittaa keskenään vaarallisesti reagoivia kemikaaleja tai kemikaaleja, jotka syövyttävät muun varoallastilassa olevan säiliön rakenne-materiaalia, perustusta, vallitilan suojakalvoa tai muuta rakennetta.

45. Koneiden pienet huollot voidaan tehdä kaivosalueella huolehtien jätteiden lajittelusta lupamääräyksen 39 mukaisesti. Öljyjen vaihdossa on huolehdittava maaperän suojauksesta. Kalustoa saa pestä alueella, josta pintavedet johdetaan vesienkäsittelyalueelle.

46. Louhittu malmi on kuljetettava alueelta pois mahdollisimman pian louhinnan jälkeen. Avolouhoksen syventyessä malmi voidaan tarvittaessa väliaikaisesti sijoittaa avolouhoksen länsipuoliselle välivarastoalueelle. Välivarastointi-alueelle on rakennettava tiivis pohjarakenne, jolta vedet on johdettava käsitte-lyyn.

Häiriötilanteet ja muut poikkeukselliset tilanteet

47. Poikkeuksellisia päästöjä aiheuttavista häiriötilanteista sekä muista vahingoista ja onnettomuuksista, joissa haitallisia aineita pääsee ympäristöön, on viipymättä ilmoitettava Kainuun ELY-keskuksille ja Paltamon kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle sekä tarvittaessa alueelliselle pelastusviranomaiselle.

Luvansaajan on viipymättä ryhdyttävä tarvittaviin toimenpiteisiin päästöjen rajoittamiseksi, vahinkojen torjumiseksi, tilanteen palauttamiseksi ennalleen ja tapahtuneen toistumisen estämiseksi sekä tarpeellisen tarkkailun järjestämiseksi.

48. Vahinko- ja onnettomuustilanteiden varalta on laitosalueella oltava aina saatavilla riittävä määrä alkutorjuntamateriaalia. Vuotoina ympäristöön päässeet kemikaalit, polttonesteet ja muut aineet sekä niiden mahdollisesti pilaama maaperä on kerättävä välittömästi talteen, varastoitava tiiviissä suljetussa varastossa, kontissa tai säiliössä sekä toimitettava asianmukaiseen käsittelyyn ennen varastotilan täyttymistä.

49. Kaivosveden pumppaus purkuputkeen on pysäytettävä tarvittaessa, ettei ympäristöön pääse häiriötilanteissakaan kemikaaleja.

50. Luvansaajan on laadittava kaivoksen yksityiskohtaisen suunnittelun vaiheessa toiminnan ympäristöriskinarviointi. Riskinarvioinnissa tunnistetut riskit on otettava huomioon kaivoksen rakentamisvaiheessa.

Riskinarviointi on tehtävä luvansaajan ja kaivosten ympäristö- ja onnettomuusriskien arviointiin ja riskinhallintaan perehtyneen ELY-keskuksen hyväksymän asiantuntijatahon yhteistyönä. Riskinarviointi tulee tehdä yleisesti käytössä olevien kaivosten ympäristöriskien arviointia ja hallintaa koskevien ohjeiden, standardien tms. dokumenttien mukaisesti. Riskinarvioinnissa tunnistettujen poikkeuksellisten ja häiriötilanteiden varalta on oltava toimintasuunnitelma ja -valmius. Riskinarviointi ja toimintasuunnitelma on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle.

Kokonaisvaltainen riskinarviointi on pidettävä ajan tasalla ja uusittava neljän vuoden välein.

Energiatehokkuus

51. Toiminnan ja prosessien suunnittelu, siihen liittyvät hallintajärjestelmien valinta ja toteutus, kunnossapito, seuranta ja koneiden ja laitteiden valinta on toteutettava siten, että toiminnassa päästään kokonaisuutena katsoen mahdollisimman hyvään energiatehokkuuteen. Energiatehokkuuden parantamiseksi tehdyistä toimista ja muun ohella hankittavien sähkömoottorien ja pumppujen energiatehokkuudesta on raportoitava osana ympäristönsuojelun vuosiyhteenvedoa.

Vesitalousluvan lupamääräykset

52. Luvansaaja saa pumpata avolouhokseen kertyviä pohja- ja pintavesiä avolouhoksen kuivanapidon toteuttamiseksi.

Louhoksen pohjalta pumpattavat kuivanapitovedet (louhosvedet) on johdettava hakemuksessa esitettyjen vesienkäsittelyrakenteiden kautta ja edelleen rakennettavan kaivosvesien purkupuksen kautta Oulujärven Mieslahteen.

Ennen pumppauksen aloittamista vesienkäsittelyrakenteet ja kaivosveden purkupuksi on oltava valmiina. Tarvittaessa vesiä voidaan varastoida kaivosalueella sivukivialueen ja tien välisen penkereen taakse.

53. Luvansaaja saa muuttaa alueen pohjaveden korkeuksia avolouhoksen alueella siinä määrin kuin hakemussuunnitelmasta ja sen täydennyksistä ilmenee.

Luvansaajan on osana lupamääräyksen 21 mukaista kaivoksen vesitaseen hallintaa laadittava ja ylläpidettävä alueen pohjavesimallia. Mallinnusta on säännöllisesti päivitettävä muun muassa louhoksesta ja pohjavesiputkista tehtyjen pohjaveden korkeustietojen, alueen sadanta- ja sulamistietojen ja kuivatusvesien pumppaustietojen ja niskaojien virtaamatietojen perusteella niin, että se mahdollisimman hyvin vastaa toteutunutta tilannetta. Mallinnuksen pohjalta pohjaveden ottaminen ja virtaamien rajoittaminen on tehtävä niin, että havaittavat pohjavesivaikutukset eivät ulotu luonnonsuojelualueille, lähteisiin ja talousvesikaivoihin.

Mikäli louhoksen kuivatus aiheuttaa hakemuksessa esitettyä laajemmalle alueelle ulottuvia kuivatusvaikutuksia ja uhkaa aiheuttaa vaikutuksia suojelualueilla, lähteissä tai talousvesikaivoissa, luvansaajan on viipymättä rajoitettava

veden pumppaamista tai keskeytettävä pumppaus pohjavedenpinnan alenemisen estämiseksi sekä ryhdyttävä vaikutuksia rajoittaviin muihin tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Luvansaajan on viiden vuoden kuluessa pumppauksen aloittamisesta toimitettava Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle hakemus tämän lupamääräyksen tarkistamisesta. Hakemukseen on liitettävä riittäviin tarkkailutuloksiin ja seurantoihin perustuvat selvitykset vesitalousluvan vaikutuksista pohjaveteen ja siitä riippuvaiseen luontoympäristöön.

Toiminnan lopettaminen

54. Toiminnan loputtua on alueelta poistettava kaikki ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavat koneet, laitteet, kemikaalit, polttoaineet ja jätteet, lukuun ottamatta alueelle tällä lupapäätöksellä loppusijoitettavaksi sallittuja jätteitä.

55. Luvansaaja vastaa alueella olevan kaivannaisjätteen (sivukiven) jätealueen jälkihoidosta, tarkkailusta ja suotovesien käsittelystä niin kauan kuin on tarpeen sen varmistamiseksi, että jätealueesta ei aiheudu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa, eikä päästöjä ja niiden vaikutuksia ole tarpeen tarkkailla. Luvansaajan on huolehdittava, että kaivostoiminnan lopettamisen jälkeenkin kaivannaisjätealueesta ja muista kohteista aiheutuvien päästöjen rajoittamiseksi tarpeelliset rakenteet ovat käytössä ja pysyvät toimintakuntoisina siihen asti, kunnes ympäristölupaviranomainen jälkihoitovaiheen päästö- ja vaikutustarkkailutietojen perusteella katsoo, että järjestelmät eivät ole tarpeen tai niiden aktiivisesta huoltamisesta voidaan luopua.

56. Luvansaajan on laadittava yksityiskohtainen suunnitelma kaivoksen sulkemistoimista viimeistään vuosi ennen toiminnan lopettamista. Suunnitelma on toimitettava Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle. Aluehallintovirasto voi tarvittaessa antaa alueen jälkihoitoa koskevia määräyksiä. Sulkemissuunnitelman on katettava sekä ympäristönsuojelulain että vesilain nojalla toteutettavat toimet.

57. Jätevesien käsittelyä on jatkettava niin kauan, kunnes lopetetusta toiminnasta ja sen jälkihoitotoista ei aiheudu tarkkailun perusteella päästöä, jolla olisi olennaista vaikutusta Oulujärven vedenlaatuun ja ekologiaan. Luvansaajan on toimitettava jätevesien Oulujärveen johtamisen lopettamista koskeva lupahakemus aluehallintovirastolle vähintään vuotta ennen käsiteltyjen jätevesien suunnitellun johtamisen lopettamista. Hakemuksessa on esitettävä muun ohella, miten ja minne muodostuvat suoto- ja valumavedet johdetaan tämän jälkeen.

Tarkkailu- ja raportointimääräys

58. Luvansaajan on tarkkailtava kattavasti toiminnan päästöjä ja vaikutuksia siten kuin hakemuksessa on esitetty (tämän päätöksen kappaleessa ”Tarkkailu ja raportointi”) ja tämän päätöksen muissa lupamääräyksissä on määrätty. Tarkkailusuunnitelmaa on täydennettävä ainakin seuraavasti:

Rakentamisvaiheen käyttötarkkailu

- tiedot rakentamistöiden etenemisestä päivittäin rakentamiskohdekohtaisesti kirjattuna,
- käytössä olevat työmenetelmät,
- ojitusten yhteydessä tarkat kaivuajat ja -paikat,
- päästöjä rajoittavien rakenteiden valmistuminen, kunnan seuranta, havainnot toimivuudesta sekä kaikki, myös väliaikaiset, poikkeamat rakenteiden käytöstä ja toiminnasta,
- ojien lietealaiden ja -syvennysten tyhjentäminen,
- vesienkäsittelyyn tulevien vesien nikkeli- ja arseenipitoisuuden mittaus kemikaloinnin arvioimiseksi,
- vesinäytteiden ottoajat ja -paikat,
- kaikki muut mahdolliset tapahtumat, joilla arvioidaan olevan vaikutusta työmailta aiheutuviin päästöihin.

Merkinnät on tehtävä Kainuun ELY-keskuksen kanssa sovitulla tavalla käyttöpäiväkirjaan tai vastaavaan sähköiseen järjestelmään ja sen käytöstä vastaavan henkilön yhteystiedot on ilmoitettava ELY-keskukselle.

Pitkänperän samentumisen estämiseksi rakentamispaikalla on seurattava veden samentumista silmämääräisesti ja Pitkänperällä sulan veden aikana.

Kaivostoiminnan käyttötarkkailu

- sivukivien laadun seuranta,
- vesienkäsittelyyn tulevien vesien nikkeli- ja arseenipitoisuuden mittaus kemikaloinnin arvioimiseksi,
- Pitkänperän lahden tilaa on samentumien havaitsemiseksi seurattava toimintapäivittäin käytössä olevan eristysojien selkeytsaltaan alapuolisesta kohdasta ja purkupaikan läheltä. Mikäli samentumaa havaitaan, on osana käyttötarkkailua selvitettävä samentuma-alueen koko esimerkiksi maastokäynnillä.

Päästötarkkailu

- Eristysojien kautta Pitkänperään johdettavia kaivosalueen ulkopuolisia pintavesien määrää on mitattava jatkuvatoimisesti. Kaksi kertaa kuukaudessa selkeytsaltaan tai vastaavan käsittelyn jälkeen on otettava vesinäyte, josta määritetään kiintoainepitoisuus.
- Rakentamisaikaiseen ja toiminnan aikaiseen jätevesien (Pitkänperään ja kaivosvesien purkuputkella Mieslahteen johdettavien) johdettavien vesien kerran vuodessa tehtävään tarkkailuun on lisättävä elohopea.
- Tarkkailuun on lisättävä tarvittavat parametrit (DOC ja kalsium) biosaatavan nikkelin osuuden määrittelemiseksi ja vähintään kolme näytteenottopistettä sekoittumisvyöhykkeen ulkoreunojen lähelle. Tarkkailupaikkojen sijoittamisessa on tarpeen mukaan otettava huomioon, mitä asetuksen 1022/2006 6 b §:ssä säädetään sekoittumisvyöhykkeen määrittämisestä. Näytteet on otettava vähintään kerran kuukaudessa. Seurantatiheydessä on otettava huomioon luonnon ja ihmistoiminnan aiheuttama vaikutus pintaveteen. Nikkelille määrättyä sekoittumis-

vyöhykkeen laajuutta on arvioitava tarkkailutulosten perusteella; arviointi on esitettävä vuosiyhteenvedossa.

Melun tarkkailu

- Melumittaukset on tehtävä aina, kun toiminta oleellisesti muuttuu verrattuna melusta häiriintyvien kohteiden sijaintiin. Melumittauksissa on otettava huomioon melun kapeakaistaisuus ja iskumaisuus. Melumittaussuunnitelma on toimitettava vähintään kuukautta ennen mittausta Kainuun ELY-keskukselle, joka voi tarvittaessa tarkentaa suunnitelmaa.

Pölyn tarkkailu

- Toiminnan alkuvaiheessa pölytarkkailuun on lisättävä leijumamittaus lähimmissä häiriintyvissä kohteissa hengitettävien hiukkasten (ainakin PM₁₀) analysoimiseksi. Sen tulosten perusteella leijumamittausta on jatkettava tarvittaessa.

Vesistötarkkailu

- Tarkkailuun on lisättävä lyijy, elohopea, kadmium, antimoni, koboltti, sameus, kiintoaine ja hapen kyllästysaste.
- Yksi vesistötarkkailun näytteenottopiste on sijoitettava Mieslahden suuaukolle ja Kylmänpuroon uuden tielinjauksen alapuolelle.
- Toiminnan ensimmäisinä vuosina on vesinäytteenoton yhteydessä Oulujärven näytteenottopaikoilta tehtävä myös kenttämittaukset. Kenttämittaukset tulee tehdä vesipatsaan syvyysuunnassa metrin välein. Kenttämittauksilla on määritettävä lämpötila, sähkönjohtavuus, pH, redox-potentiaali, happipitoisuus ja hapen kyllästysaste.
- Vesinäytteiden lisäksi rannan läheisyydestä on otettava rantavesinäytteitä. Näytteet on otettava niin, että ne kuvaavat uima-, pesu-, sauna- ja kasteluveden laatua.

Kalataloudellinen tarkkailu

- Kalojen haitta-ainepitoisuuden tarkkailuun on lisättävä nikkeli- ja arseenipitoisuuden analysoinnin lisäksi ainakin elohopea ja kadmium.

Sedimenttitarkkailu

- Sedimentin nikkeli- ja arseenipitoisuudet on määritettävä kaivosvesien purkuputken purkupaikan sekoittumisvyöhykkeellä, Pitkänperän lahdessa ja Mieslahdella. Ensimmäiset näytteet on otettava ennen toiminnan aloittamista, ellei sedimenteistä ole vastaavia tutkimustuloksia.

Pohjavesitarkkailu

- Pohjavesitarkkailua varten asennettavien pohjavesiputkien tulee olla syviä kalliopohjavesiputkia.
- Tarkkailusuunnitelmassa mainittujen putkien lisäksi tulee sivukivialueen luoteispuolella asentaa siirros/ruhjelinjaan putki, jonka asennus-

kairauksen yhteydessä tutkitaan ruhjeen laatu. Kallioperän ruhjevyöhykkeiden lähelle asennettavan putken PP1 asennuksen yhteydessä tulee tutkia kallioperän ruhje/siirrosvyöhykettä. Kalliopohjavedestä on tutkittava ehdotettujen analyysien lisäksi myös koboltti.

- Kaivosvesiputken varrella sijaitsevia käytössä olevia kaivoja/lähteitä on tarkkailtava ennen rakentamista, rakentamien aikana ja rakentamisen päättymisestä vähintään kolmen vuoden ajan.

Raportointi

- Käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailujen tulokset on tallennettava, käsiteltävä ja raportoitava tarkoituksenmukaisella tavalla. Valvontaviranomaisen tulee pystyä tarvittaessa tarkistamaan tarkkailujen tulokset ja niihin liittyvät oheistiedot. Asiasta kiinnostuneiden on saatava keskeiset tarkkailutulokset vaivattomasti.
- Tarkkailujen tulokset ja vuosiyhteenvetoraportit on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle ja Paltamon kunnan ympäristösuojelu- ja terveys- ja terveysviranomaiselle niiden kanssa sovittavalla tavalla. Käyttö- ja päästötarkkailun vuosiyhteenvetoraportti on toimitettava mainituille viranomaisille vuosittain helmikuun loppuun mennessä, ellei viranomaisten kanssa muuta aikaa sovita. Käyttö- ja päästötarkkailun lyhyen jakson raportit on toimitettava viranomaisille ELY-keskuksen määräämin väliajoin. Raporttien tulee sisältää soveltuvin osin ja tarvittavassa laajuudessa samat asiat kuin vuosiyhteenvetoraportissa esitetään.
- Vaikutustarkkailujen tulokset ja raportit on toimitettava edellä mainituille viranomaisille viipymättä niiden valmistuttua. Vaikutustarkkailujen vuosiyhteenvetoraportit on toimitettava näille viranomaisille maaliskuun loppuun mennessä tai Kainuun ELY-keskuksen kanssa sovittuna muuna ajankohtana.
- Vaikutustarkkailujen vuosiyhteenvetoraportti on toimitettava edellä mainittujen tahojen lisäksi myös Oulujärven kalastusalueelle ja hankkeen vaikutusalueella Oulujärvessä toimiville osakaskunnille.

Luvansaajan omien mittausten ja sen omassa laboratoriossa tuottamien käyttö- ja päästötarkkailutulosten oikeellisuus on varmennettava riippumattomien tahojen säännöllisesti tekemien mittausten ja analyysituloksien avulla.

Tämän päätöksen mukainen yksityiskohtainen tarkkailusuunnitelma on toimitettava Kainuun ELY-keskuksen hyväksyttäväksi sen määräämänä aikana, kuitenkin vähintään kuusi kuukautta ennen kaivoksen rakentamistoiminnan aloittamista.

Luvansaajan on liityttävä Oulujärven kalataloudelliseen yhteistarkkailuun. Kalastoa ja kalastusta koskeva tarkkailusuunnitelma on toimitettava Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselle hyväksyttäväksi viimeistään kuusi kuukautta ennen ensimmäisten tarkkailujen aloittamista.

Käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailuja on tarvittaessa täydennettävä, laajennettava ja muutettava viipymättä ympäristön pilaantumista aiheuttavasta toiminnasta, vesienkäsittelyn toimivuudesta, päästöistä ja toiminnan vaikutuksista sekä niiden muutoksista saatavan tiedon lisäämiseksi ja parantamiseksi.

Käyttöoikeuskorvaus

59. Luvansaajan on maksettava, ellei kiinteistön [REDACTED] omistajan kanssa toisin sovita, myönnetystä käyttöoikeudesta päätöksen liitteestä 3 ilmenevä kertakaikkinen korvaus.

Mikäli puuston määrä on metsänhakkuun tai muun syyn vuoksi vähentynyt korvauslaskelman perusteena olevasta määrästä alueella, jota myönnetty käyttöoikeus koskee, korvausta saadaan vähentää puuston määrän vähennystä vastaavasti.

Korvaus on maksettava ennen rakennustöiden alkamista ja viimeistään vuoden kuluessa tämän päätöksen lainvoimaiseksi tulemisesta (eräpäivä). Eräpäivän jälkeiseltä ajalta korvaukselle on maksettava vuotuista viivästyskorkoa, joka on seitsemän prosenttiyksikköä korkeampi kuin kulloinkin voimassa oleva korkolain 12 §:ssä tarkoitettu viitekorko.

Kaivannaisjätteen jätealuetta koskeva vakuus

60. Luvansaajan on asetettava ennen kaivostoiminnan aloittamista 325 000 euron (sis. alv 24 %) vakuus toiminnan keskeytymisen tai loppumisen jälkeen tapahtuvan kaivannaisjätealueen sulkemiseksi ja sillä muodostuvien likaantuneiden vesien johtamiseksi, käsittelyn ja tarkkailun järjestämiseksi ja ylläpitämiseksi sekä mahdollisten jätteiden sijoittamisen seurauksena pilaantuneiden maiden kunnostamiseksi. Tähän vakuuden osaan sisältyvät myös jätealueen vesienkäsittely-yksikössä muodostuneiden lietteiden käsittelystä aiheutuvat kustannukset.

Ennen kuin kolmasosa sivukivialueen pinta-alasta on käytössä, luvansaajan on asetettava lisävakuutta 76 000 euroa (sis. alv 24 %). Vastaavasti ennen kuin kaksikolmasosaa pinta-alasta on käytössä, luvansaajan on asetettava lisävakuutta 76 000 euroa (sis. alv 24 %).

Määrätyt vakuudet on asetettava Kainuun ELY-keskuksen eduksi sen hyväksymällä tavalla joko

- a) omavelkaisena pankkitakauksena, jonka edunsaajana on Kainuun ELY-keskus,
- b) takausvakuutuksena, jonka on oltava first demand -takuu, jonka yksilöidyn euromäärän takuunantaja on velvollinen suorittamaan edunsaajalle sen ensimmäisestä vaatimuksesta tai
- c) pankkitalletuksena, josta on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle talletustodistus kuittaamattomuussitoumuksella ELY-keskuksen hyväksi.

Vakuudenantajan on oltava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Vakuuden on oltava voimassa yhtäjaksoisesti tai määräväleillä toistuvasti uusittuna vähintään kolme kuukautta vakuuden kattamien toimien suorittamisesta ja niiden ilmoittamisesta valvontaviranomaiselle. Jos vakuuden voimassaoloa jatketaan, uusiminen on tehtävä vähintään kolme kuukautta ennen edellisen vakuuskauden päättymistä niin, että vakuus on koko ajan voimassa.

Muutoksia vakuusjärjestelyihin ei saa tehdä ilman Kainuun ELY-keskuksen hyväksyntää.

Luvansaaja voi hakea vakuuden vapauttamista aluehallintovirastolta ympäristönsuojelulaissa säädetyin edellytyksin vakuuden tarpeen poistuttua.

Ohjaus ennakoimattomien vahinkojen varalle

Ympäristölupaa koskeva toiminta

Vahingonkärsijä voi hakea luvanhaltijalta korvausta ennakoimattomasta vesistön pilaantumista koskevasta vahingosta. Hakemus tulee tehdä Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle. Ennakoimatonta vahinkoa koskevan korvaushakemuksen yhteydessä voi esittää myös luvasta poiketen aiheutetun vahingon korvaamista koskevan vaatimuksen.

Vesitaloushanke

Vahingonkärsijä voi hakea luvanhaltijalta korvausta ennakoimattomasta vahingosta tai toimenpiteitä niiden poistamiseksi. Hakemus tulee tehdä aluehallintovirastolle 10 vuodessa valmistusilmoituksen saapumisesta tai sitä jäljempää rakennustöiden valmistumisesta. Kuitenkin rakennelman sortumisesta tai muusta arvaamattomasta syystä aiheutuvasta vahingosta korvausta voi hakea 10 vuoden määräajan jälkeen.

Myös viranomainen voi edellyttämättömien, yleiseen etuun kohdistuvien vahingollisten vaikutusten vuoksi hakea luvanhaltijan velvoittamista vahinkojen vähentämistoimenpiteisiin samassa ajassa.

Aluehallintoviraston ratkaisun ja lupamääräysten perustelut ilmenevät valituksenalaisesta päätöksestä.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

1. Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliike on valituksessaan vaatinut, että melu- ja tärinäpäästöjä koskevia lupamääräyksiä 32 ja 33 muutetaan alla esitetyllä tavalla.

Lupamääräyksestä 32 tulee poistaa lause: ”Pistemäiset melun päästölähteet on koteloitava melun vaimentamiseksi ja suunnattava siten, että melun leviämistä häiriintyviin kohteisiin rajoitetaan tehokkaasti.”

Lupamääräyksestä 33 tulee poistaa lause: ”Maalis-huhtikuussa liito-oravan lisääntymisaikaan ei saa ajaa malmikuljetuksia Savirannantiellä ja rakennettavalla uudella tialueella tai aiheuttaa muuta melua tai pesintää häiritsevää päästöä.”

Yhtiö on perustellut lupamääräystä 32 koskevaa muutosvaatimustaan sillä, että kotelointi ja melun suuntaaminen eivät sovellu luvassa tarkoitettuun kaivostointaan, koska toiminnassa ei ole koteloitavia prosesseja kuten monessa

muussa teollisuustoiminnassa. Melun lähteitä ovat louhinta, räjäytykset, kaivinkoneet, kaivinkoneet iskuvasaralla, kuorma-autot, poravaunu, kauhakaadot metallipintaan sekä kevytdumpperi, joiden aiheuttaman melun rajoitukseen kotelointi tai suuntaaminen ei sovellu.

Lupamääräykseen 33 kohdistuvaa muutosvaatimusta yhtiö on perustellut sillä, että liito-oravan elinalueita on sekä Savirannantien että sen ja Losotörmäntien välille rakennettavan uuden tien varrella, ja elinalueet voivat muuttua ajoittain. Malmikuljetusten rajaaminen maaliskuussa ei ole kohtuullista siihen nähden, että Savirannantiellä on muutakin esimerkiksi maa- ja metsätalouteen ja rakentamiseen liittyvää raskasta liikennettä, jota ei voida rajoittaa vastavasti. Malmikuljetusten ajallinen rajaaminen maaliskuussa on järkevän kaivostoiminnan kannalta haitallista, kun otetaan huomioon jo määräytyt rajoitukset.

2. Paltamon luonto ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry ja Vesiluonnon puolesta ry ovat yhteisessä valituksessaan vaatineet, että hallinto-oikeus kumoaa päätöksen ja hylkää hakemuksen. Yhdistykset ovat lisäksi vaatineet toiminnan aloittamisen kieltämistä purkuputken rakentamisen osalta, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu.

Toissijaisesti yhdistykset ovat vaatineet, että hallinto-oikeus kumoaa päätöksen ja palauttaa asian aluehallintovirastolle uudelleen käsiteltäväksi ohjauksella, että valituksen perusteluissa esitetyt kemialliset, luonto-, sosiaaliset ja pitkäkestoiset vaikutukset käsitellään lain edellyttämällä tavalla.

Toiminnanharjoittaja tulee velvoittaa toteuttamaan hanke avolouhoksen sijaan tunnelikaivoksena. Tunnelin suuaukko ja käsittelyalueet tulee sijoittaa toimintaan paremmin soveltuvalla teollisuusalueella.

Lupaharkinnan perusteeksi tulee edellyttää uutta ympäristövaikutusten arviointimenettelyä (YVA), jossa arvioidaan lain edellyttämällä tavalla kattavasti hankkeen kemialliset, luonto-, sosiaaliset ja pitkäkestoiset vaikutukset, korvattavat haitat sekä otetaan huomioon kaivoksen toteuttamistavan muutos avolouhoksesta tunnelikaivokseksi, toteuttamispaikan muutos vähemmän herkälle alueelle ja uudet sivukiven ja jätteiden pysyvään stabilointiin perustuvat vaihtoehdot.

Lupa tulee muuttaa määräaikaiseksi korkeintaan kolmen vuoden ajaksi ja uusi lupahakemus tulee jättää viimeistään vuosi ennen määräajan täyttymistä. Mikäli lupa jätetään voimaan, tulee lupa tarkistaa kokonaisuudessaan rakentamisvaiheen jälkeen.

Lupamääräykset 18 ja 20 tulee poistaa ja kaivosvesien laskeminen Pitkänperään ja Mieslahteen on kiellettävä ja sekoittumisvyöhyke on poistettava. Purkuputkella tai muuten vesistöön laskettavan veden pH:n ylärajaksi on asetettava enintään pH 7,5.

Jätteiden luokitus on korjattava ja vaarallisten happoa muodostavien, haitta-aineita muuten vuotavien ja kuituisten sekä asbestijätteiden sekoittaminen muihin jätteisiin tulee kieltää.

Vaaralliset jätteet, kuten kaivannaisjäteasetuksen normeilla happoa muodostava kivi ja muut haitta-aineita tuottavat kivet sekä asbestia sisältävät kivet tulee määrätä sijoitettavaksi tarvittaessa stabiloituina kaivostunneleihin tai louhokseen.

Vakuuksissa tulee huomioida alueen purkaminen sekä vaarallisten jätteiden lain mukainen loppusijoitus, kuten stabiloiminen louhokseen. Toiminnanharjoittaja on velvoitettava aloittamaan jätteiden stabiloinnin koetutkimus avolouhoksessa. Vakuuksissa tulee huomioida myös alueen luonnontilan ja norojen palauttaminen entiselleen.

Vakuuksia varten tulee selvittää ja huomioida kulut sulkemisen jälkeisistä toimista jopa tuhansien vuosien ajan kuten: alueen pysyvä veden puhdistus, alueen pintarakenteiden ja vedenjohtamisjärjestelmien korjaukset, alueen pohjarakenteiden ja salaojitusten korjaukset, alueen lähteiden, norojen ja purojen tarkkailu, sivukivialueelta isojen puiden poisto 10 vuoden välein sekä vakuus pohjavesien, pintavesien ja maaperän väistämättömän pilaamisen korvaamiseksi.

Rakentamisessa tulee kieltää vaarallisten jätteiden, kuten happoa muodostavan kiven ja asbestia sisältävän sivukiven, käyttäminen.

Alueelle, jolla läjitys on valmis, tulee määrätä väliaikainen peitto jäteveden muodostumisen ehkäisemiseksi.

Alapuoliseen vesistöön tulee määrätä raja-arvoksi EU-laatunormit ja normien tarkkailupisteet tulee määrätä sekoittumisvyöhykkeelle alkaen purkupaikalta EU-ohjeiden mukaisesti. Laatunormien valvomiseksi valvottavat aineet kuten elohopea, lyijy, kadmium ja nikkeli tulee mitata vähintään kerran kuukaudessa asetuksen edellyttämällä tavalla riippumattoman konsultin toimesta. Merkittäville haitta-aineille, erityisesti antimonille ja koboltille sekä todennäköisesti myös kuparille, fluoridille, muille suolaioneille, alumiinille, raudalle ja mangaanille, on asetettava luparajat ja muille päästöaineille, kuten sinkille, kromille, natriumille, kalsiumille, magnesiumille, kaliumille, arseenille, antimonille, strontiumille ja litiumille, laatunormit ja päästöraja-arvot päästöissä ja vesistöissä, niin että päästöt eivät heikennä vesistön laatua. Kertyville aineille on määritettävä raja-arvot kaloissa ja biologisessa tarkkailussa vastaavasti kuin elohopealla on ympäristölaatunormi kaloissa. Pohjaveden laatunormit tulee määrätä raja-arvoiksi niissä pohjavesiputkissa, joissa luonnontausta on selvästi normia alhaisempi. Elohopean laatunormia ahvenessa on valvottava keräämällä perustilatutkimuksessa ja tarkkailussa päästöalueelta riittävä määrä normikokoisia ahvenia, jotta laatunormin muutosta voidaan seurata tilastollisesti yhden laatunormiyksikön tarkkuudella.

Kylmänpuron ja Pitkänperän lahden sedimenttien laatu, piilevät ja pohjaeliöt tulee selvittää. Sedimenteille, piileville ja pohjaeliöille on järjestettävä tarkkailu mainituissa kohdissa. Jo tapahtuneesta toiminnasta aiheutunut pilaantuminen on selvitettävä ja korjattava.

Pintavesien tarkkailu tulee määrätä kaikkien vesissä merkittävästi esiintyvien luvanvaraisten haitta-aineiden suhteen mukaan lukien raskasmetallit ja harvinaiset maametallit. Kertyvät aineet kuten kupari ja harvinaiset maametallit on otettava myös biologiseen ja kalojen tarkkailuun, jos niitä esiintyy kertymistä aiheuttavina pitoisuuksina. Tulee selvittää myös uraani ja torium sekä niiden

tytäraineet. Tarkkailun tarve on selvitetävä ja tarkkailu järjestettävä myös negatiivisille ioneille kloridi, fluoridi, bromidi ja jodidi. Ravinteiden ja eri tyyppi-aineiden pitoisuudet, erityisesti ammoniumtyppi, nitraatti ja nitriitti tulee selvittää.

Kalataloustarkkailuun on valituksesta tarkemmin ilmenevällä tavalla lisättävä muun ohella nikkelin tarkkailu kalojen sisäelimestä.

Jos suolapäästö sallitaan, tulee kalojen elohopeatason nousu sekä vesistöalueen ekologinen heikkeneminen korvata. Vastaavasti tulee korvata muut ekosysteemiä haittaavat laatu- ja ympäristö- tai muiden aineiden päästöt vesistöön luonnonoloja ja luontoarvoja heikentävinä päästöinä.

Purkupuutteen alueen sedimenttien laatu on selvitetävä asianmukaisesti. Puutteen upottamiselle on määrättävä ympäristön tarkkailu ja suojoitoimenpiteet kuten kaksinkertaiset siltiverhot. Työ on määrättävä tekemään talvella jäältä. Puutteen upottamisesta aiheutuvat haitat on korvattava.

Lupamääräystä 13 on muutettava siten, että toiminnanharjoittaja veloitetaan ottamaan kemikalointi välittömästi käyttöön, mikäli päätöksessä määrätty raja-arvot ovat vaarassa ylittyä. Rakenteet on korjattava kaksoistiivisrakenteiksi. Vesien käsittelyyn tulee lisätä ympäristöä pilaavien haitta-aineiden poisto, esimerkiksi antimonin, koboltin, kuparin sekä suolaionien poisto.

Lupamääräystä 17 on korjattava siten, että jäteveden purkupaikasta johtuva heikon jään alue on merkittävä myös syksyisin ja keväisin.

Lupamääräykseen 48 on lisättävä määräys: ”Kaivoksella tulee olla riittävän suuri kaksoistiivisrakenteella varustettu allas onnettomuus päästö- ja paloveden keräykseen niin, että riskiarvion perusteella määritettyjen onnettomuuksien haitalliset ja vaaralliset nesteet voidaan kerätä.”

Lupamääräykseen 49 on lisättävä määräys: ”Pumppauksen keskeytys on määrättävä tehtäväksi automaattisesti pH:n, sähkönjohtokyvyn sekä keskeisten haitta-aineiden, kuten nikkelin, arseenin, koboltin ja antimonin jatkuvatoimisen mittauksen perusteella. Haitta-aineiden mittaus tulee tehdä, jos se on mahdollista kohtuullisilla kustannuksilla.”

Valituksessa on myös vaadittu hallinto-oikeutta pyytämään ennakkoratkaisu Euroopan unionin tuomioistuimelta YVA-direktiivin, kaivannaisjätedirektiivin ja vesipuitedirektiivin suhteen seuraavista kysymyksistä:

- Voiko 1,5 miljoonaa tonnia 2 prosentista rikkiä sisältävää mahdollisesti vaarallisen jätteen rajat ylittävää kaivannaisjätettä sijoittaa maan päälle ilman pysyviä suojarakenteita?
- Voiko kyseisen stabilointia edellyttävän jätteen sijoituksen tehdä ilman YVA-arviointia jätteelle?
- Voiko kyseisen jätteen luvittaa selvittämättä kyseisen kaivannaisjätteen pitkäaikaisia vaikutuksia ja ilman suotoveden käsittelyn kustannusarviota?

- Voiko tällaisen jätteen sijoituksen jättää vakuudelle, joka käsittää vain suotavan peittorakenteen ja hyvin lyhyen ajan vesien käsittelyn?
- Kuinka pitkää aikaa tarkoittaa kaivannaisjätedirektiivin kielto laatu- ja ympäristönormit ylittävistä vesipitoisuuksista pitkienkään aikojen kuluessa?

Valituksessa on vaadittu valittajien oikeudenkäyntikulujen korvaamista. Kulujen määrä on valituksen laatimishetkellä ollut 1 500 euroa.

Vaatimuksia on perusteltu muun ohella seuraavasti:

Purkuputken rakentaminen aiheuttaisi mahdollista haittaa EU:n tiukasti suojelulle liito-oravalle. Lisäksi päätöksen kumoaminen tai luvan muuttaminen valitusten johdosta siten, että purkuputken paikka vaihtuisi, tarkoittaisi, että putken asentamisesta aloittamisluvan perusteella aiheutuva maa-, luonto- ja vesistöhaitta olisi turha. Purkuputken alueen sedimenttejä ei ole selvitetty eikä purkuputken asentamista koskien ole annettu tarvittavia tarkkailu- ja suojaus-toimenpiteitä koskevia määräyksiä.

Ensisijaista luvan kumoamista ja hylkäämistä koskevaa vaatimustaan yhdistykset ovat perustelleet jäljempänä tarkemmin yksilöidysti sillä, että päätös on kaivannaisjäteasetuksen, luonnonsuojelu-, YVA-, naapurussuhde-, ympäristö- ja vesilainsäädännön vastainen.

Lupaa ei olisi saanut myöntää, koska luvan mukaisesta toiminnasta aiheutuu ympäristönsuojelulain 49 §:ssä kiellettyä maaperän ja pohjaveden pilaantumista, joka jatkuu erityisesti kaivoksen sulkemisen jälkeen.

Luvan myöntäminen on ollut ympäristönsuojelulain 52 §:n vastaista, koska luvassa ei ole annettu kaikkia tarvittavia toiminnan aikaisten ja sen jälkeisten päästöjen raja-arvoja koskevia määräyksiä eikä toiminnan lopettamisen jälkeisten pitkäaikaisten päästöjen ehkäisemiseen ole varauduttu. Toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista, muun muassa jätteen pinta- ja pohjarakenteiden huoltomenetelmistä ja vakuuksista, ei ole annettu riittäviä lupamääräyksiä. Lupaharkintaa varten ei myöskään ole laadittu kaikkia tarvittavia selvityksiä muun muassa mineraaleista vapautuvia luvanvaraisia aineita ja vesi- ja pölypäästöjen kemiallista koostumusta koskien. Lupaharkinnassa olisi tullut selvittää nyt jälkiselvitysten varaan jätetyt lupamääräyksessä 11 tarkoitetut poikkeamiset päästöjen ja jätteiden ominaisuuksista tai vaikutuksista sekä lupamääräyksessä 50 tarkoitettu toiminnan ympäristö- ja onnettomuusriskinarviointi. Lupamääräyksillä 11, 40 ja 50 on lisäksi ympäristönsuojelulain vastaisesti delegoitu onnettomuus- ja ympäristöriskien ja poikkeamisten osalta lupaviranomaiselle kuuluvaa harkintavaltaa valvovalle viranomaiselle ja maaperäselvitysten osalta toiminnanharjoittajalle.

Luvan myöntäminen heikentää vesistön tilaa vesiputedirektiivin ja EU-tuomioistuimen Weser-ratkaisun (C-461/13) ja korkeimman hallinto-oikeuden Finnulp-ratkaisun (KHO 2019:166) mukaisen oikeuskäytännön vastaisesti, koska kaivoksen arseeni-, kupari-, nikkeli-, uraani-, polonium-210- ja elohopeapäästöt kertyvät kaloihin ja pohjaeliöihin, mikä vaikuttaa alueen vesistöluokitukseen. Lisäksi kaivoksen suolapäästöt aiheuttavat pilaantumista riippumatta siitä, onko alueella syvänteitä. Kerrostuminen aiheuttaa muun muassa

vesistöluokitukseen vaikuttavaa hapettomuutta, fosforin sisäistä kuormitusta ja rikkivedyn ja metyylielohopean muodostumista. Lupaharkinnassa ei ole huomioitu kaivoksen koko elinkaaren riskejä ja vesienhoitosuunnitelman edellytyksiä. Luvan myöntäminen toistaiseksi voimassa olevana estää lupaehtojen tarkistamisen tilanteessa, jossa osa lupaharkinnan perusteena olleista selvityksistä on ollut puutteellisia tai jätetty myöhemmin laadittavaksi.

Lupaa ei olisi saanut myöntää, kun otetaan huomioon kaivoksen vesistön tilaa heikentävät yhteisvaikutukset Terrafamen kaivoksen ja KaiCell Fibers Oy:n biotuotetehtaan sekä luvan hakijan muiden lähialueen hankkeiden kanssa. Yhteisvaikutuksia ei ole selvitetty tai huomioitu, vaikka ne ovat merkittäviä, ja kaivoksella on toiminnallinen yhteys luvan hakijan Sotkamon tehtaaseen, jossa malmi jatkojalostetaan. Mieslahden kaivoksen nikkelipäästöjen sekoittumisvyöhykkeen ja KaiCell Fibers Oy:n biotuotetehtaan nikkelin, kadmiumin, elohopean ja mahdollisesti sinkin sekoittumisvyöhykkeen yhteisvaikutuksilla on merkitystä laatuarvioinnissa.

Luvan myöntäminen on ollut kaivannaisjätedirektiivin vastaista, sillä kaivannaisjätteistä muodostuville vesille ei kaivannaisjätedirektiivin mukaan saa määrätä sekoittumisvyöhykettä, mikäli käsiteltyjen vesien laatu normit ylittyvät. Jätevesiä syntyy kaivannaisjätteistä toiminnan päättymisen jälkeenkin. Toiminnan päättymisen jälkeen kaikki jätevesi tulisi jätteistä. Sivukiven ja pintamaiden liukoisuutta ja tästä aiheutuvaa riskiä ympäristölaatu normien ylityksille ei ole selvitetty pitkällä aikavälillä huolimatta siitä, että riski laatu normien ylityksille on Mieslahden kaivoksen osalta ilmeinen, sillä sivukivi muodostaa rapautuessaan ja malmin kanssa reagoidessaan rikkipitoista happoa. Sekoittumisvyöhykkeestä tulee käytännössä nikkelin, elohopean ja muiden haitta-aineiden osalta luvassa määritettyä suurempi, koska laskennassa käytetty Biomet-malli ei sovellu suolapitoiseen kaivosveteen, jossa nikkeli on liukoista ja biosaatavaa. Sekoittumisvyöhykkeen laajuus on siten arvioitu väärän nikkelin raja-arvon perusteella. Vedet voidaan puhdistaa merkittävästi paremmin ja sekoittumisvyöhyke on tarpeeton.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaan sisältyvä riskiarvio on ylimalkainen eikä sen laatijoiden pätevyydestä ole tietoja. Arvion kvantitatiivisia perusteita koskien muun muassa malmien taustapitoisuuksia ja haitta-aineiden liukoisuutta ei ole esitetty. Arviosta puuttuvat kokonaan asbestimineraaleja ja mustaliusketta koskevat tiedot. Kaivannaisjätteet on ainakin osittain luokiteltu väärin vaaraominaisuuksien suhteen. Happoa muodostavat sivukivet ovat todennäköisesti ainakin osittain vaarallista jätettä johtuen muun muassa vapautuvan nikkelin, arseenin ja antimonin pitoisuuksista.

Lupaharkintaa varten ei ole selvitetty kaikkia tarvittavia jätteitä, päästöjä ja niiden vaikutuksia koskevia tietoja vaan asia on jätetty myöhemmin tehtävien selvitysten varaan. Lisäksi jätteiden vaaraominaisuuksien luokitus on tehty ainakin osittain virheellisesti, koska happoa muodostavia, haitta-aineita muuten vuotavia sekä kuituisia ja asbestia sisältäviä jätteitä ei ole katsottu vaarallisiksi jätteiksi. Luvassa ei virheellisen luokittelun johdosta ole annettu tarvittavia vaarallisia jätteitä koskevia määräyksiä. Ei pysyvän jätteen käsittely luvassa esitetyllä tavalla on ristiriidassa kaatopaikka-asetuksen kanssa, kun otetaan huomioon koelouhoksen rapautumisvesissä havaitut haitta-ainepitoisuudet ja se, ettei vesienkäsittelyä ole mahdollista järjestää riittävän pitkäksi aikaa.

Kaivoksen toteuttaminen avolouhoksena on ympäristön kannalta kestävämpi, eikä lupaharkinnassa ole otettu huomioon vedellä täyttyvän avolouhoksen ympäristö- ja pohjavesivaikutuksia. Avolouhoksessa raskaimmat suolapitoiset vedet kertyvät pohjalle, mikä vaarantaa Oulujärveen virtaavan pohjaveden.

Päätös on luonnonsuojelulain vastainen, koska lupaharkintaa varten laaditut Natura- ja luonnonsuojeluselvitykset ovat puutteellisia ja luvan myöntäminen heikentää lainvastaisesti Pitkänperänlahden sekä kaivosalueen ympäristön direktiivilajien ja Natura-alueiden suojeluarvoja. Lupamääräyksen 18 mukaisten nikkelpitoisten selkeytettyjen vesien laskeminen Pitkänperänlahteen rakennusvaiheessa on varovaisuusperiaatteen mukaisesti arvioituna viitasammakkoille haitallista. Viitasammakon ja lummelampikorenon suojelu vaarantuu myös arseenin kertymisen, suolapäästöistä johtuvan metyylielohopean muodostumisen sekä antimonin, kobolttin, asbestin ja muiden haitta-aineiden pitoisuuksien kohoamisen johdosta. Kaivoksen sulkemisen jälkeen kaikki alueelta kertyvät käsittelemättömät raskasmetalli- ja arseenipitoiset ja happamat vedet päätyvät Kylmänpuron herkälle Natura-alueelle ja viitasammakon ja lummelampikorenon esiintymisalueelle. Liito-oravan suojelun osalta on kiinnitetty huomiota ainoastaan pesä- ja levähdyspuihin ja laiminlyöty arvioida ja rajoittaa toiminnasta aiheutuvan melun, pölyn ja värinän vaikutuksia liito-oravaan.

YVA on ollut puutteellinen, koska se ei ole kattanut sivukiven loppusijoitusta ja stabilointia eikä riittävää toiminnan ja kaivosmineraalien kemiallisten, sosiaalisten ja pitkäkestoisten vaikutusten, luontovaikutusten ja korvattavien haittojen arviointia. Erityisesti kaivoksen sulkemisen jälkeiset vaikutukset jäävät arvioimatta.

Lupaharkinnan yhteydessä ei ole suoritettu vesilain edellyttämää intressivertailua. Vertailun lopputuloksena vesitalouslupahakemus olisi pitänyt hylätä, koska toiminnasta vesistölle, luonnolle ja naapureille pitkäaikaisesti aiheutuva haitta on merkittävämpi kuin toiminnanharjoittajan saama lyhytaikainen hyöty. Vesialueen kiinteistöille olisi tullut korvata vesistöalueen ympäristön laadun ja kalaston laadun heikkeneminen.

Lupa tulee hylätä myös naapurussuhdelain vastaisena. Kilometrin etäisyydellä louhoksesta sijaitsevat kiinteistöt ovat alttiita räjäytysten ja lentokivien vaikutuksille. Vesistön ja kalojen laadun heikkeneminen ovat merkittäviä haittoja naapureille.

Päätös on lähialueiden rantakaavan vastainen, koska toiminnasta aiheutuu loma-asutuksen kanssa ristiriidassa olevia vesistö- ja kalastovaikutuksia sekä kohtuutonta melua ja pölyämistä. Sisämelua sekä pölyämisen ja asbestin vaikutuksia lähiasutukseen ei ole selvitetty.

Toiminta ei ole parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) periaatteen mukaan suunniteltu sivukivien käsittelyn ja toiminnan sijoittamispaikan osalta ja koska kaivoksen sulkemista ei ole suunniteltu kunnolla ennen toiminnan aloittamista.

Asian käsittelyssä on tapahtunut kuulutuksiin ja kuulemisiin liittyviä menettelyvirheitä, koska hakemusta ei ole kuulutettu uudelleen vuoden 2016 jälkeen,

vaikka purkupuutkilinjausta ja nikkelin sekoittumisvyöhykettä koskeneita tietoja muutettiin, sivukivien sijoittamista koskeneita tietoja tarkennettiin ja luontoselvityksiä täydennettiin. Muutoksenhakijoina olevia yhdistyksiä ei ole näiden merkittävien muutosten johdosta kuultu, vaikka ne ovat asiassa asianosaisia. Lupa-asiasta ei ole kuulutettu Kajaanin kaupungissa, vaikka se kuuluu osittain hankkeen vaikutusalueeseen.

Hankkeen kemialliset, luonto-, sosiaaliset ja pitkäkestoiset vaikutukset tulee käsitellä lain edellyttämällä tavalla. Hakija tulee velvoittaa valitsemaan kestävämpi lähestymistapa eli kaivos tulee toteuttaa tunnelikaivoksena, jolloin sivukiveä muodostuu vähemmän eikä alueelle synny haitallista louhosjärveä. Tunnelikaivos mahdollistaisi myös sivukiven palauttamisen ja stabiloinnin tunneleihin, jolloin kaivoksen ympäristöjalanjälki olisi kokonaisuudessaan pienempi. Toteutettavan tunnelikaivoksen suuaukko ja teollisuusalueet on sijoitettava johonkin kyseistä suunniteltua laaksoa soveltuvammalle teollisuusalueelle.

Toiminnanharjoittaja on velvoitettava tekemään kattava ja ajanmukainen ympäristövaikutusten arviointi.

Toistaiseksi voimassa olevan luvan hyväksyminen ei ole laillisesti, ekologisesti tai sosiaalisesti kestävä.

Lupamääräys 18 tulee poistaa, koska kaivoksen nikkeli-, arseeni-, antimoni-, koboltti-, asbesti- ja suolapitoisten ja muita haitta-aineita sisältävien jätevesien laskeminen Mieslahteen ja Pitkänperään heikentää lainvastaisella tavalla alueen viitasammakon ja lummelampikorenon elinolosuhteita. Lisäksi perusteluissa on viitattu vesipuidedirektiivin sekoittumisvyöhykkeen tarpeeseen, ympäristöselvitysten puutteeseen sekä edellä valituksessa esiin tuotuihin luvan myöntämisesteisiin.

Lupamääräys 20 on poistettava, koska vesienkäsittelyä koskevat lupamääräykset ovat riittämättömiä. Kaivosvedet tulee puhdistaa paremmin eikä sekoittumisvyöhykettä Mieslahdella tarvita. Nikkelin, elohopean ja muiden haitta-ainesten sekoittumisvyöhykkeeksi tulisi suurempi alue kuin luvassa mainittu. Vesienkäsittelyrakenteet tulee korjata kaksoistiivisrakenteiksi, ja vesien käsittelyn yhteydessä on poistettava myös antimoni, koboltti, kupari ja suolaionit. Mikäli Mieslahteen laskettavan kaivosveden pH:tä on tarpeen vesienkäsittelyä varten säätää, voidaan se laskea sallittavaan 7,5 pH-tasoon hiilidioksidin avulla.

Lupamääräys 13 on nykymuodossaan epäselvä. Lupamääräyksen noudattamisen varmistamiseksi siinä tulee selkeästi velvoittaa toiminnanharjoittaja ottamaan kemikalointi käyttöön, jos kaivosvedelle määrätty raja-arvot ovat vaarassa ylittyä.

Laatunormeja, haitta-aineille asetettavia luparajoja ja tarkkailua koskevat vaatimukset perustuvat ympäristönsuojelulakiin, vesipuidedirektiiviin ja vaarallisia aineita koskevaan sääntelyyn. Haitta-aineilla on terveys- ja ympäristövaikutuksia, sillä esimerkiksi koboltti aiheuttaa mahdollisesti syöpää ja on haitallista vesieliöille pieninäkin pitoisuuksia. Arseenin ja antimonin kertyminen kaloihin ja sedimenttiin aiheuttaa terveysriskejä.

Purkuputken asentaminen tulee tehdä talvella ja putken upottamista koskien on annettava ympäristön tarkkailua ja suojaustoimenpiteitä koskevat määräykset, sillä alueen sedimentit voivat olla pilaantuneita esimerkiksi koelouhoksen toiminnasta johtuen. Putken asentamisesta aiheutuvat haitat on korvattava. Lupamääräystä 17 on korjattava siten, että purkuputken paikka velvoitetaan merkitsemään järven rannalle selvästi erottuvalla tavalla ja myös syksyisin ja keväisin. Valvovana viranomaisena toimiva Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on tulkinnut Terrafamen kaivoksen toimintaa koskevaa lupamääräystä siten, ettei merkintöjä edellytetä enää huhtikuussa, koska lupamääräyksessä lukee ”talvella”. Oulujärven alueella voi kuitenkin olla jäitä aikaisin syksyllä ja keväisin, joten nykymuodossaan lupamääräys vaarantaa alueella liikkuvien ihmisten turvallisuuden.

Jätteiden käsittely hakemuksessa ja luvassa esitetyllä tavalla johtaa sivukiven haaskuuseen eikä ole asianmukaista kaatopaikka-asetuksen vaatimukseen nähden. Vaatimus vaarallisten ja reaktiivisten jätteiden stabiloinnista ja turvallisuudesta sijoittamisesta perustuu kaivannaisjäteasetukseen ja ympäristölainsäädäntöön sekä alueen turvallisuuden takaamiseen. Väliaikaisen peiton määrääminen sivukivien läjitys- ja varastoalueelle on välttämätöntä jätevesipäästöjen rajoittamiseksi.

Lupamääräyksiä 48 ja 49 on muutettava valituksessa esitetyllä tavalla onnettomuus- ja poikkeustilanteissa aiheutuvien vahinkojen ehkäisemiseksi.

Kaivoksen sulkemista ja vakuuksia koskevat lupamääräykset ovat riittämättömiä. Vakuuksien tulee kattaa vaatimusten mukaiset toimenpiteet, joilla ehkäistään Pitkänperään ja Kylmänpuron Natura-alueen herkkien luontoarvojen ja direktiivilajien vaarantuminen louhoksesta, sivukivien läjitysalueelta ja kaivoksen pilaamien pohjavesien ja maaperän alueelta valuvien haitta-aineita sisältävien vesien johdosta. Mikäli vaarallisia jätteitä ei stabiloida, vaikutukset jatkuvat tuhansia vuosia eikä luvassa ole sen vuoksi mahdollista asettaa tarvittavia vakuuksia. Alueen pintamaan ja norojen ennallistaminen on tarpeen, koska alueella on vesivirtausta myös toiminnan lakkaamisen jälkeen.

Valituksessa on myös muun ohella todettu, että ympäristöluvasta puuttuu YVAssa oleva maininta, että Mieslahden kaivoksen sivukiveä käytettäisiin hallitsemattomassa tilassa olevan ja kohtuuttomasti ympäristöön vuotavan Jormua1 koelouhoksen täyttämiseen. Valituksessa on viitattu myös oikeuskäytäntöön, jossa on ollut kyse kaivannaisjätteen käsittelyyn liittyvistä erilaisista ratkaisuista sekä arviointeihin kaivosmuovien ja bentoniitin rajallisesti kestävyydestä Suomen luonnossa.

Oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevaa vaatimustaan yhdistykset ovat perustelleet sillä, että lupaviranomainen on toiminut virheellisesti. Lupamenettelyn valvonta on tosiasiallisesti ulkoistettu vapaaehtoisjärjestöille, eikä ole kohtuullista, että kulut jäävät niiden vahingoksi. Myös luvan hakija ja konsultti ovat vastuussa luvan heikosta laadusta. Oikeus voi punnita, miten eri tahot vastaavat kuluista.

3. [REDACTED] *asiakumppaneineen* on vaatinut, että hallinto-oikeus kumoaa päätöksen ja hylkää hakemuksen. Muutoksenhakijat ovat lisäksi vaatineet purkupuutken rakentamista koskevan aloittamisluvan kumoamista ja toimenpidekiellon määräämistä purkupuutken ja kiinteistön [REDACTED] alueelle myönnetyn käyttöoikeuden osalta sekä lupaviranomaisen ja luvan haltijan määräämistä korvaamaan muutoksenhakijoiden oikeudenkäyntikulut.

Toissijaisesti muutoksenhakijat ovat vaatineet, että hallinto-oikeus muuttaa lupaa seuraavasti:

Lupamääräystä 17 on muutettava siten, että luvan hakija velvoitetaan turvaamaan hankkeen välittömällä vaikutusalueella olevien kiinteistöjen käyttöveden saanti.

Kiinteistölle [REDACTED] määrättyä käyttöoikeuskorvausta on tarkistettava ja velvollisuus maksaa lähialueen kiinteistölle korvausta toiminnan aiheuttamista vesistövaikutuksista, melusta, pölystä ja tärinästä aiheutuvasta haitasta ja rantakiinteistöjen arvonalentumisesta on arvioitava uudelleen. Lupakäsittelyn yhteydessä esitetyt mielipiteet ja muistutukset tulee tältä osin ottaa huomioon valitusta käsiteltäessä.

Luvassa tulee antaa tarkemmat määräykset koskien kuivatus- ja kaivosvesien määrän ja haitta-aineiden rajoittamista ja puhdistamista sekä vastaanottavan vesistön ekologisen tilan seurantaa ja laatutekijöihin haitallisesti vaikuttavien aineiden rajoittamista.

Mikäli kaivosvesien laatua ei näiden määräysten avulla saada sellaiseksi, että se ei heikennä Mieslahden ekologista tilaa, kaivosvesien purkupaikka on siirrettävä kauemmas yleisen uimarannan edustalta haitattomammaksi osoitettuun paikkaan, jossa laimentumisolosuhteet ovat paremmat.

Lupamääräystä 60 on muutettava siten, että kaivannaisjätealue vaaditaan peitettäväksi tiiviillä pintarakenteella. Luvassa tulee antaa lisämääräykset koskien sivukivien sijoittamista, rinneläjitysratkaisua, pohjarakenteita ja niiden tiiviyttä, neutralointikerroksien rakenteiden laatua, paksuutta, sijoittamista ja rakentamista, pintarakenteita ja peittämistä sekä rakentamisen valvontaa. Kyseiset määräykset tulee ottaa huomioon myös vakuuden määrässä.

Toiminnanharjoittaja on velvoitettava laatimaan toiminnan lopettamissuunnitelma ja lupaviranomaisen tulee käsitellä suunnitelma lupaharkinnan yhteydessä.

Mieslahden kaivoksen tosiasiallinen hankekokonaisuus on selvitettävä ja siitä on laadittava ympäristövaikutusten arviointimenettely.

Lisäksi asbestin ja uraanin käsittelyn ympäristövaikutukset on arvioitava vuoden 2006 YVA-asetuksen 6 §:n hankeluettelon 2 kohdan c alakohdan ja 2 kohdan d alakohdan mukaisesti.

Vaativustensa perusteluina muutoksenhakijat ovat tuoneet esille, että Mieslahden kaivos kuuluu Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliikkeen Sotkamon

Lahnaslammen talkkিতেhtaan, Uutelan ja Pihlajavaaran kaivosten sekä Jor-
muan, Maailmankorven ja Tyynelän kaivospiirien kanssa samaan Kainuuseen
sijoittuvaan toiminnalliseen kokonaisuuteen, koska kaikista mainituista ja
suunnitelluista kaivoksista louhittava talkkimalmi rikastetaan ja jatkojaloste-
taan Sotkamon talkkিতেhtaalla. Toiminnallisesta yhteydestä huolimatta hank-
keiden lupatilannetta ja ympäristö-, vesistö-, kalasto- ja luontovaikutuksia ei
ole selvitetty ja arvioitu kokonaisuutena ympäristönsuojelulain, vesipuidirek-
tiivin, YVA-lain ja -asetuksen edellyttämällä tavalla.

Aluehallintovirasto on luvan myöntäessään soveltanut virheellisesti ympäristö-
vaikutusten arviointia ja selvittämistä koskevaa lainsäädäntöä. Tarvetta Kai-
nuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tiedotteessaan 30.6.2014
edellyttämälle harkinnanvaraiselle samaan toiminnalliseen kokonaisuuteen
kuuluvien hankkeiden yhteisvaikutukset kattavalle YVA-menettelylle ei ole
selvitetty eikä ympäristövaikutusten arviointia ole YVA-kynnyksen ylittymi-
sestä huolimatta laadittu, joten lupaviranomainen ei olisi saanut tehdä päätöstä
Mieslahden kaivoksen ympäristöluvasta. Luvan hakijan tarkoituksena on ollut
pilkkoa tosiasiallinen hankekokonaisuutensa osiin ja siten estää yhteisvaiku-
tusten arviointi. Hanke on lisäksi muuttunut eikä vastaa vuosina 2006–2008
tehdystä YVA-menettelyssä arvioituja vaihtoehtoja, joten YVA-selostusta ja
siitä annettua yhteysviranomaisen lausuntoa ei olisi saanut käyttää lupaharkin-
nan perusteena. Kyseessä on ollut uusi lupahakemus eikä aiemman hakemuk-
sen uudistaminen, koska vuoden 2011 lupahakemus on hylätty. Tätä tulkintaa
tukee se, että lupaviranomainen on käsitellyt asiaa uuden ympäristönsuojelu-
lain (527/2014) nojalla. Kaivoksella ei ole uutta vuoden 2015 lupahakemusta
käsiteltäessä ollut voimassa olevaa hyväksyttyä YVA-selostusta. Ympäristö-
vaikutusten arvioinnin olisi joka tapauksessa pitänyt sisältää arvio asbestin ja
uraanin käsittelyn vaikutuksista. Kuuleminen on lisäksi ollut puutteellinen,
koska YVA-ohjelmaa ja -selostusta ei ole liitetty hakemukseen eikä julkaistu
aluehallintoviraston ylläpitämässä tietopalvelussa, minkä johdosta muutoksen-
hakijat eivät ole voineet ottaa niihin kantaa.

Aluehallintovirasto ei ole vaatinut luvan hakijaa tai muita tahoja toimittamaan
lupaharkinnan perusteeksi tarvittavia tietoja hankkeen ja muiden samaan toi-
minnalliseen kokonaisuuteen kuuluvien hankkeiden sekä KaiCell Fibers Oy:n
biotuotetehtaan lupatilanteesta ja yhteisvaikutuksista ympäristölle, vesistöille,
luonnolle, virkistyskäytölle tai maankäytölle. Lupaviranomaisen tulkinta siitä,
ettei Mieslahden kaivoksen ja biotuotetehtaan lupahakemuksia ole välttämä-
töntä käsitellä ja ratkaista samanaikaisesti on kyseenalainen eikä lupaviran-
omainen ole riittävästi perustellut tulkintaansa siitä, etteivät hankkeiden yhteis-
vaikutukset ole yhteiskäsittelyn edellyttämällä tavalla huomattavia. Hakemus-
ten käsittelyn yhteydessä olisi joka tapauksessa tullut selvittää ja ratkaista ky-
seisten hankkeiden ympäristölle ja vesistöille aiheuttamat yhteisvaikutukset ja
antaa niiden rajoittamista koskevat tarpeelliset lupamääräykset. Biotuotetehtas
ja kaivos muuttavat yhdessä merkittävästi ja peruuttamattomasti Mieslahden
ekologisen tilan, sillä samaan matalaan ja vähävirtauksiseen lahteen tulisi sel-
lutehtaan jätevesiä, jäähditysvesiä, vedenottoputki sekä kaivosvesien purku-
putki nikkelin sekoittumisvyöhykkeineen.

Lupahakemus on ollut puutteellinen louhittavien mineraalien ominaisuuksia
koskevien tietojen sekä hankkeesta aiheutuvien päästöjen ja niiden ympäristö-,

vesistö- ja virkistyskäytölle toiminta-aikana ja sen jälkeen aiheutuvien vaikutusten osalta. Vaikka kaivosvesien haitta-ainepitoisuudet ovat peräisin louhittavista mineraaleista, hakemukseen sisältyy ainoastaan yleisluontoinen kuvaus kallioperän mineraaleista. Koetoiminnasta saatuja louhittavien mineraalien ominaisuuksia, liukoisuutta ja vaikutuksia koskevia tietoja ei ole toimitettu lupaharkinnan perusteeksi. Lupahakemuksessa ei myöskään ole ollut tietoja koetoiminnan yhteydessä tehdyn näytteenoton laajuudesta ja edustavuudesta, louhittavien mineraalien mineralogisesta koostumuksesta, ympäristölle haitallisista alkuainejakeista eikä louhinnan ja läjityksen vaikutuksesta sulfidimineraalien hapettumiseen. Hakija ei ole ilmoittanut kiintoaines-, nikkeli- ja arseenipäästöjen kokonaismääriä eikä luvassa myöskään ole rajoitettu merkittävien haitta-aineiden kokonaispäästömääriä. Hakija ei myöskään ole antanut tarkempia tietoja kaivosvesien sisältämistä suoloista, muun muassa kloridista ja sulfatista, tai asbestista, asbestinkaltaisista mineraaleista, uraanista ja uraanin hajoamistuotteista, tai näiden vaikutuksista vesistöön ja sen ekologiaan. Myös arvio serpentiniitin uraanipitoisuudesta on aiempiin tutkimuksiin verrattuna liian alhainen. Lupaviranomainen on luokitellensa serpentiniitin ja epäpuhtaan vuolukiven pysyviksi jätteiksi ottanut huomioon alueen korkeat taustapitoisuudet, jotka eivät ole luonnollisia vaan johtuvat siitä, että alueella on harjoitettu pilaavaa ja taustapitoisuuksiin vaikuttanutta koelouhintaa vuodesta 1987 alkaen. Edellä esitettyjen seikkojen johdosta luvan myöntämisen edellytyksiä ei ole voitu arvioida oikeiden tietojen perusteella.

Lupahakemuksen käsittelyssä on tapahtunut hallintolain 31 §:n vastaisia menettelyvirheitä. Kaivospiirin lupatilanne on kuvattu päätöksessä virheellisesti, eikä lupaharkinnassa ole otettu huomioon sitä, että Mieslahden kaivospiirin käyttöalueen laajentamista ja uutta apualueita koskeva asia on kesken Tukesissa, minkä johdosta kaivospiirin rajoja ei ole yksiselitteisesti määritetty. Lupaharkinnan perusteeksi ei myöskään ole hankittu riittäviä selvityksiä muun muassa Mieslahden ja Jormuanlahden ekologisesta tilasta, laatutekijöistä ja niiden kehityssuunnista, toiminnan ja muiden lähialueen hankkeiden yhteisistä pitkäaikaisista vaikutuksista edellä mainittuihin tekijöihin, kaivoksen mineraaleista ja niiden ominaisuuksista, jätevesien koostumuksesta ja vaikutuksista vesistöön, sivukivien rinneläjityksen toimivuudesta, hankkeen vaikutusalueen kiinteistöistä ja yhteisöistä, ja kaivosvesien purkuputken alueen ja sekoittumisalueen syvyystiedoista, vedenkorkeudesta ja jääolosuhteista. Hakijan esittämät Mieslahden olosuhteita ja sekoittumisvyöhykettä koskevat mallinnukset ovat perustuneet puutteellisiin tietoihin Mieslahden tilasta. Lupaviranomainen ei ole puuttuvien tietojen johdosta voinut arvioida hankkeen ympäristövaikutuksia asianmukaisesti.

Lupapäätöksen perusteella luvanmyöntämisen edellytysten ei ole osoitettu täyttyvän. Menettelyvirheenä on pidettävä lisäksi sitä, että luvassa ei ole asianmukaisin viittauksin osoitettu lupaviranomaisen ottaneen asian käsittelyssä huomioon ympäristönsuojelulain 5 §:n merkitystä ympäristönsuojelulain 49 §:n soveltamisessa, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) 1 ja 4 §:iä, ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2006) säännöksiä tai YVA-lain perusteella annettuja valtioneuvoston asetuksia. Lisäksi aluehallintoviraston, luvan hakijan ja Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 29.1.2015, 10.2.2017 ja 23.9.2019 pitämien neuvottelujen pöytäkirjoja ei ole liitetty hakemukseen eikä julkaistu aluehallintoviraston ylläpitämässä tietopalvelussa, minkä johdosta

muutoksenhakijat eivät ole voineet ottaa niihin kantaa.

Hakemus ja siihen liitetty selvitykset eivät osoita, että rinne-läjitys ja sen pohjalle asetettava emäksinen sivukivikerros neutraloisivat happamien sivukivien läpi virtaavat vedet. Osa sivukiven lävitse virtaavasta vedestä valuu hakemuksessa esitettyjen poikkileikkauskuvien perusteella neutralointikerroksen ohi pois kaivannaisjätealueelta. Lupamääräykset 40, 43 ja 60 ovat edellytetyn kaivannaisjätteen peittävän rakenteen osalta ristiriitaisia eikä lupapäätös vastaa hakemuksen BAT 38 -päätelmäkuvaussessa esitettyä menetelmää. Lupamääräyksessä 43 edellytetään jätealueen peittämistä alueelta poistettavalla pintamaalla, kun taas lupamääräyksen 40 mukaan peittämisessä tulee käyttää tietynlaista hienoainesmoreenia. Pintarakenteen eroilla on merkitystä alueen jätevesien määrän ja laadun kannalta ja kaivannaisjätteen peittäminen on välttämätön toimenpide. Lupakäsittelyn yhteydessä olisi lisäksi tullut esittää kiviaineksen hallintasuunnitelma, jotta lupaviranomainen ja asianosaiset olisivat voineet arvioida sitä. Suunnitelmaa ei olisi saanut jättää myöhemmin laadittavaksi ja valvontaviranomaiselle toimitettavaksi. Luvassa ei myöskään ole selvitetty kaivannaisjätteen koostumusta, jätejakeita tai kaivannaisjätteen ympäristöominaisuuksia kaivannaisjäteasetuksen edellyttämällä tavalla. Läjitysalueelle ei ole määrätty parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaista peittorakennetta eikä päätös ole BAT-periaatteiden mukainen.

Lupapäätöksestä ei ilmene lupaviranomaisen kannanotto lupahakemuksen täydennyksen mukaisiin BAT-kuvauksiin eikä luvan hakijan kuvaus toiminnastaan täytä parhaan käyttökelpoisen tekniikan edellytyksiä, koska sivukivien laatua on kerrottu seurattavan lupapäätöksen mukaisesti, mutta sivukiven laatumäärittelyä koskevia käytäntöjä ei ole hakemuksessa esitetty. Myös BAT-periaatteiden vastaista on, että vesiin liittyviä riskinhallinnan periaatteita ei ole kuvailtu hakemuksessa, riskinarviointia on esitetty myöhemmin tarkastettavaksi ja toiminnan sulkemissuunnitelma on esitetty myöhemmin laadittavaksi ja päivitettäväksi.

Edelleen parhaan käyttökelpoisen tekniikan periaatteiden vastaista on, että kaivosvesien käsittelyssä on kerrottu hyödynnettävän esiselkeytystä ja tarvittaessa arseenin ja nikkelin saostusta, mutta ei ole selostettu yksityiskohtaisesti, mitä termillä ”tarvittaessa” tarkoitetaan ja mitä tekniikkaa nikkelin saostukseen ja arseenin puhdistukseen käytettäisiin. Nikkelin sekoittumisvyöhykettä ei saa hyväksyä, ellei hakija osoita, että parhaan käyttökelpoisen tekniikan periaatteen mukaista nikkelin poistamismenetelmää ei ole käytettävissä.

Vesienhallinnan perustana olevia jätekarakterisointi- ja vesitasemenetelmiä ei ole kuvailtu BAT-periaatteiden mukaisesti eikä vesienkäsittelymenetelmiin sisälly kosteikkokäsittelyä.

Hakijan aiempi ympäristölupahakemus on hylätty muun muassa jätevesien viitasammakon elinpiirille aiheuttamien haittavaikutusten johdosta. Hakija on uudessa hakemuksessa muuttanut kaivosvesien purkupaikan Pitkänperästä Mieslahdelle ja luopunut kaivosvesien kosteikkokäsittelystä, mutta ei ole esittänyt mitään täydentäviä puhdistusmenetelmiä eikä selvittänyt hakemuksessaan kaivosvesien vaikutuksia Mieslahden ekologiseen tilaan. Kosteikkokäsittelystä luopumisen johdosta purkupuutella johdettavat kaivosvedet ovat vaikutuksil-

taan aiempaan ympäristölupahakemukseen verrattuna pahempia ja lupapäätöksessä esitetty johtopäätös siitä, ettei päästöjen vähentämistoimilla ole rinnakkaisvaikutuksia, on virheellinen. Mieslahden alueen tosiasiallisen hankekokoaisuuden ja KaiCell Fibers Oy:n biotuotetehtaan yhteisvaikutukset muuttavat peruuttamattomasti matalan ja vähävirtauksisen Mieslahden ekologista tilaa ja johtavat ympäristönsuojelulla kiellettyyn merkittävään pilaantumiseen. Purkupuutken sijainnin muuttaminen johtaa merkittäviin ekologisiin vaikutuksiin Mieslahdella. Lisäksi luvan myöntäminen toistaiseksi voimassa olevana ja siten, että kesä- ja yöaikaista toimintaa on rajoitettu, tarkoittaa, että toiminnan vesistövaikutukset ja virkistyskäytölle aiheutuvat melu- ja pölyhaitat jatkuvat entistä pidempään, jolloin haitta on kokonaisuudessaan suurempi. Koska lupa on myönnetty toistaiseksi, sen aiheuttama haitta jatkuu ennakoimattoman pitkään. Luvassa ei myöskään ole toistaiseksi jatkuvan toiminnan ajaksi annettu kertyvän kaivannaisjätteen osittaista tai väliaikaista hoitamista ja jälkihoitoa koskevia määräyksiä. Lupapäätöksellä ei ole varmistuttu siitä, että luvan hakija tai taho, jolle lupa mahdollisesti siirretään, tulee aikanaan vastaamaan toiminnan sulkemisesta ja jälkihoidon kustannuksista.

Muutoksenhakijat ovat katsoneet, ettei lupahakemuksessa tai -päätöksessä ole esitetty varsinaisia päästöjen vähentämistoimia. Purkupuutken siirtämisellä saadaan uusi haitta-alue. Pitkästä ja jaksottaisesta toiminta-ajasta seuraa puolestaan merkittäviä haittoja alueen muulle maankäytölle ja virkistyskäytölle.

Kaivoshankkeen ja muiden lähialueen hankkeiden yhteisvaikutuksia Mieslahden ja Oulujärven ekologisen tilan ja kalaston kannalta ei ole selvitetty siten, että vesiputedirektiivin vaatimukset sekä Euroopan unionin tuomioistuimen Weser-ratkaisun ja korkeimman hallinto-oikeuden Finnulp-ratkaisun perustelut ja varovaisuusperiaate olisi huomioitu. Edellä mainittujen seikkojen johdosta luvan myöntämisedellytysten ei ole osoitettu täyttyvän.

Lupapäätös perustuu hakijan mallinnukseen hankkeen vaikutuksista Mieslahden vedenlaatuun. Hakijan mallinnukset perustuvat puolestaan puutteellisiin tietoihin Mieslahden pohjan muodoista, virtauksista ja niiden vaihtelusta sekä Oulujoen säännöstelyn vaikutuksista niihin, tuulten vaikutuksista veden sekoittumiseen sekä veden sekoittumisesta jääkannen alla.

Asiassa ei voida lupapäätöksessä esitetty kokonaisuutena huomioon ottaen riittävästi vakuuttua siitä, että toiminnassa ei tällä sijoituspaikalla ja lupahakemuksessa ilmoitetulla louhintamäärällä ja jaksottaisella toimintaperiaatteella koko hankkeen elinkaaren aikana ennalta arvioiden aiheutuisi yhdessä muiden päästölähteiden kanssa jätevesien purkuvesistöön vesistön ekologisen tilan kehitys huomioon otettuna ympäristönsuojelulain 49 §:n 2 kohdassa kiellettyä merkittävää pilaantumista, kun lainkohtaa tulkitaan unionioikeudellisten velvoitteiden ja varovaisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla.

Muutoksenhakijat ovat perustelleet toissijaisia luvan muuttamista koskevia vaatimuksiaan edellä esitetyn lisäksi muun ohella seuraavasti:

Lähialueiden kiinteistöjen oikeus puhtaaseen käyttöveteen vaarantuu purkupuutken johdosta ja se on turvattava lisäämällä lupamääräyksen 17 tarvittava velvoite. Lupamääräysten perusteluosan perusteella toiminnanharjoittaja on velvoitettu vain tarkkailemaan kaivosvesien vaikutuksia. Muutoksenhakijoilla

ei ole ollut mahdollisuutta lausua myöhemmin laadittavasta tarkkailuohjelmasta tai hakea siihen muutosta.

██████████ käyttöoikeudesta maksettavaa korvausta tulee tarkistaa. Lisäksi Mieslahden ranta-alueen kiinteistöjen omistajille on määrättävä maksettavaksi korvausta hankkeen aiheuttamasta arvonalentumisesta, koska puutteellisista vaikutusselvityksistä huolimatta on selvää, että toiminnasta aiheutuu pysyviä vesistövaikutuksia sekä melu-, pöly- ja värinähaittaa, jotka vaikuttavat hankkeen vaikutusalueen rantakiinteistöjen maineeseen ja arvoon. Haitta on siinä määrin merkittävä, että siitä tulee määrätä kiinteistöille maksettavaksi korvauksia. Muutoksenhakijoiden mielestä lupaviranomainen ei ole ottanut lupakäsittelyn aikana esitettyjä mielipiteitä, muistutuksia ja lausuntoja riittävällä tavalla huomioon, joten hallinto-oikeuden tulee ottaa ne huomioon.

Kuivatus- ja jätevesien määrää, haitta-aineita ja puhdistamista sekä vastaanottavan vesistön ekologisen tilan seuranta- ja laatu- ja laatuvaikuttavien aineiden rajoittamista koskien ei ole annettu luvassa riittäviä määräyksiä. Purkupaikan sijoittamisesta nykyiselle paikalleen yleisen uimarannan edustalle aiheutuu haittaa. Purkupaikan laimentumisolosuhteet eivät myöskään ole riittävän hyvät.

Luvassa tulee yksiselitteisesti edellyttää kaivannaisjätealueen peittämistä tiiviillä pintarakenteella suoto-vesien ja sitä kautta muodostuvan kaivosveden määrän vähentämiseksi, koska kaivosvesistä aiheutuu esitetyllä käsittelytavalla ympäristön pilaantumisen vaaraa. Luvassa annetut sivukivien sijoittamista, yleistä rakennus- ja pohjarakenteita ja niiden tiiviyttä, neutralointikerroksien rakenteiden laatua, paksuutta, sijoittamista ja rakentamista, pintarakenteita ja peittämistä sekä rakentamisen valvontaa koskevat määräykset ovat riittämättömät. Kyseiset seikat tulee ottaa huomioon myös vakuussummaa asetettaessa ja tarkistettaessa.

Ympäristönsuojelulain perusteella ei ole mahdollista myöntää sellaista ympäristö- ja vesitalouslupaa, johon ei sisälly riittävää toiminnan lopettamissuunnitelmaa ja selvitystä toiminnan sulkemisvaiheen ympäristövaikutusten arvioinnista. Sulkemissuunnitelman esittäminen lupapäätöksen mukaisesti vastaan otettua toiminnan lopettamista ei ole hyväksyttävää, koska haitankärsijöillä ei tällöin ole heidän perusoikeuksiinsa kuuluvaa mahdollisuutta esittää muistutuksia ja hakea muutosta suunnitelmaan.

Asiassa on pilkottu tosiasiallinen hankekokonaisuus luvittamisen helpottamiseksi osiin. Lainsäädännössä edellytetään luvan hakijan tosiasiallisen hankekokonaisuuden selvittämistä lupaharkinnan yhteydessä ja tarvittaessa kokonaisuuden kattavan harkinnanvaraisen YVA-menettelyn tekemistä EU-komission ohjeistuksen mukaisesti. YVA-lainsäädäntö edellyttää uraanin ja asbestin ympäristövaikutusten arviointia. YVA-menettelyllä turvataan Århusin sopimuksen edellyttämä asianosaisten osallistuminen, tiedonsaanti ja vaikutusmahdollisuudet.

Oikeudenkäyntikuluvaatimus perustuu siihen, että valittaminen on johtunut lupaviranomaisen ja luvan hakijan lainvastaisesta menettelystä.

Asian käsittely hallinto-oikeudessa

Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliike on täytöntöönpanon kieltä koskevien vaatimusten johdosta antamassaan vastineessa todennut, että täytöntöönpano-oikeus muutoksenhausta huolimatta koskee kaivosvesien purkuputken rakentamisen aloittamista.

Muutoksenhakijat eivät tuo valituksissaan esille mitään sellaista syytä, jonka perusteella täytöntöönpano tulisi kieltää.

Kaivosvesiputki on suunniteltu, jotta kaivoksen rakentamisen ja toiminnan aikana kaivosalueella muodostuvat vedet voidaan johtaa ulommas Mieslahdelle, jolloin vältetään haitalliset vaikutukset Pitkänperän alueen viitasammakon elinpiiriin. Kaivosvesien laimentuminen ja sekoittuminen avoimella vesialueella on myös oleellisesti parempaa kuin lahden pohjukassa. Kaivosputkea tarvitaan vastineen mukaan jo kaivoksen rakentamisen alkuvaiheessa eikä sen asentaminen aiheuta ympäristössä sellaista muutosta, jota ei voitaisi palauttaa edellytetyn vakuuden turvin. Yhtiö on todennut, ettei putken sijaintia kuitenkaan tule muuttaa enää rakentamisen jälkeen. Purkupaikan muuttaminen vaatisi uuden suunnitelman ja lupakäsittelyn.

Kaivosputken asentamisesta ei aiheudu haittaa liito-oravalle, koska putken reitillä ei ole vuoden 2017 liito-oravakartoituksen yhteydessä havaittu liito-oravien elinpiirejä. Purkuputken sijoittamisalueen pohjan laatu selvitetään ennen putken rakentamista koskevien suunnitelmien toimittamista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle lupamääräyksen 17 mukaisesti. Suunnitelmiin sisältyy myös ehdotus tarvittavista tarkkailu- ja suojaustoimenpiteistä.

Mikäli koko hakemus hylättäisiin, toimenpidekiellolla ei olisi merkitystä. Luvan saajalle on myönnetty käyttöoikeus kiinteistön [REDACTED] osalta ja putken linjaus kulkisi kiinteistön kautta.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ympäristölupavastuualue on antamassaan lausunnossa todennut, etteivät valitukset anna aiheutta päätöksen kumoamiseen tai palauttamiseen. Myös päätöksen muuttamista koskevat vaatimukset ovat pääosin aiheettomia. Aluehallintovirasto on lisäksi todennut muun ohella seuraavaa:

Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliikkeen valituksen osalta aluehallintovirasto katsoo, ettei lupamääräysten 32 ja 33 muuttamiselle ole perusteita. Lupamääräys 32 on tavanomainen kaivostoiminnan lupamääräys ja tarpeen, koska toiminta sijoittuu vapaa-ajan ja vakituisen asutuksen sekä luontokohteiden läheisyyteen. Lupamääräyksen 33 mukainen malmikuljetusten rajoittaminen liito-oravan lisääntymisaikana on tarpeen liito-oravien suojelemiseksi.

Aluehallintovirasto on kiistänyt [REDACTED] ja hänen asiakumppaneidensa valituksessa väitetyt menettelyvirheet ja viitannut perusteluiden osalta pääosin päätöksessä esitettyyn. Aluehallintovirasto on selvyyden vuoksi todennut, että hakemuksesta on tiedotettu ja siihen liittyvät asiakirjat ovat olleet saatavilla voimassa olleiden ympäristönsuojelulain säännösten mukaisesti. Luvan myöntämisen edellytykset on selvitetty asianmukaisesti myös siltä osin kuin kyse on kaivoslain mukaisia lupia koskevista tiedoista. Lupa on voitu

myöntää, vaikka osa kaivoslain mukaisista asioista onkin keskeneräisiä. Lupaa voidaan muuttaa, mikäli kaivoslain mukaista oikeutta ei myönnetä. Sivukivialueen osalta lausunnossa on todettu, että sivukivialue tulee peittää hake-
muksessa ja sen liiteasiakirjoissa edellytetyllä tavalla ja lupamääräyksiin 40 ja 43 on sisällytetty tähän liittyvät tarvittavat määräykset. Lupamääräyksen 60 perusteluissa esitetty lause ”alueelle ei ole tarvinnut siten määrätä tiiviiden pintarakenteiden tekemisestä” on virheellinen ja tarkoittaa, että keinotekoisista eristysrakennetta ei ole tarpeen lisätä sivukivialueen pintarakenteeseen.

Aluehallintovirasto on kiistänyt esitetyt oikeudenkäyntikuluvaatimukset ja katsonut, että muutoksenhakijoiden tulee pitää oikeudenkäyntikulut vahinkonaan.

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen kalatalouspalvelut -vastuualue on ilmoittanut, ettei se anna vastinetta valitusten johdosta.

██████████ *asiakumppaneineen* on antanut vastineen Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliikkeen valitukseen ja vaatinut sen hylkäämistä. Muutoksenhakijat ovat vastineessaan viitanneet valitukseensa ja uudistaneet täytäntöönpanokieltoa koskevan vaatimuksensa sekä muutkin vaatimuksensa. Lisäksi muutoksenhakijat ovat lausuneet muun ohella seuraavaa:

Mikäli lupamääräystä 32 muutettaisiin valituksen johdosta, hankkeen meluhaitat lisääntyisivät entisestään, mikä tukee muutoksenhakijoiden vaatimusta määrätä lähialueen kiinteistönomistajille korvauksia kiinteistöjen arvonalentumisen johdosta. Muutoksenhakijat ovat tuoneet esille, että toiminnan aiheuttamia ulko- ja sisämeluvaikutuksia tai melun vaikutusta liito-oraviin ei ole selvitetty.

Yhtiö on ensimmäisen lupahakemuksen hylkäämisen jälkeen lupahakemuksen tekemillään muutoksilla kertonut pyrkineensä vähentämään hankkeesta liito-oravalle ja viitasammakolle aiheutuvia haittoja. Tosiasiallisesti hankkeeseen tehdyillä muutoksilla on vain siirretty haittavaikutuksia eri paikkaan. Lupamääräyksen 33 muuttaminen yhtiön vaatimalla tavalla lisäisi entisestään liito-oraville ja kiinteistöille aiheutuvia haittoja. Muutoksenhakijat ovat lisäksi tuoneet esille, että hankkeelle ei ole myönnetty sen tarvitsemia luonnonsuojelulain mukaisia poikkeamislupia eikä yhtiön lupamääräykseen 33 vaaditusta muutoksesta ole pyydetty luonnonsuojeluviranomaisen lausuntoa. Luvan muuttaminen vaaditulla tavalla ei ole luvanmyöntämisedellytysten mukaista.

Vastineessa on lisäksi tuotu esille, että lupaviranomainen on tehnyt menettelyvirheen myöntäessään purkuputken rakentamista koskevan aloittamisluvan ilman, että luonnonsuojeluviranomaiselta on pyydetty lausuntoa rakentamisesta rantayleiskaavan luo-merkityille liito-oravan esiintymisalueille. ██████████
██████████ koskevan käyttöoikeuskorvauksen osalta muutoksenhakijat ovat lausuneet, että kiinteistön arvo perustuu sen rakentamattomuuteen.

Paltamon kunnanhallitus on ilmoittanut, ettei sillä ole lausuttavaa valituksista.

Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän ympäristöterveydenhuolto -yksikkö on Paltamon kunnan terveydensuojeluviranomaisena ilmoittanut, ettei valituksissa ole tullut esille mitään sellaista uutta, johon terveydensuojeluviranomaisen tulisi ottaa kantaa.

Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliike on muiden muutoksenhakijoiden valituksista antamassaan vastineessa vaatinut, että Paltamon Luonto ry:n, Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry:n ja Vesiluonnon puolesta ry:n sekä [REDACTED] ja hänen asiakumppaneidensa valitukset hylätään. Valituksissa ei ole esitetty mitään sellaista perustetta, jonka vuoksi päätös tulisi kumota tai palauttaa lupaviranomaiselle tai päätöstä pitäisi muuttaa.

Yhtiö on kiistänyt esitetyt oikeudenkäyntikuluvaatimukset.

Paltamon Luonto ry:n ja sen asiakumppaneiden valituksen johdosta yhtiö on lausunut muuan muassa seuraavaa:

Mieslahden kaivos sijaitsee noin 9 kilometrin päässä suunnitellusta KaiCell Fibers Oy:n biojalostamosta. Yhteisvaikutukset biojalostamon kanssa voivat muodostua lähinnä vesistövaikutusten osalta. Vesistövaikutusalueet ovat sijainnin takia erillisiä eikä merkittäviä yhteisvaikutuksia muodostu. Myöskään Mieslahden kaivoksella ja Terrafamen kaivoksella ei ole merkittävää yhteisvaikutusta Oulujärvessä. Laitosten päästöt ovat luonteeltaan erilaisia.

Mieslahteen johdettava suolapäästö on vähäinen eikä se hyvät sekoittumisolot ja syvänteiden puuttuminen huomioiden tule aiheuttamaan kerrostumista ja siihen liittyviä vaikutuksia vesistössä.

Sekoittumisvyöhykkeestä ja sitä koskevan lupamääräyksen täsmentämisestä on annettu luvassa määräys.

Lupamääräyksen 56 mukaisen sulkemissuunnitelman on katettava sekä ympäristönsuojelulain että vesilain nojalla toteutettavat toimet.

Hakemuksen ja lupamääräysten mukaan toimittaessa hanke täyttää ympäristönsuojelulain, vesilain ja naapurussuhdelain mukaiset edellytykset. Toiminnan vaikutuksia naapureille on pyritty lieventämään muun muassa toiminta-aikoja rajoittavilla lupamääräyksillä ja suunnittelulla siten, että siitä aiheutuva rasitus ei ole kohtuutonta. Toiminta sijoittuu maakuntakaavan kaivostoimintaan tarkoitettulle alueelle eikä ole hakemuksen ja lupamääräysten mukaisesti harjoitettuna myöskään alueen ranta-asemakaavan vastaista. Mieslahden kaivos ei muuta Sotkamon kaivoksen ja tehtaan toimintaa eikä vaikutuksia, joten hankkeiden lupaharkinnan yhdistämiselle ei ole ollut syytä.

Lupaharkinnan perusteena olleet selvitykset on todettu ympäristönsuojelulain, vesilain ja luonnonsuojelulain kannalta riittäviksi. Hanketta koskevien YVA- ja Natura-arviointien on todettu täyttävän lainsäädännön vaatimukset. YVA:aa ei ole katsottu tarpeelliseksi laajentaa kattamaan muita lähialueen hankkeita, koska niiden suunnittelu on edelleen kesken ja toteutuminen epävarmaa.

Viitasammakoiden, liito-oravan ja lummelampikorenon esiintyminen hanke-alueella on selvitetty ja otettu huomioon kaivoksen suunnittelussa ja aluejärjestelyissä. Kaivostoiminnalla ei arvioida olevan vaikutuksia muihin luontodirektiivin liitteen IV (a) direktiivilajeihin tai rauhoitettuihin lajeihin. Siltä osin kuin valkovuokkoesiintymiä on hävitettävä purkupuutken rakentamiseksi, yhtiö tulee

hakemaan Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta poikkeamis-
lupaa.

Lupakäsittelyssä ei ole tapahtunut kuulutus- tai kuulemisvirhettä, koska hake-
muksen täydennykset ja purkuputken sijainnin osittainen muuttaminen eivät
ole olleet niin merkittäviä muutoksia, että niistä olisi pitänyt tiedottaa kuulutta-
malla Paltamon kunnassa tai lähettää erityistiedoksiantoa. Hakemuksen muu-
toksesta on kuitenkin tiedotettu erikseen niitä asianosaisia, joita muutokset
koskevat, ja kuultu vesialueen omistajaa ja viranomaisia.

Kaivannaisjätedirektiivi on huomioitu ympäristölupahakemuksen käsittelyssä.
Toiminnan aloittamisen yhteydessä kaivannaisjätejakeiden ominaisuudet mää-
ritellään tarkemmin. Sivukivistä happoa muodostavaa kloriitiliusketta on vain
noin kymmenen prosenttia ja sen käyttö rakentamisessa on erikseen kielletty
lupamääräyksellä 36. Happoa muodostava sivukivi läjitetään erilliselle läjitys-
alueelle, jonka pohjalle ja läjityksen sekaan sijoitetaan neutraloivaa sivukiveä
happamien vesien muodostumisen hidastamiseksi. Menettely liittyy päästöjen
hallintaan eikä siinä ole kyse jätteiden sekoittamisesta. Eri jätejakeita ei muu-
toinkaan tulla sekoittaman keskenään. Pinta- ja irtomaat läjitetään erikseen ja
hyödynnetään alueen maanrakennustöissä. Selkeytsaltaiden pohjaliete poista-
taan tarvittaessa ja toimitetaan Sotkamon tehtaille loppusijoitettavaksi. Lou-
hinnassa poistettava sivukivi sijoitetaan pääosin kaivannaisjätealueelle ja avo-
louhokseen sen jälkeen, kun louhinta on edennyt tarpeeksi. Läjitysalueille ei
ole tarpeen määrätä väliaikaista peittoa jätevesien muodostumisen ehkäise-
miseksi. Läjitysalueet maisemoidaan soveltuvin osin jo toiminnan aikana. Kai-
voksen sulkemisen yhteydessä alue peitetään BAT-vaatimusten mukaisesti vä-
hintään puolen metrin paksuisella tiiviillä moreenimaakerroksella kiviaineksen
pölyämisen estämiseksi ja sadevesien imeytymisen vähentämiseksi.

Mieslahden esiintymän ja lähialueiden vesistöjen uraanipitoisuus on pieni. As-
bestien ja muiden kuitumineraalien esiintymistä seurataan osana kaivoksen
työturvallisuustyötä. Asbestia ei sekoiteta muihin jätteisiin. Uraania ja asbestia
koskeville selvityksille, tarkkailulle tai lupamääräyksille ei ole tarvetta.

Hanketta ei ole suunniteltu tunnelikaivokseksi tai maanalaiseksi kaivokseksi,
koska louhittava malmi on kallion pinnassa eikä sen louhinta ole mahdollista
muuten kuin avolouhintana. Myöskään kallioperän laatu ei mahdollista tunne-
lin tekoa eikä alueelle muodostu kaivostunnelia, johon sivukivet voisi sijoittaa.

Lupaan sisältyvät tarvittavat määräykset päästöjen ehkäisemisestä ja vesistö-
päästöjen pitoisuuksista. Sekoittumisvyöhyke tarvitaan, koska kaivosvedet
voivat aiheuttaa nikkelpitoisuuden ympäristölaatumormin ylittymisen purku-
pisteen lähiympäristössä. Sekoittumisvyöhykkeen koko perustuu mallinnuksen
tuloksiin. Kaivosvesien sisältämä nikkeli poistetaan kalkkisaostuksella tai
vaihtoehtoisesti lipeällä, mikä nostaa kaivosveden pH-tasoa. Lupamääräyksen
18 mukainen pH:n enimmäistaso 9,7 ei ole vesistön kannalta ongelmallinen,
koska sekoittuminen tapahtuu nopeasti eikä kaivosvedessä ole toksisia aineita.
Hiilidioksidin käyttäminen pH:n laskemiseen ei ole avovesissä tehokasta ja
johtaa tarpeettomiin jäännöskemikaalipäästöihin. Vesistön nikkelpitoisuutta ja
nikkelipäästöihin liittyvää sekoittumisvyöhykettä seurataan lupamääräyksen
26 mukaisesti. Lupamääräyksiä voidaan tarvittaessa muuttaa nikkelin poiston
tehostamiseksi.

Kaivosvedet eivät sisällä elohopeaa tai muita vaarallisia ja haitallisia aineita siinä määrin, että sekoittumisvyöhykkeen määrääminen niille olisi tarpeen. Myöskään kaivosvesien suolapäästö ei ole merkittävä, kun otetaan huomioon kaivosvesien vähäinen määrä, alueen hyvät sekoittumisolosuhteet ja se, ettei alueella ole sellaisia syvänteitä, joihin kerrostumia pääsisi muodostumaan.

Mieslahden kaivoksen kaivosvesillä ei edellä mainituista syistä arvioida olevan merkittävää vaikutusta seurannan kohteena oleviin kalojen metallipitoisuuksiin eikä asiassa siten ole perusteita määrätä kalastovaikutusten tai vesistön ekologisen heikkenemisen johdosta valituksessa vaadittuja korvauksia. Kaivoksen pääasiallisia haitallisia aineita nikkeliä ja arsenia ei ole havaittu kertyvän kaloihin eikä niitä sen vuoksi ole tarpeen lisätä kalataloustarkkailuun. Raskasmetallitarkkailu tehdään standardien mukaisesti kalan lihaksesta.

Mieslahden kaivosta koskeva asia ei ole verrannollinen valituksessa viitattuun korkeimman hallinto-oikeuden Finnpulp-ratkaisuun, koska kyse on erilaisista ja eri mittakaavassa harjoitettavista toiminnoista. Kaivosvesien määrä on noin 1,5 prosenttia Finnpulpin biojalostamon jätevesimäärästä ja kaivosvesien suola- ja typpipitoisuus on pienempi kuin Finnpulp-hankkeessa. Kaivoksen jätevesissä ei käytännössä ole lainkaan orgaanista ainetta tai fosforia eikä niistä aiheudu myöskään lämpökuormaa. Mieslahden kaivoksesta ei siten arvioida aiheutuvan Oulujärven hyvän ekologisen tilan tai sen laadullisen tekijän heikkenemistä, joka muodostaisi luvanmyöntämisen esteen.

Lupamääräystä 18 ei voida poistaa, koska Pitkänperään on tarve johtaa selkeytysaltaan kautta kulkevia puhtaita pintavesiä ja kaivoksen rakentamisen alkuvaiheessa muodostuvia vesiä siihen asti, että kaivosvesiputki valmistuu. Pitkänperään ei johdeta kaivosvesiä. Purkuputken rakentamista koskevat tarkemmat suunnitelmat toimitetaan lupamääräyksen 17 mukaisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle viimeistään kuusi kuukautta ennen purkuputken rakentamisen aloittamista ja suunnitelmassa otetaan kantaa suojaustoimenpiteisiin ja tarkkailuun. Rakentamisen kohteena olevan vesialueen pohjan laatu selvitetään suunnitelman laatimisen yhteydessä. Putken asentamistyö aiheuttaa ainoastaan lyhytaikaista häiriötä vesistössä, koska läpimitaltaan 20 senttimetrin suuruisen putken pituus vesialueella on vain noin 400 metriä.

Lupamääräystä 17 ei ole tarpeen muuttaa valituksen johdosta, koska alueen merkinnöistä sovitaan tarkemmin valvontaviranomaisen kanssa. Kaivosvesien purkupisteen sijainti merkitään rannalle varoitustaululla ja jäälle lippusiimoin. Koska kaivosvesi on kylmää, sen johtaminen ei todennäköisesti edes aiheuta sulaa aluetta Mieslahdelle. Virtaus tosin voi heikentää jäätä pienellä alueella.

Lupamääräystä 13 ei ole tarpeen muuttaa valituksen johdosta. Muun muassa vesienkäsittelyaltaita ja niiden laadunvalvontaa koskevat tarkemmat suunnitelmat toimitetaan lupamääräyksen mukaisesti elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle viimeistään kuusi kuukautta ennen niiden rakentamisen aloittamista. Vesienkäsittelyaltaat ovat suunnitelman mukaan maanvaraisia bentoniittitiivisteellä varustettuja altaita. Kemiallista saostusta käytetään kaivosvesien puhdistamisessa siten, että ulosjohdettava vesi täyttää lupamääräyksissä asetetut kriteerit. Tarpeen mukaan kemikalointi tulee olemaan jatkuvaluonteista ja laitosmaista. Kaivosvesien puhdistus on suunniteltu kaksivaiheiseksi siten, että

ensin poistetaan arseeni neutraalissa pH:ssa ja toisessa vaiheessa nikkeli ja muut korkeassa pH:ssa saostuvat metallit, kuten koboltti, antimoni, kupari ja kadmium. Suolaionien poistoa ei ole suunniteltu.

Lupahakemuksen liitteenä esitettyä alustavaa toiminnan päästöjen ja vaikutusten tarkkailusuunnitelmaa täydennetään lupamääräyksessä 58 edellytetyllä tavalla ja se toimitetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen hyväksyttäväksi viimeistään kuusi kuukautta ennen kaivoksen rakentamistoiminnan aloittamista. Osapuolet voivat ottaa suunnitelman sisältöön kantaa siihen liittyvän erillisen kuulutusmenettelyn yhteydessä. Suunnitelmaan sisältyvät muun muassa Pitkänperän ja Kylmänpuron veden laatua ja biologisten tekijöiden tarkkailua koskevat osiot. Lupamääräykseen 49 ei ole tarpeen tehdä valituksen mukaista lisäystä, koska jatkuvatoimisen metallinmittauksen tekniikka ei toistaiseksi ole luotettavaa. Asiaa tarkastellaan tarkkailusuunnitelman laatimisen yhteydessä.

Lupamääräystä 48 ei ole tarpeen muuttaa valituksen johdosta, koska alueella säilytetään ja käytetään vain vähäisiä määriä kemikaaleja eivätkä kyseiset kemikaalit lupamääräyksessä 48 tarkoitettussa vuototilanteessa olisi enää nestemäisessä muodossa siten, että ne voitaisiin kerätä valituksessa ehdotettuun altaaseen. Maa-ainekset, joihin kemikaaleja pääsisi vuodon johdosta imeytymään, tulee lupamääräyksessä edellytetyllä tavalla poistaa, säilyttää ja toimittaa asianmukaisesti käsiteltäväksi.

Ympäristölupa ja vesitalouslupa on määrätty olemaan toistaiseksi voimassa ympäristönsuojelulain ja vesilain perusteella eikä niitä ole syytä muuttaa määräaikaisiksi. Lupaa tarkistetaan kuitenkin pohjavesivaikutusten osalta lupamääräyksen 53 mukaisesti.

Kaivosalueen saattaminen turvalliseen tilaan toiminnan loputtua katetaan kaivoslain mukaisella vakuudella. Ympäristölupapäätöksen mukaisella vakuudella katetaan toiminnan alkuvaiheessa käyttöön otettavan sivukivialueen ja siihen liittyvien vesienkäsittelylaitteiden sulkemiskustannukset sekä jälkihoidon aikaisen tarkkailun, vesien käsittelyn ja seurannan kustannukset. Kyseiset kaivoksen sulkemiseen liittyvät toiminnot suunnitellaan siten, että aktiivisia vesienkäsittelymenetelmiä ei kaivoksen sulkemisen jälkeen tarvita. Myöskään muuta ympäristötarkkailua ei ole tarpeen jatkaa sen jälkeen, kun alue on sulkemisen jälkeen saatettu stabiiliin tilaan. Vakuuden suuruutta tarkistetaan kaivoksen sulkemissuunnittelun edetessä. Vakuuksilla ei ole tarpeen kattaa norojen palauttamista entiselleen, koska lupaviranomainen on sallinut niiden luonnon-tilan säilyttämisestä poikkeamisen vesilain nojalla. Alueelle muodostuu toiminnan päätyttyä uusia vesien kulkeutumisreittejä. Vakuuksilla ei kateta valituksessa vaadittua tutkimustoimintaa.

Edellä selostetun lisäksi yhtiö on [REDACTED] ja hänen asiakumppaneidensa valituksen johdosta lausunut muuan muassa seuraavaa:

Kaivoshanke on alueen muista hankkeista erillinen ja sitä koskevat selvitykset on tehty YVA-menettelyn ja lupahakemusprosessin aikana lakien ja asetusten edellyttämällä tavalla. Sotkamon tehtaalla on oma ympäristölupa ja sitä sekä Sotkamon ja Uutelan kaivosta ja sivukivialuetta koskien on aikanaan tehty

erillinen YVA. YVA-harkinta tehdään ainoastaan toteuttamiskelpoisille vaihtoehtoille. Muiden valituksessa mainittujen hankkeiden osalta YVA tehdään, mikäli niitä koskevat suunnitelmat etenevät, ja tässä yhteydessä myös olemassa olevien hankkeiden yhteisvaikutukset otetaan huomioon. Kaikkien yhtiön hankkeiden lupia ei voida edellyttää käsiteltäväksi samassa menettelyssä.

Mieslahti kuuluu Oulujärven vesimuodostumaan ja kaivoshankkeen vaikutuksia tarkasteltaessa otetaan huomioon koko vesimuodostuma, jonka ekologinen tila on alustavasti määritelty hyväksi. Mieslahden kaivoshankkeen aiheuttama ravinnekuormituksen lisäys Mieslahdessa on arvioitu vähäiseksi. Suurimmat vesistövaikutukset ulottuvat noin 0,2 % alalle koko Oulujärven vesimuodostumasta. Kaivosvesissä ei ole käytännössä lainkaan happea kuluttavia aineita. Purkuvesien pH:n arvioitiin asettuvan hieman emäksisen puolelle. Purkuvesissä on jonkin verran suoloja, mutta purkualueella ei ole sellaisia syvänteitä, joihin luonnonvesiä raskaammat kaivosvedet pääsisivät kertymään aiheuttaen hapettomuutta ja sen seurannaisvaikutuksia. Purkuvesien merkittävimmäksi haitta-aineeksi on arvioitu nikkeli, jolle määrättiin 3,1 hehtaarin suuruinen sekoittumisvyöhyke. Kaivosvesissä on lisäksi arseenia, mutta vesistöä mitattavat arseenipitoisuudet ovat vaikutusarvion perusteella enimmillään muutamia mikrogrammoja litrassa purkualueen läheisyydessä. Kaivosvesien haitta-ainepitoisuudet jäävät kaivosvesien välittömän purkualueen ja nikkelin sekoittumisvyöhykkeen ulkopuolella niin pieniksi, että niillä ei arvioida olevan suoraa tai epäsuoraa haitallista vaikutusta Mieslahden vesieliöstöön. Vesistövaikutusarvion perusteella purkualueella ei ole odotettavissa syvänteiden happitilanteeseen liittyviä muutoksia. Hanke ei ole ristiriidassa vesienhoidon tavoitteiden kanssa. Hankkeesta ei myöskään aiheudu sellaisia kalataloudellisia haittavaikutuksia, jotka ylittäisivät kompensatio- tai korvaustoimia edellyttävän vaikutustason, minkä myös Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus kalatalousviranomaisena on todennut.

Kaivosmineraalien ominaisuuksia, niistä aiheutuvia päästöjä ja päästöjen vaikutuksia koskevat selvitykset ovat riittäviä suhteessa Mieslahden kaivoksen luonteeseen ja kapasiteettiin. Lupapäätöksessä on annettu päästöjen ehkäisemistä koskevat määräykset ja asetettu vesistö päästöille pitoisuusraja-arvot. Lupamääräyksiin 37 ja 38 sisältyvät tarvittavat määräykset kaivannaisjätteiden jätehuoltosuunnitelman tarkistamisesta ja maa- ja kiviainesten hallintasuunnitelman laatimisesta. Lisäksi lupamääräyksiin 40–43 on varmistettu jätealueen rakentamisen toteuttaminen siten, että pohjarakenne on riittävän tiivis.

Suunniteltu kaivosveden käsittelymenetelmä, joka käsittää vesien keräilyyn, alustuksen ja kaksivaiheisen kemiallisen saostuksen ja pH-säädön, on testattu ja yleisesti käytössä muun muassa metalleja ja kiintoainesta sisältävien vesien puhdistamisessa. Lupa sisältävät kaivosveden raja-arvot ovat tiukat ja vastaavat samanlaisessa toiminnassa asetettuja raja-arvoja. Kaivoksen toiminta ei aiheuta merkittäviä vesistövaikutuksia eikä vesistökuormitus ole kokonaisuudessaan suuri, koska kaivosvesien määrä on vähäinen. Purkupaikan sijainti on määritelty siten, että se on optimaalinen viitasammakon suojelemiseksi ja toisaalta kohtuullinen purkuputken rakentamiskustannusten kannalta. Purkupaikan siirtäminen etäämmäksi ei vertailun perusteella paranna laimentumisolosuhteita merkittävästi, sillä syvemmällä alueella riski kaivosveden kerrostumiselle olisi nykyistä suurempi. Pidemmän kaivosputken rakentamiseen liittyy myös riskejä.

Lupahakemuksessa on verrattu kaivoksen toimintaa parasta käyttökelpoista tekniikkaa koskevaan MWEI-BREF-julkaisuun. Sivukiven laatu on suunniteluvaiheessa määritetty lupahakemuksen liitteenä olevan kairausanalyysin perusteella ja sen ominaisuudet määritetään lupamääräyksen 36 mukaisesti kaivannaisjäteasetuksen edellyttämällä tavalla, kun toiminta on aloitettu ja jätettä muodostuu. Laitoksen vesienkäsittelyssä on varauduttu poikkeuksellisiin ylivalmiin. Valumat eivät aiheuttaisi vesiympäristölle kohtuutonta haittaa. Kaivokselle on laadittu vesitase, jonka perusteella ojitukset ja vesienkäsittely on mitoitettu ottaen huomioon sadannan muutokset. Esiselkeytys ja nikkelin ja arseenin saostaminen on parhaan käyttökelpoisen tekniikan periaatteen mukainen vesienkäsittelymenetelmä. Alueen peittäminen sulkemisen jälkeen puolen metrin paksuisella moreenimaakerroksella pölyämisen ja sadevesien imeytymisen vähentämiseksi on parhaan käyttökelpoisen tekniikan periaatteen mukainen menetelmä. Sulkemissuunnittelun tarkentaminen ja sulkemisen jälkeisen vesitaseen laatiminen vaiheittain toiminnan edetessä on parhaan käyttökelpoisen tekniikan periaatteen mukaista ja perustuu rakentamis- ja toimintavaiheessa tehtävään vesien määrän muodostumista, laatua, vedenkäsittelyn toimivuutta sekä ympäristön pinta- ja pohjavesien tilaa koskevaan tarkkailuun. Aluetta tarkkaillaan myös sulkemisen jälkeen, kunnes se on stabiilissa tilassa. Aluehallintovirasto voi tarvittaessa antaa alueen jälkihoitoa koskevia määräyksiä.

Kiinteistölle [REDACTED] määritelty korvaus käyttöoikeudesta perustuu maapohjan ja puuston nykyarvon pohjalta määriteltyyn metsän odotusarvoon eikä valituksessa esitetyille vaatimuksille korvauksen määrän tarkistamisesta ja toimenpidekiellosta ole perusteita. Arvon alentumista koskevien korvausvaatimusten osalta yhtiö on todennut, että ympäristönsuojelulain perusteella korvauksia voidaan asettaa vain vesistösidonnaisten vahinkojen osalta. Kaivoksen rakentamisaikaiset ja toiminnanaikaiset vesistövaikutukset ja vaikutukset vesistön käyttöön Pitkänperässä ja Mieslahdella on arvioitu kokonaisuudessaan sen tasoisiksi, että niistä ei aiheudu tilakohtaisesti korvattavaa vahinkoa. Purkuputken rakentaminen ei vaaranna alueen vedenhankintaa.

Paltamon luonto ry ja sen asiakumppanit ovat yhtiön valituksesta antamassaan vastineessa korostaneet toiminnasta aiheutuvaa vesistön pilaantumista ja tuoneet esille, että lupa- ja valitusprosessi on sinänsä turha, koska toiminnanharjoittaja ei ole ryhtynyt harjoittamaan kaivostoimintaa kaivoslain mukaisesti asetetun ja pidennetyn yhteensä 20 vuoden määräajan puitteissa vuonna 2019, ja kaivospiiri on siten rauennut. Koska kaivostoimintaa ei voida edellä esitetyn johdosta harjoittaa, asiassa ei ole ollut vesilain intressivertailun perusteella perusteita vesitalousluvan myöntämiselle.

Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliikkeen valituksen osalta yhdistykset ovat lausuneet, että melulähteiden koteloimisen pitäisi olla kaivostoiminnassa yleinen käytäntö. Mieslahden kaivoksen osalta meluvallit ovat toimimaton melunhallintakeino eikä edes melulähteiden kotelointi ole riittävä naapureihin kohdistuvien kohtuuttomien meluvaikutusten estämiseksi. Vaikka malminkuljetuksia on rajoitettu liito-oravien lisääntymisaikana maaliskuussa, pelkääntään muiden kaivoksen toimintojen, muun muassa porausten, räjäytysten, rikotuksen, varoitussignaalien ja sivukiven murskauksen, aiheuttama melu tu-

lee aiheuttamaan luonnonsuojelulain vastaisia heikennyksiä liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin. Rikotuksesta aiheuttavan melun impulssiomainen luonne tulisi myös huomioida melutasoja korottavana tekijänä.

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristövastuu -yksikkö (ELY-keskus) on antamassaan vastineessa todennut, että lupapäätös ja siinä annetut lupamääräykset ovat ympäristön turvaamiseksi riittävät eikä annettuja lupamääräyksiä ole valitusten takia tarpeen muuttaa. ELY-keskus ei kuitenkaan vastusta lupamääräysten muuttamista tiukemmiksi ympäristönsuojelun näkökulmasta.

Valituksenalaisessa päätöksessä on annettu riittävät lupamääräykset liito-oravan suojelemiseksi. Alueella tehdyt luontoselvitykset ovat olleet silloisen olemassa olevan tiedon suhteen kattavat ja riittävät.

Paltamon Luonto ry:n ja sen asiakumppaneiden valituksen osalta ELY-keskus on erikseen todennut, että muutoksenhakijat ovat tehneet ELY-keskukselle luonnonsuojelulain 57 §:n ja ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain mukaisen vireillepanon, jossa on muun ohella vaadittu toimenpidekieltoa kaivosvesiputken maalinjaukselle ja kaivospiirille.

Yhtiön tekemien luontoselvitysten suorittamisen jälkeen ELY-keskuksen tietoon on tuotu uusia havaintoja erittäin uhanalaisesta ja erityisesti suojeltavasta kainuunnurmihärkistä Mieslahden kaivospiirin alueelta, tien varrelta, kaivosvesiputken linjauksen alkupään lähistöltä.

Lupaharkinnan perusteena olleet Natura- ja luontoselvitykset vaikutusarviointeineen ovat olleet riittäviä ja asianmukaisia myös liito-oravan, viitasammakoiden ja lummelampikorentojen osalta. Selvitysten perusteella hankkeella ei ole katsottu olevan merkittävästi heikentävää vaikutusta Natura-alueiden suojeluperusteena oleviin lajeihin ja luontotyyppeihin tai direktiivilajien suotuisan suojelutason säilyttämiseen.

Oulujärven ekologinen tila on arvioitu viimeisimmässä luokituksessa hyväksi. Oulujärvi käsittää kolme laajaa selkääluetta: Paltaselkä, Ärjänselkä ja Niskan-selkä. Kaikki nämä yhdessä muodostavat Oulujärven vesimuodostuman ja vesienhoidossa luokiteltavan tarkasteluyksikön. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan hanke ei tule merkittävästi vaikuttamaan Mieslahden tilaan tai muuttamaan Oulujärven tilasta tehtävää arviota. Yhteisvaikutusten osalta voidaan todeta, että Terrafamen aiheuttama kuormitus Oulujärveen on vähäistä. KaiCell Fibers Oy:n biojalostamohankkeen toteutumisesta ei ole varmuutta.

Kainuun ELY-keskus on vuonna 2018 julkaissut oppaan kaivannaisjätteiden hallinnan vertailuasiakirjan parhaita käyttökelpoisia tekniikoita koskevien päätelmien soveltamiseen Suomessa.

ELY-keskus on viitannut muun ohella oppaan BAT-päätelmään 11, jonka mukaan parasta ympäristökelpoista tekniikkaa on, että kaivannaisjätteen sijoitusalueiden rakenteen suunnittelussa tähdätään sulkemisen haasteiden ennakointiin siten, että ympäristönsuojelurakenne toimii myös jälkihoitovaiheessa. Tällöin voidaan minimoida kaivannaisjätteen sijoitusalueen sulkemis- ja jälkihoitokustannukset sekä ympäristövaikutukset. Tekniikassa keskeisenä tavoitteena

on, että läjitysalueen sulkemiseen liittyviä suunnitelmia päivitetään jatkuvasti kaivoksen elinkaaren aikana sitä mukaa kuin uutta tietoa on saatavilla.

Valituksessa esitetyt riskit ympäristön vaarantumiselle ovat estettävissä asianmukaisella sulkemisen suunnittelulla. Lupahakemuksessa olleessa kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmassa on esitetty yhtiön alustava suunnitelma jätealueiden sulkemiseksi. Lupapäätöksessä ei ole annettu yksityiskohtaista määrystä siitä, miten sulkeminen tullaan toteuttamaan. Lupamääräyksen 55 mukaisesti luvan saajan on laadittava yksityiskohtainen suunnitelma kaivoksen sulkemistoimista viimeistään vuosi ennen toiminnan lopettamista ja toimitettava se aluehallintovirastolle. Lisäksi lupamääräyksessä 37 määrätään kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman arvioinnista ja päivittämisestä, jonka yhteydessä tulee myös tarkastella toiminnan lopettamista sekä sulkemisen kustannuksia. Näin ollen sulkemisen suunnittelua tulee tehdä koko hankkeen elinkaaren ajan niin, että aina käytetään uusinta käytettävissä olevaa tietoa. Kaivannaisjätteen jätealueiden sulkeminen tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että niistä ei aiheudu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa pitkänkään ajan kuluessa. Näin ollen toimintojen sulkemisesta tai jälkihoidosta ei todennäköisesti aiheudu muutoksenhakijoiden esittämiä vaikutuksia.

Vedellä täyttyvää avolouhosta ei voida luokitella kaivannaisjätteen jätealueeksi tai muuksi jätealueeksi eikä siellä muodostuvien vesien käsittelylle voida nykyinsäädännön mukaan asettaa vakuutta.

Lupamääräykset 11 ja 50 ovat toiminnan valvontaan liittyen tarpeellisia ja tavanomaisia, eikä niillä ole delegoitu ELY-keskukselle perusteettomasti lupaviranomaiselle kuuluvia tehtäviä.

██████████ ja hänen asiakumppaneidensa valituksen johdosta ELY-keskus on selventänyt, että sen 16.5.2014 ja 30.6.2014 annetuilla lausunnoilla on tarkoitettu, että YVA-tarvehankintapäätös alueen hankkeiden yhteisvaikutuksista on tarpeen, mikäli muut hankkeet alueella aiotaan tosiasiallisesti toteuttaa. Osa valituksessa mainituista toiminnanharjoittajan lähialueiden kaivospiireistä on lakkautettu ja muiden osalta suunnittelu ei ole toistaiseksi edennyt. YVA-tarvehankintapäätös ei ole ollut tarpeen Mieslahden kaivoshankkeelle yksinään, koska se ei ylitä aiemman ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) tarvehankintakynnystä tai ole rinnastettavissa hankeluettelon mukaiseen YVA-velvolliseen hankkeeseen. Hanketta koskeva arviointiselostus on Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen 30.1.2009 annetun lausunnon mukaan täyttänyt silloisen YVA-lain edellytykset. Hanke ei myöskään edellytä YVA-menettelyä sen vuoksi, että louhittavassa kiviaineksessa on uraania ja mahdollisesti asbestia, koska kyseessä ei ole YVA-lain tarkoittama asbestin tai uraanin louhinta.

Sotkamon tehtaan ympäristölupa sallii ilmoituksen perusteella kaivospiirin ulkopuolelta tuotujen alueen talkkimalmeja vastaavien malmien käsittelyn ja rikastamisen edellyttäen, että tästä ei aiheudu olennaisia muutoksia toiminnan päästöihin. Muualta tuotavan malmin ympäristövaikutukset Sotkamon tehtaalla on selvitetty tehtaan ympäristölupaprosessissa.

ELY-keskus on vastineessaan käynyt läpi kaivostoimintaan liittyviä parhaan käyttökelpoisen tekniikan soveltamiseen liittyvän ohjeen mukaisia suosituksia

ja todennut, että luonnon kosteikot ja pintavalutuskentät soveltuvat uusimpien ohjeiden mukaan vain turvetuotannon jätevesien käsittelyyn, eikä niitä ole hyväksytty parhaaksi käyttökelpoiseksi tekniikaksi kaivannaisjätevesien osalta. Kaivosvesien käsittelyyn voidaan kuitenkin käyttää erikseen rakennettavia kosteikkoja.

Valkovuokon suojelusta poikkeaminen purkupuutken rakentamisalueella edellyttää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen myöntämää luonnonsuojelulain 49 §:n mukaista poikkeamislupaa.

Paltamon kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle ja Pohjois-Suomen aluehallintoviraston peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualueelle on varattu tilaisuus vastineen antamiseen valitusten johdosta. Vastineita ei ole annettu.

██████████ *asiakumppaneineen* on vastaselityksessään uudistanut valituksessa lausumansa ja todennut, ettei vastineissa ole osoitettu valituksen perusteita perusteettomiksi tai virheellisiksi. Vastaselityksessä on todettu lisäksi muun ohella seuraavaa:

Lupaviranomaisen lausunnossa esitetty väite siitä, ettei kaikkia lupa-asiaan liittyviä asiakirjoja tarvitse julkaista, ja käytäntö tallentaa vain osa lupa-asiaan liittyvistä asiakirjoista asianosaisten saataville lupatietopalvelussa ja muut vain viranomaisille avoimessa USPA-asianhallintajärjestelmässä on Århusin sopimuksen, perustuslain oikeusturvatakuun, hallintolain sekä ympäristönsuojelulain vastainen. Lupaviranomainen on toiminut virheellisesti, koska lupatietopalvelusta on puuttunut tiedot aikaisemmasta Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliikkeen Mieslahden ja Jormuan alueen hankekokonaisuudesta, yhteysviranomaisen julkinen kannanotto harkinnanvaraisen YVA-prosessin tarpeesta, aikaisempi YVA-selostus, vuonna 2012 tehtyä rantakiinteistöjen katselmusta koskevat tiedot, pöytäkirjat viranomaisneuvotteluista uuden lupahakemuksen jättämiseen liittyen sekä tiedot Mieslahden ja Pitkänperän kaivospiirien kaivoslain mukaisesta lupa- ja hakemustilanteesta. Lupaviranomainen on harhaanjohtavalla lausunnollaan haitannut asian selvittämistä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 37 §:n vastaisesti ja siten aiheuttanut muutoksenhakijoille lisäkustannuksia.

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ratkaisu olla vaatimatta Mieslahden hankekokonaisuutta koskien tehtäväksi YVA-tarveharkintapäätöstä ei ole johtunut siitä, ettei kyseinen päätös olisi ollut tarpeen vaan siitä, että yhteysviranomaiselle ei ole toimitettu hankekokonaisuutta koskevia riittäviä tietoja. Yhteysviranomaisen vastineen perusteella on selvää, ettei luvan hakijan hankekokonaisuuden ympäristövaikutuksia ole vieläkään arvioitu ja että hakemuksen perusteena ollut yhteysviranomaisen 30.1.2009 antama lausunto YVA-selvityksestä on liittynyt erilaiseen hankekokonaisuuteen kuin uuden hakemuksen perusteella luvitettu hanke. Yhteysviranomaisen vastineessaan ottama kanta on niin erilainen kuin vuoden 2009 lausunnossa, että asiassa on perusteita epäillä viranomaisen riippumattomuutta.

Vaikka Paltamon kunta ei ole lausunut valituksista, asiassa tulee ottaa huomioon Paltamon kunnanhallituksen päätös § 304 18.12.2017, jonka mukaan kunta on vastustanut Elementis Minerals B.V. Branch Finlandin ympäristö- ja vesitalouslupaa, koska hakemus ei täydennettynäkään ole riittävä ja luvan

myöntäminen vaikuttaisi peruuttamattomalla tavalla Oulujärven ympäristö- ja vesiluonnon tilaan.

Muutoksenhakijat ovat esittäneet, että lupapäätöksestä puuttuvat viitasammakoiden lisääntymis- ja elinpiirialue Pitkänperän hävittämisen ja heikentämisen estämiseksi tarpeelliset määräykset. Muutoksenhakijat ovat tuoneet esille, että Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on ilmoittanut tekevänsä Pitkänperässä ja Pitkänpurossa havaittujen sammakoiden lajinmäärittystä keväällä 2021, joten viitasammakoiden mahdollisten lisääntymis- ja elinpiirialueiden määrittäminen hankealueella on kesken.

Selvitysten riittämättömyyden osalta on todettu muun ohella, että lupaviranomainen teki aikaisemman hylätyn lupahakemuksen käsittelyn yhteydessä vuonna 2012 katselmuksen Pitkänperän alueen rantakiinteistöille. Vastaavaa katselmusta ei ole pidetty purkuputken sijainnin muuttumisesta huolimatta uuden lupahakemuksen käsittelyn yhteydessä, vaikka vaikutusalueen rantakiinteistöjen määrä ja paikka muuttuivat. Lupaviranomainen ei siten ole selvittänyt rantakiinteistöille ja niiden virkistyskalastuskäytölle aiheutuvaa haittaa eikä perustele vastineessaan tätä ratkaisuaan.

Kaivospiirin kaivoslupatilanne on kuvattu lupapäätöksessä virheellisesti. Eri-tyisesti Mieslahden kaivospiirin kaivoslain alaisen laajennushakemuksen (apualue) käynnissä oleva lupakäsittely Tukesissa olisi pitänyt ottaa lupakäsittelyssä huomioon. Kaivoslain mukaisen kaivosluvan ja apualueen käyttöluvan sekä toiminnan ympäristö- ja vesitalousluvan tulee koskea samaa aluetta ja toimintaa. Lupahakemusten erot antavat hankkeesta sekavan kuvan, mikä heikentää muutoksenhakijoiden oikeusturvaa.

Ennakoivaan ympäristönsuojeluun kuuluvaa velvoitetta asbestin ja uraanin käsittelyn vaikutusarvioinnin sisällyttämisestä YVA-prosessiin ei voida kattaa luvan hakijan esittämällä toimintavaiheessa tehtävällä työturvallisuusseurannalla. Luvassa ei myöskään ole esitetty tarvittavia toimenpiteitä läjitettävän kuitupitoisen mineraalijätteen pölyämisen estämiseksi ja uraanin tarkkailemiseksi.

Vastaselityksessä on katsottu luvan hakijan harhauttavalla vastineellaan pyrkineen haittaamaan asian nopeaa ja oikeudenmukaista ratkaisua oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa tarkoitetulla tavalla, mikä tulee ottaa huomioon.

ELY-keskuksen vastineessa ei osoiteta, että Mieslahden kaivoksen lupahakemuksessa ja lupapäätöksessä olisi otettu BAT-päätelmien mukaiset parhaat käytännöt riittävästi huomioon.

Toisin kuin Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliikkeen vastineesta voisi päätellä, toiminnan vesienlaaturiskit eivät liity ainoastaan runsaisiin sateisiin vaan louhittavan malmin ja sivukivien ominaisuuksiin ja sivukivien läjitysratkaisuun, joiden johdosta kaivosvesien haitta-ainepitoisuudet tulevat olemaan jatkuvasti liian korkeat. Pelkästään yksittäisen haitta-aineen laatuunormistoon perustuva tarkkailu ei ole riittävää, sillä vesipuitteidirektiivi edellyttää kaikkien päästöjen vesistön ekologiseen tilaan kohdistuvien yhteisvaikutusten arviointia

koko hankkeen elinkaaren ajalta. Vesienhallintasuunnitelman osalta luvan hakijan vastine on ollut harhaanjohtava, koska jätekarakterisointia ei ole tehty ja näin ollen myöskään vesienhallintasuunnitelma ei voi siihen perustua. Vastine on harhaanjohtava myös siltä osin kuin siinä luodaan vaikutelma, että sulke-
missuunnitelma olisi lupahakemuksen yhteydessä esitetty ja sitä vain tarken-
nettaisiin myöhemmin.

Suomessa omaksuttu kansallinen vesienhoidon luokittelujärjestelmä, jossa Oulujärven kaltaiset laajat ja moniosaiset järvet on määritetty yhdeksi vesimuodostumaksi, ei ole vesipuitedirektiivin vaatimusten mukainen. Kansallisesti omaksuttu vesimuodostumien luokittelujärjestelmä ei saa johtaa siihen, että laajan ja moniosaisen järven yhdessä osassa tapahtuvien muutosten vesipuitedirektiivin mukaisuutta ei voitaisi arvioida.

Luvassa ei ole määritelty tarpeeksi yksityiskohtaisesti, mitä tarkoitetaan kaivannaisjätteen peittämiseen käytettävällä tiiviillä pintakerroksella. Kaivannaisjätteen läjittäminen suunnitellulla tavalla jyrkkään rinteeseen johtaa siihen, että suotovedet eivät tosiasiallisesti valu esitetyn neutralointikerroksen läpi. Lisäksi louhinnan suorittaminen osissa siten, että kaivannaisjätettä kasataan rinteeseen vain ajoittain johtaa siihen, että jäte jää sateille alttiiksi pitkiksi ajoiksi ja alueelta valuu vesistöön pilaantuneita happamia suotovesiä. Lupapäätöksessä ei ole määräyksiä siitä, miten suotovesien valuminen kaivannaisjätealueen läpi estetään ennen alueen lopullista sulkemista. Koska lupa on toistaiseksi voimassa ja sulkemissuunnitelma tulee toimittaa vasta viimeistään vuosi ennen kaivoksen sulkemista, toimintaa voidaan käytännössä jatkaa loputtomiin ilman, että viranomaisen voisi missään vaiheessa edellyttää sulkemissuunnitelman laatimista tai sulkemistoimenpiteitä.

Aloittamisluvan myöntämiselle purkuputken rakentamiseksi ei ole perustetta, koska Mieslahden kaivoksen osalta on kyse reservialmiosta, jonka käyttöönotto nopeutetulla aikataululla ei ole välttämätöntä. Täytäntöönpanokieltovaatimuksen lisäperusteena muutoksenhakijat ovat tuoneet esille, että kiinteistönomistajan oikeussuoja kärsii siitä, ettei luvassa ole edellytetty purkuputken poistamista kaivostoiminnan päätyttyä. Myöskään aloittamisluvan 30 000 euron suuruinen vakuus ei ole riittävä, koska se ei kata purkuputken aiheuttamien muutosten jälkihoitoa tai putken poistamista. Kiinteistönomistajan oikeusturvaa on lisäksi loukattu siltä osin kuin tälle ei ole toimitettu Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen, Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ja luvan hakijan välillä käytyjen muun muassa purkuputken asentamista ja pysyvän käyttöoikeuden myöntämistä koskevien neuvottelujen 26.3.2019 ja 23.9.2019 pöytäkirjoja.

Muutoksenhakijat katsovat, että asiassa on tapahtunut menettelyvirhe siltä osin, kuin heille ei ole varattu mahdollisuutta antaa vastaselitystä luvan hakijan täytäntöönpanokieltovaatimusta koskevaan vastineeseen. Yhtiön 12.3.2020 päivättyä täytäntöönpanokieltovaatimusta koskevaa vastinetta ei ole toimitettu vastine- tai vastaselityspyynnön liitteenä eivätkä muutoksenhakijat ole saaneet tietoa myöskään siitä, onko täytäntöönpanokieltovaatimuksen johdosta pyydetty muita lausuntoja.

Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliikkeelle on varattu mahdollisuus vastaselityksen antamiseen annettujen vastineiden ja lausunnon johdosta. Vastaselitystä ei ole annettu.

Paltamon Luonto ry:lle ja sen asiakumppaneille on varattu mahdollisuus vastaselityksen antamiseen annettujen vastineiden ja lausunnon johdosta. Vastaselitystä ei ole annettu.

Kainuun ELY-keskus on toimittanut lisäkirjelmän. Siinä on viitattu ELY-keskuksen aiemmin antamaan vastineeseen ja liitteenä on toimitettu Mieslahden kaivoksen hankealueelle sijoittuvista kainuunnurmihärkkiä koskevista havainnoista tehdyn ELY-keskuksen inventoinnin tulokset sekä luonnonsuojeluasian-tuntijoiden sen pohjalta tekemät arviot lajin esiintymisestä kohteella.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus hylkää Paltamon luonto ry:n ja sen asiakumppanien valituksessa esitetyn pyynnön ennakkoratkaisun pyytämisestä Euroopan unionin tuomioistuimelta.

2. Hallinto-oikeus valitukset enemmälti hyläten muuttaa Paltamon luonto ry:n ja sen asiakumppanien sekä [REDACTED] ja hänen asiakumppaniensa vaatimuksista vesipäästöjä koskevia lupamääräyksiä 20 ja 26, melua koskevia lupamääräyksiä 32 ja 34, kaivannaisjätteitä ja vakuutta koskevia lupamääräyksiä 36, 37, 40, 41 ja 60 sekä Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliikkeen vaatimuksista melua koskevia lupamääräyksiä 32 ja 33.

Muutettuina lupamääräykset kuuluvat seuraavasti (muutokset kursivilla):

20. Likaantuneet kaivoksen jätevedet (avolouhoksen kuivatusvedet, sivukivalueen suoto- ja valumavedet ja huolto- ja varastoalueiden vedet) on käsiteltävä hakemuksessa esitetyllä tai vähintään vastaavan tehoisella menetelmällä ja johdettava kaivosvesien purkuputkella Oulujärven Mieslahteen. *Poisjohdettavan kaivosveden määrä saa olla enintään noin 340 000 m³ vuodessa.* Mieslahteen johdettavan veden kokonaispitoisuuksien on alitettava seuraavat raja-arvot:

*nikkeli 150 µg/l
arseeni 100 µg/l
kokonaistyyppi 1 000 µg/l
kiintoaine 10 mg/l*

ja pH:n on oltava välillä 6,5–9,7.

Raja-arvot alittuvat, kun nikkelin, arseenin ja kiintoaineen johtamisvuorokausien virtaamapainotteinen liukuva kuukausikeskiarvo alittaa raja-arvon ja kokonaistyyppipitoisuus johtamisvuorokausien virtaamapainotteisena neljännesvuosikeskiarvona alittaa raja-arvon. Johdettavan käsitellyn jäteveden pH:n oltava raja-arvojen välillä jatkuvasti.

Avolouhoksesta ennen louhinnan aloittamista pumpattavat vedet on myös johdettava vesienkäsittelyjärjestelmän kautta.

Vesien johtamisesta ei saa aiheutua valtioneuvoston asetuksen vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista (1022/2006) liitteen 1 kohdissa C2 lueteltujen aineiden ympäristölaatu normien ylityksiä lukuun ottamatta nikkelin ylitystä lupamääräyksessä 25 määrättyllä sekoittumisvyöhykkeellä.

26. Luvansaajan on hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista esitettävä Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle mallinnukseen perustuva selvitys lupamääräyksessä 20 asetetun nikkelin raja-arvon vaikutuksesta hakemuksessa esitetyn sekoittumisvyöhykkeen laajuuteen sekä arvio siitä, onko ympäristölupaa muutettava niin, että sekoittumisvyöhyke poistetaan. Aluehallintovirasto voi selvityksen ja arvion perusteella muuttaa lupaa.

Sekoittumisvyöhykkeen tarvetta ja kattavuutta on arvioitava vuosittain tarkkailun perusteella tarkkailusuunnitelman mukaisessa vuosiyhteenvedossa. Jos tarkkailutulosten perusteella sekoittumisvyöhyke osoittautuu liian pieneksi, luvansaajan on tehostettava nikkelin poistamista vesienkäsittelyssä.

Luvansaajan on esitettävä Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle selvitys sekoittumisvyöhykkeestä viiden vuoden kuluessa kaivostoiminnan aloittamisesta. Selvityksessä on esitettävä muun muassa tehtyihin tarkkailuihin ja toteutuneeseen vesitaseeseen perustuva arvio tulevasta vesitaseesta, kaivosvesien laadusta ja kaivoksen päästöistä vesistöön sekä arvio sekoittumisvyöhykkeen riittävydestä tai poistamisesta. Aluehallintovirasto voi selvityksen perusteella tämentää lupamääräystä tai täydentää lupaa.

32. Toiminnassa on otettava huomioon tehokas meluntorjunta koneiden ja laitteiden suunnittelussa, valinnassa, sijoittelussa, käytössä ja kunnossapidossa sekä kaivosalueen liikenteessä. *Jos kaivosalueella on pistemäisiä melun päästölähteitä, ne on koteloitava melun vaimentamiseksi ja suunnattava siten, että melun leviämistä häiriintyviin kohteisiin rajoitetaan tehokkaasti. Sivukivi on murskattava alueen laakso-osassa. Kivenmurskausaseman ympärille on tehtävä meluvalli estämään melun leviämistä pohjois-, länsi- ja eteläpuolen asutukseen ja loma-asutukseen. Toteutetuista meluntorjuntatoimenpiteistä on raportoitava ympäristönsuojelun vuosiyhteenvedon yhteydessä.*

Luvansaajan on säännöllisillä tarkastuksilla, huolloilla ja tarvittaessa laitteistojen uusimisella huolehdittava, että toiminnan melua aiheuttavien laitteiden tai toimintojen melupäästöt eivät kasva. Yksittäisiä prosessilaitteita ja rakenteita uusittaessa sekä työmenetelmiä kehitettäessä on huolehdittava melupäästöjen rajoittamisesta niin, ettei muutoksilla lisätä toiminnan aiheuttamaa ympäristömelutasoa.

33. Räjähdyksiä, malmin louhintaa ja malmin kuljetusta muualle rikastettavaksi ei saa tehdä 1.6.–15.8 ja sivukiven murskausta ei saa tehdä 1.5.–31.8.

Kaivoksella saa toimia arkipäivisin (ma–pe) klo 6–22. Avolouhoksessa räjäytykset on pääsääntöisesti tehtävä päivällä ennalta ilmoitettuina aikoina, joista on tiedotettu alueen asukkaille ja loma-asukkaille 1,1 kilometrin säteellä avolouhoksesta.

Mikäli pakottavista turvallisuussyistä johtuen louhintaräjähdyksiä on suoritettava muuna aikana, luvansaajan on pyrittävä tiedottamaan räjäytyksistä lähialueen asukkaille ennakkoon, esimerkiksi tekstiviestein matkapuhelimeen.

Maalis–huhtikuussa liito-oravan lisääntymisaikaan ei saa ajaa malmikuljetuksia (*poistettu tekstiä*) rakennettavalla uudella tiealueella tai aiheuttaa muuta melua tai pesintää häiritsevää päästöä.

34. Kaivostoiminnasta aiheutuva melutaso ei saa asuttujen kiinteistöjen piha-alueilla ylittää päivällä (klo 7–22) ekvivalenttimelutasoa (L_{Aeq}) 55 dB ja yöllä (klo 22–7) ekvivalenttimelutasoa (L_{Aeq}) 50 dB eikä lähimpien loma-asuntojen piha-alueilla päivällä (klo 7–22) ekvivalenttimelutasoa (L_{Aeq}) 45 dB ja yöllä (klo 22–7) ekvivalenttimelutasoa (L_{Aeq}) 40 dB. *Jos melu on luonteeltaan isku- maista tai kapeakaistaista, mittaus- tai laskentatulokseen on lisättävä 5 dB ennen sen vertaamista sallittuun melutasoon.*

Asetettujen raja-arvojen saavuttaminen on varmistettava mittaamalla melua vuosittain vähintään kuudessa häiriintyvässä kohteessa. Kainuun ELY-keskus voi ympäristönsuojelulain 65 §:n mukaisesti muuttaa mittausvelvoitetta.

36. Toiminnassa muodostuvien keskeisten ympäristönsuojelulain 112 §:ssä tarkoitettujen kaivannaisjätteiden nimikkeet ovat jätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (179/2012) *liitteen 4* mukaisesti seuraavat:

Jae	Jätenimike
Pinta- ja irtomaat	01 01 02
Malmin irrotuksessa muodostuva sivukivi	01 01 02 01 01 02*
Selkeytsaltaiden pohjaliete	01 01 02

(Poistettu tekstiä) Selkeytsaltaiden pohjalietteitä ei saa sijoittaa Mieslahden kaivosalueelle. Hyödyntämättömät sivukivet on sijoitettava *(poistettu tekstiä)* kaivannaisjätteen jätealueelle.

Ominaisuuksiltaan erilaiset pintamaat on sijoitettava erilleen pintamaiden läjitys- ja varastoalueille niin, että eri käyttötarkoituksiin sopivat maat voidaan luotettavasti ottaa kyseiselle maa-ainekselle soveltuvaan käyttötarkoitukseen.

Hyödynnettävien pilaantumattomien maa-ainesten metallipitoisuuksien on alitettava valtioneuvoston asetuksessa 214/2007 maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista annettu ylempi ohjearvo. Pilaantumattomat maa-ainekset eivät saa olla happoa tuottavia. Kainuun ELY-keskukselle toimitettavalla kohdekohtaisella riskinarviolla on osoitettava, ettei maa-aineksista aiheudu haitallisten aineiden kulkeutumisen vuoksi ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa tai terveyshaittaa.

Talkkimalmin irrotuksen yhteydessä louhittava sivukivi ei ole jätettä, jos se välittömästi tai korkeintaan lyhytaikaisen varastoinnin jälkeen toimitetaan kai-

vospäärin alueella käytettäväksi rakennus- tai muussa toiminnassa, sen sulfidisen rikin pitoisuus on alle 0,1 %, se ei omaa haponmuodostuspotentiaalia ja se täyttää muutoinkin kohteeseen soveltuvalle kiviainekselle asetettavat vaatimukset.

Kun toiminta alkaa ja jätteitä muodostuu, kaivannaisjätejakeista on tehtävä niiden ominaisuuksien määrittely kaivannaisjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen 190/2013 mukaisesti. Lisäksi selkeytysaltaiden pohjalietteiden ominaisuudet on määritettävä kaatopaikoista annetun valtioneuvoston päätöksen 331/2013 mukaisesti.

37. Luvansaajan on laadittava uusi kaivannaisjätteiden jätehuoltosuunnitelma, joka ottaa huomioon kaivannaisjäteasetuksen vaatimusten lisäksi annetut lupamääräykset muun muassa kaivannaisjätealueen sijoittamisen, pohja- ja peittorakenteiden sekä sivukivien erottelun ja luokittelun osalta. Lisäksi jätehuoltosuunnitelmaa on täsmennettävä sivukivien läjityssuunnitelman ja kaivannaisjätealueen väliaikaiseen ja lopulliseen käytöstä poistamiseen liittyvien toimien osalta. Uusi jätehuoltosuunnitelma on toimitettava hyväksyttäväksi Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle hyvissä ajoin ennen toiminnan suunniteltua aloittamista. Aluehallintoviraston on käsiteltävä suunnitelma ympäristönsuojelulain 96 §:n mukaisesti ja asiassa on muun ohella arvioitava, onko kaivannaisjätteen jätealue kaivannaisjäteasetuksen 2 §:n 1 momentin kohdan 8 tarkoittama suuronnettomuuden vaaraa aiheuttava. Toiminnassa on noudatettava uutta hyväksyttyä suunnitelmaa.

Kaivannaisjätteiden jätehuoltosuunnitelmaa on arvioitava ja tarvittaessa tarkistettava viimeistään viiden vuoden kuluttua siitä, kun edellä mainittu uusi jätehuoltosuunnitelma on hyväksytty. Arvioinnista on ilmoitettava Kainuun ELY-keskukselle. Jos kaivannaisjätteen määrä tai laatu taikka jätteen käsittelyn tai hyödyntämisen järjestelyt muuttuvat merkittävästi, kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa on muutettava. Lupaa on tällöin muutettava siten kuin ympäristönsuojelulain 114 §:n 4 momentissa säädetään.

40. Kaivannaisjätteen jätealueen sijoittamisessa ja rakentamisessa on otettava huomioon lupamääräyksen 2 mukaisesta maaperä- ja kallioperäolosuhteiden tutkimuksesta saatava tieto. Jätealuetta ei saa sijoittaa kallioperän ruhjealueelle, jos suotoveden tehokas kokoaminen ja käsittely on teknisesti vaikea toteuttaa jätealueen käytön tai jälkihoidon aikana. Jätealueen täsmällinen sijainti on esitettävä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmassa.

Happoa mahdollisesti muodostavat jätteet on sijoitettava vettä läpäisemättömän tai erittäin heikosti läpäisevän ($k < 10^{-9}$ m/s) vähintään 0,5 metriä paksun luontaisen tai rakennetun pohjarakenteen päälle, josta suotovedet on kerättävä ja käsiteltävä tehokkaasti toiminnan aikana ja toiminnan loppumisen jälkeen niin kauan kuin suotovesien laatu sitä edellyttää. Happoa mahdollisesti muodostavat jätteet on peitettävä vettä läpäisemättömällä tai erittäin heikosti läpäisevällä ($k < 10^{-9}$ m/s) riittävän paksulla rakenteella. Peittorakenne voi olla osin vettä heikosti läpäisevää hienoainesmoreenia ($k < 10^{-8}$ m/s), jos luvan saaja esittää tätä tukevan jätteiden ominaisuuksiin ja läjitystapaan, suotoveden laatuun ja käsittelyyn sekä peittokerroksen paksuuteen perustuvan luotettavan selvityksen. Jos muut kuin happoa mahdollisesti muodostavat jätteet sijoitetaan erilliselle alueelle, alueen pohjarakenteen on oltava vähintään vettä

heikosti läpäisevää hienoainemoreenia ($k < 10^{-8}$ m/s) jossa kerroksen paksuus on vähintään 0,5 m ja josta suotovedet on kerättävä tehokkaasti käsittelyyn. Peittorakenne on oltava vähintään vettä heikosti läpäisevää hienoainemoreenia ($k < 10^{-8}$ m/s).

Jätealueen moreenin laatu on tutkittava ennen lupamääräyksessä 3 määrätyn yksityiskohtaisen rakennesuunnittelun aloittamista. Tarvittaessa pohja- ja pintarakenteisiin on tuotava moreenia muualta tai käytettävä muuta tiivisterakennetta, jotta vaadittu tiiveys saavutetaan.

41. Kaivannaisjätteen jätealueen (sivukivialueen) pohjamaan kantavuuden on oltava luontaisesti tai rakennusteknisin toimin vahvistettuna sellainen, että alueella on sille tulevalle enimmäiskuormituksella riittävä varmuus maapohjan sortumista vastaan.

Jätealue on toteutettava siten, että myös sille sijoitetulla jätteellä ja niihin liittyvillä rakenteilla on kaikissa olosuhteissa riittävä varmuus jätealueen sisäistä sortumista vastaan.

Jätealueelta ja siihen liittyvien rakenteiden ja altaan alta on poistettava puusto.

Sivukivien läjittäminen on toteutettava uuden hyväksytyin jätehuoltosuunnitelman ja lupamääräyksessä 38 tarkoitetun maa- ja kiviainesten hallintasuunnitelman mukaisesti.

60. Luvansaajan on asetettava ennen kaivostoiminnan aloittamista 325 000 euron (sis. alv 24 %) vakuus toiminnan keskeytymisen tai loppumisen jälkeen tapahtuvan kaivannaisjätealueen sulkemiseksi ja sillä muodostuvien likaantuneiden vesien johtamiseksi, käsittelyn ja tarkkailun järjestämiseksi ja ylläpitämiseksi sekä mahdollisten jätteiden sijoittamisen seurauksena pilaantuneiden maiden kunnostamiseksi. Tähän vakuuden osaan sisältyvät myös jätealueen vesienkäsittely-yksikössä muodostuneiden lietteiden käsittelystä aiheutuvat kustannukset.

Ennen kuin kolmasosa sivukivialueen pinta-alasta on käytössä, luvansaajan on asetettava lisävakuutta 76 000 euroa (sis. alv 24 %). Vastaavasti ennen kuin kaksikolmasosaa pinta-alasta on käytössä, luvansaajan on asetettava lisävakuutta 76 000 euroa (sis. alv 24 %).

Luvan saajan on hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista tehtävä Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle esitys kaivannaisjätteen jätealuetta koskevaksi lisävakuudeksi lupamääräysten 37 ja 40 muuttamisen johdosta.

Määrätyt vakuudet on asetettava Kainuun ELY-keskuksen eduksi sen hyväksymällä tavalla joko

- a) omavelkaisena pankkitakauksena, jonka edunsaajana on Kainuun ELY-keskus,
- b) takausvakuutuksena, jonka on oltava first demand -takuu, jonka yksilöidyn euromäärän takuunantaja on velvollinen suorittamaan edunsaajalle sen ensimmäisestä vaatimuksesta tai

- c) pankkitalletuksena, josta on toimitettava Kainuun ELY-keskukselle talletustodistus kuittaamattomuussitoumuksella ELY-keskuksen hyväksi.

Vakuudenantajan on oltava luotto-, vakuutus- tai muu ammattimainen rahoituslaitos, jolla on kotipaikka Euroopan talousalueeseen kuuluvassa valtiossa.

Vakuuden on oltava voimassa yhtäjaksoisesti tai määräväleihin toistuvasti uusittuna vähintään kolme kuukautta vakuuden kattamien toimien suorittamisesta ja niiden ilmoittamisesta valvontaviranomaiselle. Jos vakuuden voimassaoloa jatketaan, uusiminen on tehtävä vähintään kolme kuukautta ennen edellisen vakuuskauden päättymistä niin, että vakuus on koko ajan voimassa.

Muutoksia vakuusjärjestelyihin ei saa tehdä ilman Kainuun ELY-keskuksen hyväksyntää.

Luvansaaja voi hakea vakuuden vapauttamista aluehallintovirastolta ympäristönsuojelulaisissa säädetyin edellytyksin vakuuden tarpeen poistuttua.

3. Hallinto-oikeus hylkää Paltamon luonto ry:n ja sen asiakumppanien sekä [REDACTED] ja hänen asiakumppaniensa oikeudenkäyntikulujen korvausvaatimukset.

Perustelut

1. Ennakkoratkaisupyyntö

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklan mukaan Euroopan unionin tuomioistuimella on toimivalta antaa ennakkoratkaisu a) perussopimusten tulkinnasta ja b) unionin toimielimen, elimen tai laitoksen säädöksen pätevydestä ja tulkinnasta. Jos tällainen kysymys tulee esille jäsenvaltion tuomioistuimessa, tämä tuomioistuin voi, jos se katsoo, että kysymys on ratkaistava, jotta se voi antaa päätöksen, pyytää Euroopan unionin tuomioistuinta ratkaisemaan sen.

Paltamon luonto ry ja sen asiakumppanit ovat valituksessaan pyytäneet hallinto-oikeutta hankkimaan Euroopan unionin tuomioistuimesta ennakkoratkaisun ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevan direktiivin, kaivannaisjättedirektiivin ja vesipuitedirektiivin suhteen valituksesta ja edeltä ilmenevistä kysymyksistä.

Muutoksenhakijoiden kysymykset lähtevät oletuksesta kaivannaisjätteen vaarallisista ominaisuuksista. Kysymykset käsittelevät kaivannaisjätteiden ominaisuuksia, käsittelyä, jätealueen rakenteita, jätteiden vakuutta ja jätealueesta aiheutuvia päästöjä pitkän ajan kuluessa.

Valituksenalaisessa päätöksessä on annettu lupamääräykset kaivannaisjätteiden jätealueesta ja sen rakenteista. Hallinto-oikeus arvioi näiden määräysten riittävyyden ja lainmukaisuuden muun ohella Paltamon luonto ry:n ja sen asiakumppaneiden valituksen johdosta. Kaivannaisjätealuetta koskevat määräykset voidaan ja tulee arvioida ympäristöluvassa ympäristönsuojelulain ja kaivannaisjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen mukaisesti. Muun ohella mainituilla kansallisilla säädöksillä on pantu kansallisesti täytäntöön valituksessa

mainitut direktiivit.

Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että velvollisuutta tehdä Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 267 artiklassa tarkoitettu ennakkoratkaisupyyntö ei ole silloin, jos kansallisessa tuomioistuimessa ei esiinny todellista epäilyä unionin tuomioistuimen olemassa olevan oikeuskäytännön soveltamismahdollisuudesta asiaan tai jos on täysin selvää, miten unionin oikeutta on kyseisessä tilanteessa asianmukaisesti sovellettava.

Valituksessa ei ole esitetty sellaista perustetta eikä asiassa muutoinkaan ole tullut esille sellaista kysymystä, jonka johdosta ennakkoratkaisupyyntöön esittäminen olisi edellä mainittu huomioon ottaen tarpeen.

2. Pääasialkaisu

Hankkeen kuvaus

Luvan hakija on Vaasan hallinto-oikeuden palautettua hakemuksen uudelleen käsiteltäväksi aluehallintovirastoon laatinut hakemuksen uudestaan päivitetyn suunnitelmin ja tiedoin. Uudistetun hakemuksen tarkoituksena on ollut välttää haitalliset vaikutukset viitasammakolle ja liito-oravalle.

Mieslahden kaivoksesta on tarkoitus louhia talkkimalmia avolouhoksesta 3 miljoonaa tonnia ja sivukiveä 1,5 miljoonaa tonnia. Vuosittain malmia louhitetaan keskimäärin 100 000 tonnia, vaihteluvälin ollessa 30 000–300 000 tonnia. Enimmillään louhintamäärä voi olla 500 000 tonnia vuodessa. Näillä louhintamäärillä arvioituna räjäytyksiä olisi 15–20 vuodessa. Kaivoksen toiminta-aika on noin 30 vuotta. Malmi kuljetetaan rekka-autoilla jatkojalostukseen yhtiön Sotkamon tehtaalle. Suurin osa sivukivistä (noin 1,3 miljoonaa tonnia) varastoidaan kaivospiirin alueelle erilliselle sivukivialueelle. Louhoksen täyttö aloitetaan sivukivellä louhinnan edettyä niin pitkälle, että täyttö on mahdollista aloittaa. Malmin välivarasto sijoittuu sivukivialueen ja avolouhoksen läheisyyteen.

Kaivoksen alueella tullaan murskaamaan lähinnä kaivosalueella tapahtuvaan käyttöön tienkunnostus- ja hiekoitusmurskeita.

Kaivoksen toiminta on suunniteltu jaksottaiseksi ja ajoitettu siten, että häiriövaikutukset jäisivät mahdollisimman vähäisiksi.

Kaivostoiminnassa muodostuvat vedet johdetaan laskeutusallaskäsittelyn ja tarvittaessa kemikaloinnin jälkeen kaivosvesiputkella Oulujärven Mieslahdelle Säynäjaniemen ja Kylmäniemen väliselle vesialueelle, josta Pitkänperän lahden pohjukkaan on matkaa noin 2,5 kilometriä. Kaivosvesien merkittävin haitta-aine on nikkeli, jolle on haettu purkupaikan ympäristöön vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2006) 6 b §:ssä tarkoitettua sekoittumisvyöhykettä, jossa ympäristönlautunormi voi ylittyä.

Väitetyt menettelyvirheet aluehallintovirastossa

Paltamon luonto ry asiakumppaneineen on vaatinut lupapäätöksen kumoamista

ja hakemuksen hylkäämistä muun ohella hakemuksen kuuluttamisessa ja tiedoksi antamisessa tapahtuneiden virheiden takia. Valituksessa on viitattu hakijan omaan ilmoitukseen siitä, että merkittävä osa Kajaanin kaupungin alueesta olisi hankkeen vaikutusalueita. Samoin on viitattu siihen, että hakemusta ei ole kuulutettu uudelleen vuoden 2016 jälkeen, vaikka hakemusta on kuuluttamisen jälkeen muutettu ja täydennetty. Lisäksi valittajat ovat todenneet, että luonnonsuojeluyhdistyksille olisi tullut antaa erillistiedoksianto hakemuksesta.

██████████ ja hänen asiakumppaniensa valituksessa on viitattu puutteisiin aluehallintoviraston lupatietopalvelussa olleissa asiakirjoissa.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 43 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomaisen on ennen asian ratkaisemista varattava niille, joiden oikeutta tai etua asia saattaa koskea (asianosainen), tilaisuus tehdä muistutuksia lupa-asian johdosta. Pykälän 2 momentin mukaan muille kuin asianosaisille on varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 44 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomaisen on tiedotettava lupahakemuksesta kuuluttamalla siitä vähintään 30 päivän ajan toiminnan vaikutusalueen kuntien ilmoitustauluilla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/1925) säädetään.---

Pykälän 2 momentin mukaan valtion ympäristölupaviranomaisen on muun ohella julkaistava internetsivuillaan yleisölle tarkoitettu tiivistelmä lupahakemuksesta ja mahdollisuuksien mukaan hakemuksen muu keskeinen sisältö.

Vesilain 11 luvun 7 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomaisen on varattava niille, joiden oikeutta, etua tai velvollisuutta asia saattaa koskea (asianosainen), tilaisuus tehdä muistutuksia asiasta. Pykälän 2 momentin mukaan muille kuin asianosaisille on varattava tilaisuus ilmaista mielipiteensä.

Vesilain 11 luvun 10 §:n (587/2011) 1 momentin mukaan hakemuksesta on tiedotettava kuulutuksella, joka julkaistaan lupaviranomaisen ilmoitustaululla ja hankkeen vaikutusalueen kuntien ilmoitustaululla.---

Ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2014) 11 §:n 1 momentin mukaan lupahakemuksesta on kuulutettava sen jälkeen kun asia on riittävän yksityiskohtaisesti selvitetty

Hallinto-oikeus toteaa, että Paltamon luonto ry:n ja sen asiakumppanien valituksessa mainittu Kajaanin puolella oleva vaikutusalue on lähimmillään noin kahden kilometrin päässä kaivospiirin rajasta. Mieslahden kaivoksen ympäristövaikutusten ei voida katsoa ulottuvan Kajaanin puolelle sillä tavoin, että hakemus olisi tullut antaa tiedoksi Kajaanissa kuuluttamalla tai muulla tavoin.

Kun asia on kuulutettu, on kaikille varattu oikeus joko tehdä muistutuksia tai esittää mielipiteensä asiasta. Luonnonsuojeluyhdistykset eivät ole sellaisia asianosaisia, joille olisi lähetettävä erikseen tieto kuulutuksesta. Niillä on joka tapauksessa ollut oikeus vaatimusten esittämiseen, mikä on myös toteutunut.

Lisäksi hallinto-oikeus toteaa, että ympäristövaikutusten arviointimenettely hankkeesta on tehty vuosina 2006–2008. Hakemusta on täydennetty ja muutettu alkuperäisestä myös aikaisemmin havaitut ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevat puutteet huomioon ottaen.

Aluehallintoviraston lupatietopalvelussa ovat olleet asian keskeiset ja päivitetty asiakirjat eikä voimassa ollut lainsäädäntö ole edellyttänyt kaikkien asiakirjojen pitämistä nähtävillä lupaviranomaisen internetsivuilla. Niistä sekä hakemuksen kuuluttamisen perusteella tiedoksi annetusta hakemuksesta on ollut mahdollista muodostaa riittävän tarkka käsitys suunnitellun kaivostoiminnan ympäristövaikutusten suuruudesta ja laajuudesta, eikä hakemusta ole ollut tarpeen kuuluttaa uudelleen valituksessa esitettyjen hakemuksen täydentämiseen ja muuttamiseen liittyvien näkökohtien johdosta.

Hakemuksen tiedoksiantomenettely on ollut vesilain ja ympäristönsuojelulain mukainen.

Aluehallintovirasto on päätöksessään siitä ilmenevällä tavalla vastannut lausunnoissa, muistutuksissa ja mielipiteissä esitettyihin vaatimuksiin ja kannanottoihin eikä päätöksestä ole tehtävissä sellaista päätelmää, etteikö aluehallintovirasto olisi asianmukaisesti ottanut päätöstä tehdessään huomioon asiassa tehtyjä muistutuksia ja vaatimuksia.

Lupapäätöstä ei ole syytä kumota hakemusasiakirjojen tiedoksiantoon tai lupatietopalvelussa nähtävillä olevien asiakirjojen puutteellisuuteen liittyvien seikkojen takia. Hakemuksen tiedoksi antamisessa ei ole tapahtunut virhettä, jonka perustella lupapäätös olisi kumottava.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevat vaatimukset ja sovellettava lainsäädäntö

Paltamon luonto ry:n ja sen asiakumppanien valituksessa ja [REDACTED] ja hänen asiakumppaniensa valituksessa on vaadittu lupapäätöksen kumoamista muun ohella ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn liittyvillä perusteilla.

Mieslahden kaivoshankkeesta on tehty ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994, YVA-laki) mukainen ympäristövaikutusten arviointi vuosina 2006–2008. Kainuun ympäristökeskus on antanut arviointiselostuksesta lausuntonsa 30.1.2009.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto oli 8.10.2013 antamallaan päätöksellä hylännyt talkkikaivoksen toimintaa koskevan hakemuksen. Nyt käsiteltävänä oleva hanke on tullut aluehallintovirastossa uudelleen vireille Vaasan hallinto-oikeuden 8.10.2014 antamalla päätöksellä, jolla hallinto-oikeus kumosi aluehallintoviraston 8.10.2013 antaman päätöksen nro 94/2013/1 ja palautti asian aluehallintovirastolle lupahakemuksen käsittelyn jatkamiseksi. Kysymyksessä olevan talkkikaivoksen toimintaa koskevaa ympäristö- ja vesitalouslupahakemusta ei siten ole hylätty päätöksellä, joka olisi saanut lainvoiman. Ympäristönsuojelulain (527/2014) 229 §:n 2 momentin perusteella asia on tullut käsitellä mainitun lain säännösten nojalla sen jälkeen, kun hallinto-oikeus on pa-

lauttanut asian kokonaisuudessaan uudelleen käsiteltäväksi aluehallintovirastolle.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (252/2017), joka on tullut voimaan 16.5.2017, 40 §:n 1 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevia säännöksiä sovelletaan sellaiseen lain 3 §:n 2 momentissa tarkoitettua hanketta tai hankkeen muutosta koskevaan toimivaltaisen viranomaisen päätökseen, jota koskeva aloite on tehty ennen tämän lain voimaantuloa.

Mainitun 40 §:n 2 momentin mukaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olevia säännöksiä sovelletaan hankkeeseen tai hankkeen muutokseen, jonka ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta on ennen tämän lain voimaantuloa tiedotettu kuuluttamalla.

Nyt käsiteltävänä olevaan hankkeeseen sovelletaan siis ennen 16.5.2017 voimassa olleen ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) säännöksiä. Tämän lain 4 §:n 1 momentin mukaan ympäristövaikutusten arviointimenettelyä sovelletaan hankkeisiin ja niiden muutoksiin, joista Suomea velvoittavan kansainvälisen sopimuksen täytäntöönpaneminen edellyttää arviointia taikka joista saattaa aiheutua merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia Suomen luonnon ja muun ympäristön erityispiirteiden vuoksi. Ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä arvioidavista hankkeista ja niiden muutoksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälän 2 momentin mukaan arviointimenettelyä sovelletaan lisäksi yksittäistapauksessa sellaiseen hankkeeseen tai jo toteutetun hankkeen muuhunkin kuin 1 momentissa tarkoitettuun olennaiseen muutokseen, joka todennäköisesti aiheuttaa laadultaan ja laajuudeltaan, myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset huomioon ottaen, 1 momentissa tarkoitettujen hankkeiden vaikutuksiin rinnastettavia merkittäviä haitallisia ympäristövaikutuksia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2006, YVA-asetus) 6 §:n hankeluettelon mukaan hankkeita, joihin sovelletaan arviointimenettelyä ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain 4 §:n 1 momentin nojalla, ovat muun ohella hankeluettelon 2 kohdan a alakohdan mukaan metallimalmien tai muiden kaivoskivennäisten louhinta, rikastaminen ja käsittely, kun irrotettavan aineksen kokonais määrä on vähintään 550 000 tonnia vuodessa tai avokaivokset, joiden pinta-ala on yli 25 hehtaaria, 2 kohdan c alakohdan mukaan asbestin louhinta tai laitokset, jotka käsittelevät ja muuntavat asbestia tai asbestia sisältäviä tuotteita sekä 2 kohdan d alakohdan mukaan uraanin louhinta, rikastaminen ja käsittely lukuun ottamatta koelouhintaa, koerikastamista ja muuta vastaavaa käsittelyä.

YVA-lain 10 §:n 1 momentin mukaan hankkeesta vastaava selvittää hankkeen ja sen vaihtoehtojen vaikutukset arviointiohjelman ja yhteysviranomaisen lausunnon pohjalta sekä laatii ympäristövaikutusten arviointiselostuksen. Arviointiselostus on toimitettava yhteysviranomaiselle sekä liitettävä hanketta koskeviin hakemusasiakirjoihin siten kuin siitä erikseen säädetään.

YVA-lain 17 §:n 2 momentin mukaan se, jolla muutoin on oikeus hakea päätökseen valittamalla muutosta, voi valituksessaan vedota siihen, ettei arviointimenettelyä ole suoritettu tai se on suoritettu olennaisilta osin puutteellisesti.

Paltamon luonto ry asiakumppaneineen on valituksessaan katsonut, että YVA on oleellisesti puutteellinen, koska mineraalien kemiallisia ja pitkäaikaisia vaikutuksia ei ole arvioitu, erityisesti kaivoksen sulkemisen jälkeen. Valituksessa on myös vaadittu YVAN uudelleen tekemistä tunnelikaivoksen suunnitteluksi.

██████████ ja hänen asiakumppaniensa valituksessa on todettu muun ohella, että hakija ei ole arvioinut hankkeensa ja toiminnallisen hankekokonaisuutensa vaikutuksia YVA-lain ja -asetuksen vaatimusten mukaan kokonaisuutena. Valituksessa on mainittu muina toimintoina, jotka kuuluisivat kokonaisuuteen, kaivos- ja rikastustoiminta Sotkamon Lahnaslammella ja satelliittikaivokset Sotkamon Uutelassa sekä käynnistämättömät satelliittikaivostoimintaan tarkoitetut kaivospiirit Kajaanin ja Paltamon rajalla Jormualla ja Mieslahdella. Valituksessa on myös todettu muun ohella, että luvan hakija ei ole selvittänyt YVA-tarvetta asbestin tai uraanin osalta ja että YVA olisi pitänyt laatia mainittujen mineraalien perusteella.

Asiassa on siten arvioitava, onko valituksenalainen päätös kumottava ympäristövaikutusten arviointimenettelyssä olevien puutteiden tai virheiden takia.

Hallinto-oikeus toteaa, että ympäristövaikutusten arviointimenettelyn tarkoituksena on selvittää ja arvioida ympäristöön merkittävästi vaikuttavien hankkeiden ympäristövaikutukset sekä kuulla viranomaisia ja niitä, joiden etuihin hanke saattaa vaikuttaa. Kyse ei ole hankkeen hyväksyntää koskevasta päätöksentekomenettelystä. Hankkeen hyväksyttävyyys ratkaistaan lupamenettelyssä.

Hankkeesta vastaavan teettämässä 1.7.2008 päivätyssä YVA-selostuksessa on arvioitu Mieslahden alueelle suunniteltua kaivostoimintaa ja sen vaikutuksia. Louhittavan talkkimalmin sivukivinä esiintyy emäksisiä vulkaniitteja (vihreäkivi), serpentiinikiviä ja vähäisemmässä määrin kloriittiliuskeita ja karbonaattikiviä. Selostuksessa on arvioitu sivukivien läjitysvaihtoehtoja ja niiden vaikutuksia. Selostuksessa on myös esitys maaperän ja sedimenttien geokemiallisesta laadusta. Metallien pitoisuuksista arvioitiin esimerkiksi nikkelipitoisuuksia. Järvisedimenttien metalli- ja rikkipitoisuudet olivat kauttaaltaan alhaiset.

Kainuun ympäristökeskus on silloisena yhteysviranomaisena todennut 30.1.2009 päivätyssä lausunnossaan arviointiselostuksesta, että arviointiselostuksen voitiin kokonaisuutena katsoa täyttävän YVA-lain riittävyden vaatimuksen ja kattavan myös YVA-asetuksen sisältövaatimukset. Arviointi oli tehty arviointiohjelman mukaisesti ja yhteysviranomaisen YVA-ohjelmasta antamassa lausunnossa esitetyt seikat oli keskeisiltä osin otettu huomioon.

Merkittävänä puutteena YVA-selostuksessa oli ympäristökeskuksen mukaan ollut esimerkiksi se, ettei viitasammakon osalta arviointia ollut tehty. Ympäristölupahakemussuunnitelmaa on kuitenkin muutettu hallinto-oikeuden vuoden 2014 päätöksen jälkeen muun ohella siten, että kaivosvesien purkupaikka Mieslahdessa olisi parempi erityisesti sillä tavoin, ettei viitasammakon elinpiiri häiriintyisi.

Hankkeesta vastaava on tehnyt asiassa ympäristövaikutusten arvioinnin. Lisäksi ympäristö- ja vesilupahakemusta on muutettu sen jälkeen ja aluehallintoviraston ja hallinto-oikeuden päätösten ohjaaminakin siten, että ympäristövaikutusten arvioinnissa ja aiemmassa lupahakemuksessa olleita puutteita ja epäselvyyksiä on korjattu. Hakemussuunnitelmassa mahdollisesti edelleen olevat puutteet voidaan ja tulee arvioida lupaharkinnassa kunkin kysymyksessä olevaa asiaa tai asiaryhmää koskevien säännösten perusteella. Muutenkin valittajien esittämät ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevat vaatimukset ja väitteet koskevat sellaisia mahdollisia hankkeen ympäristövaikutuksia, jotka on esitettävä tarkemmin ympäristölupahakemuksessa ja jotka ratkaistaan yksityiskohtaisemmin lupaharkinnassa.

Muiden valituksissa mainittujen hankkeiden toteuttamisesta tai lupaprosesseista, lukuun ottamatta KaiCell Fibers Oy:n biotuotetehdasta, ei ole tietoa. Mieslahden kaivoksesta vastaava ei ole velvollinen tekemään ympäristövaikutusten arviointia hankkeista, jotka eivät ole toteutus- tai lupaprosessivaiheessa. KaiCell Fibers Oy:n biotuotetehtaan ympäristölupapäätökseen on haettu muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta ja sen ympäristövaikutukset erityisesti Oulujärveen otetaan tarvittaessa huomioon tämänkin päätöksen vesistövaikutusten arvioinnissa. Sen vaikutusalue on useiden kilometrien päässä Mieslahden kaivoksen vesistövaikutusalueesta ja sen kaivosvesien purkupaikasta. Mieslahden kaivoksen ympäristövaikutusten arviointia ei ole ollut tarpeen tehdä yhdessä KaiCell Fibers Oy:n hankkeen kanssa siihenkään nähden, että hanke on tullut vireille vasta kysymyksessä olevan kaivoshankkeen jälkeen.

Ympäristölupaharkinnassa arvioidaan joka tapauksessa hankkeen ympäristön pilaantumista aiheuttamia vaikutuksia yhdessä mahdollisten muiden pilaantumista aiheuttavien hankkeiden vaikutusten kanssa. Mahdolliset lupaharkinnan kannalta merkitykselliset yhteisvaikutukset erityisesti Oulujärveen kohdistuvien vesipäästöjen osalta tulevat siten huomioon otetuiksi.

Mieslahden kaivohankkeessa ei ole kyse sellaisesta YVA-asetuksessa tarkoitettusta asbestin tai uraanin louhinnasta tai muusta käsittelystä, jotka edellyttäisivät ympäristövaikutusten arviointimenettelyä.

Tässä päätöksessä arvioidaan toiminnan ympäristövaikutuksia ja ympäristöluvan edellytyksiä hakemuksessa esitetyn louhintatavan mukaisena. Kun otetaan huomioon malmion maanpinnan läheinen sijainti, YVA-menettelyssä ei ole ollut tarpeen tarkastella hankkeen toteuttamista vaihtoehtoisesti tunnelilouhokseksi.

Näin ollen aluehallintoviraston päätöstä ei ole kumottava ympäristövaikutusten arviointimenettelyä koskevien vaatimusten eikä niiden tueksi esitettyjen perusteiden takia.

Luonnonsuojelulain mukaisia selvityksiä ja edellytyksiä koskevat vaatimukset

Sovelletut oikeusohjeet

Ympäristönsuojelulain 48 §:n 3 momentin mukaan lupa-asiaa ratkaistaessa on noudatettava, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla säädetään.

Luonnonsuojelulain 37 §:n 1 momentin mukaan lain 6 luvun säännöksiä eliölajien suojelusta sovelletaan Suomessa ja Suomen talousvyöhykkeellä luonnonvaraisina esiintyviin eläin- ja kasvilajeihin lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä sekä taloudellisesti hyödynnettäviä kalalajeja. ---

Luonnonsuojelulain 38 §:n 1 momentin mukaan 6 luvun soveltamisalaan kuuluvat nisäkkäät ja linnut ovat rauhoitettuja.

Luonnonsuojelulain 39 §:n 1 momentin mukaan kiellettyä on rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden: 1) tahallinen tappaminen tai pyydystäminen; 2) pesien sekä munien ja yksilöiden muiden kehitysasteiden ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen; ja 3) tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla.

Luonnonsuojelulain 46 §:n mukaan asetuksella voidaan säätää uhanalaiseksi lajiksi sellainen luonnonvarainen eliölaji, jonka luontainen säilyminen Suomessa on vaarantunut.

Luonnonsuojelulain 47 §:n 1 momentin mukaan asetuksella voidaan säätää erityisesti suojeltavaksi lajiksi sellainen uhanalainen eliölaji, jonka hävittämishuoka on ilmeinen.

Luonnonsuojelulain 47 §:n 2 momentin mukaan erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Luonnonsuojelulain 47 §:n 3 momentin mukaan edellä 2 momentissa tarkoitettu kieltö tulee voimaan, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin mukaan luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Pykälän 3 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää luvan poiketa muun ohella 1 momentin kiellosta ja 39 §:n kiellosta.

Luonnonsuojeluasetuksen liitteen 3 (c) mukaan valkovuokko on muun ohella Kainuun maakunnassa rauhoitettu putkilokasvi.

Luonnonsuojeluasetuksen liitteen 4 mukaan kainuunnurmihärkki on erityisesti suojeltava uhanalainen putkilokasvilaji.

Luonnonsuojeluasetuksen liitteen 5 mukaan muiden ohella liito-orava, viitasammakko ja lummelampikorento ovat Suomessa esiintyviä luontodirektiivin liitteessä IV (a) mainittuja eläinlajeja.

Luonnonsuojelulain 65 §:n 1 momentin mukaan, jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Luonnonsuojelulain 66 §:n 1 momentin mukaan viranomaisen ei saa myöntää lupaa hankkeen toteuttamiseen taikka hyväksyä tai vahvistaa suunnitelmaa, jos 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettu arviointi- ja lausuntomenettely osoittaa hankkeen tai suunnitelman merkittävästi heikentävän niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon.

Asiassa saatua selvitystä ja oikeudellinen arviointi

Paltamon luonto ry:n ja sen asiakumppanien ja [REDACTED] ja hänen asiakumppaniensa valituksissa on vaadittu päätöksen kumoamista muun ohella alueen Natura- ja luontoselvityksissä olevien puutteellisuuksien sekä hankkeesta luonnonarvoille aiheutuvien vaikutusten takia.

Mieslahden kaivospiirin välittömässä läheisyydessä sijaitsee Natura 2000 -verkostoon kuuluva Antinmäki-Kylmämpuro-Hevossuon alue (FI1200304, SCI), jonka suojeluperusteina on yhdeksän luontodirektiivin luontotyyppiä ja kaksi luontodirektiivin liitteen II lajia. Pinta-alaltaan yhteensä 90 hehtaarin suuruinen alue koostuu neljästä osa-alueesta. Emäksisen kallioperän ansiosta alueella on lehtoja ja reheviä soita, joilla kasvaa uhanalaista ja vaateliasta luhtien, korprien ja lettojen lajistoa. Natura-alueita on toteutettu perustamalla alueelle useita yksityisiä luonnonsuojelualueita.

Mieslahden kaivospiirin länsiosaan sijoittuu soidensuojeluohjelman rajaus Antinsuon letto. Suunnitellusta sivukiven läjitysalueesta hieman alle puolet sijoittuu ohjelman alueelle.

Luonnonsuojelulain 65 §:n mukainen Natura-vaikutusten arviointi on tehty osana ympäristövaikutusten arviointimenettelyä vuonna 2008. Sen jälkeen luovan hakija on muuttanut hakemussuunnitelmaa muun ohella siten, että avolouhoksen ja Kylmämpuron väliselle Heinimäen alueelle suunnitellusta sivukiven läjitysalueesta ja pintavesien johtamisesta Kylmämpuroon on luovuttu.

Hakemukseen liitetyn luontoselvityksen (26.6.2015) mukaan Mieslahden kaivoksen alue on aikaisempien liito-oravahavaintojen osalta ennallaan. Laji käyttää Pitkämpuron metsikköä kulkureittinään liikkuaan elinpiirien välillä. Savirannantien eteläpuolella havaittuja risupesä liito-orava käyttää todennäköisesti päiväaikaisena levähdyspaikkana. Liito-orava esiintyy myös Kylmämpuron varrella Natura-alueella. Uuden tielinjauksen alueella ei tehty havaintoja liito-oravasta tai risupesistä.

Kaivosvesien purkuputki on suunniteltu kulkemaan kaivosalueelta Savirannan tien varteen ja tien myötäisesti tien eteläpuolella 2,5 kilometriä, minkä jälkeen putken linjaus suuntaa kohti Mieslahtea kiinteistön [REDACTED] kautta ja rantautuu vesialueelle Säynäjäniemen kohdalla.

Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on 26.10.2017 antamallaan päätöksellä maantielain nojalla myöntänyt Mondo Minerals B.V. Branch Finland Oy:lle luvan vesihuoltojohtojen ja niihin kuuluvien laitteiden asentamiseen yhdystie 19089 Saviranta tiealueelle ja johdon tien alitukseen.

Hakijan teettämän luontoselvityksen (18.9.2017) mukaan kaivosvesiputken alueella on arvioitu olevan kaksi liito-oravalle potentiaalista aluetta. Toinen on Säynäjäniemen rannan tuntumassa lähellä kaivosvesiputken rantautumispaikkaa ja toinen Siimeksen kohdalla Antinsuolta tulevan puron tai ojan varressa. Liito-oravahavaintoja on tehty kaksi kertaa Säynäjäniemen alueella kaivosvesiputken läheisyydessä. Selvityksen mukaan putken vaatimalla puustosta vapaalla alueella tai sen välittömässä läheisyydessä ei ole havaintoja liito-oravasta tai sen pesäpaikoista. Selvityksen mukaan liito-orava kulkee Savirannan tien yli eikä kaivosvesiputken rakentaminen tien varteen ja sen vaatima noin kymmenen metrin levyinen puustosta vapaa vyöhyke estä liito-oravan kulkemista tien yli.

Aluehallintovirasto on päätöksensä perusteluissa arvioinut, että luvan saajan hakemussuunnitelmaan tekemien muutosten jälkeen suoria liito-oravaan kohdistuvia elinympäristövaikutuksia kohdistuu Kylmänpuron alueelle, jossa suunniteltu tielinjaus ylittää Kylmänpuron. Lupamääräyksessä 9 luvan saaja on veloitettu merkitsemään liito-oravan päivehtimiseen käyttämä risupesäpuu-alue ja välttämään liikkumista alueella. Määräyksessä on myös rajoitettu rakentamistöitä liito-oravan suojelemiseksi ja esittämään luonnonsuojeluviranomaiselle suunnitelma lajin suojelemiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Myös lupamääräyksellä 33 on pyritty suojaamaan liito-oravaa kaivostoimintaan liittyvien kuljetusten aiheuttamalta häiriöltä.

Pitkänperän alueen luhtaiset ranta-alueet ovat viitasammakon lisääntymisaluetta. Luvan haltija on muuttanut lupakäsittelyn aikana kaivosvesien purkuputken sijaintia Pitkänperän lahdesta Mieslahden viitasammakon suojelemiseksi.

Kaivosvesiputkilinjan alueella esiintyy runsaasti valkovuokkoa, joka on luonnonsuojeluasetuksen liitteen 3c mukaan muun ohella Kainuussa rauhoitettu laji. Aluehallintovirasto on päätöksensä lupamääräyksessä 8 määrännyt, että luvan saajalla on oltava ennen valkovuokon esiintymiin suoraan rakentamalla tai välillisesti kuivatusvaikutuksen kautta vaikuttavien rakennustöiden aloittamista luonnonsuojelulain 49 §:n mukainen täytäntöönpanokelpoinen poikkeuslupa esiintymien hävittämiseen tai ratkaisu, että poikkeuslupaa ei tarvita.

Luonnonsuojeluasetuksen liitteen 4 perustella erityisesti suojeltavan kainuunurmihärkin esiintymisestä hankealueella ei ole tehty Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen selvityksen mukaan varmoja havaintoja viime vuosina.

Lummelampikorentoa, joka kuuluu luontodirektiivin liitteen IV(a) mukaisiin lajeihin, esiintyy Mieslahden Pitkänperän alueella. Kaivosvesien johtaminen

Mieslahteen ei todennäköisesti heikennä lummelampikorenon lisääntymisaluetta.

Hallinto-oikeus toteaa, että lupakemusta on Vaasan hallinto-oikeuden 8.10.2014 antaman päätöksen nro 14/0303/2 jälkeen täydennetty luontoselvityksillä. Asiakirjoista ilmenevää selvitystä alueen luonnonarvoista ja niihin kohdistuvista vaikutuksista voidaan pitää riittävänä hankkeen vaikutusten arvioimiseksi. Selvitysten perusteella aluehallintovirasto on antanut lupamääräykset, joilla on varauduttu erityisesti liito-oravan esiintymisalueiden rauhoittamiseen kaivostoiminnan vaikutuksilta. Valkovuokon osalta luvan haltija on velvoitettu luonnonsuojelulain mukaiseen poikkeusmenettelyyn, jolla varmistetaan luonnonsuojelulain noudattamisesta. Kaivosvesien purkuputken siirto pois Pitkänperän alueelta ja annetut lupamääräykset hallinto-oikeuden muuttamassa muodossa turvaavat viitasammakon ja lummelampikorenon elinpiirit. Lupamääräysten mukaan toteutettuna hanke ei heikennä merkittävästi niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi Antinmäki-Kylmänpuro-Hevossuo Natura-alue on sisällytetty Natura 2000 -verkostoon. Hankkeesta ei ennalta arvioiden muutoinkaan aiheudu luonnonsuojelulain vastaista seurausta. Näin ollen luonnonsuojelulain mukaiset vaatimukset hankkeen toteuttamiselle on otettu riittävästi huomioon. Aluehallintoviraston päätöstä ei ole siten kumottava luonnonsuojelulakiin liittyvillä perusteilla.

Kaavoitus ja sijoituspaikan soveltuvuus

Sovelletut oikeusohjeet

Ympäristönsuojelulain 11 §:n 1 momentin mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, että toiminnasta ei aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja pilaantuminen voidaan ehkäistä.

Pykälän 2 momentin mukaan toiminnan sijoituspaikan soveltuvuutta arvioitaessa on otettava huomioon toiminnan: 1) luonne, kesto, ajankohta ja vaikutusten merkittävyys sekä pilaantumisen todennäköisyys ja onnettomuusriski; 2) vaikutusalueen herkkyys ympäristön pilaantumiselle; 3) merkitys elinympäristön terveellisyyden ja viihtyisyyden kannalta; 4) sijoituspaikan ja vaikutusalueen nykyinen ja oikeusvaikutteisen kaavan osoittama käyttötarkoitus; 5) muut mahdolliset sijoituspaikat alueella.

Ympäristönsuojelulain 12 §:n mukaan muun ohella luvanvaraista toimintaa ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti. Lisäksi alueella, jolla on voimassa maakuntakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava, on katsottava, ettei toiminnan sijoittaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen.

Asiassa saatua selvitystä ja oikeudellinen arvio

Paltamon luonto ry asiakumppaneineen on pitänyt lupapäätöstä kaavan vastaisena, koska hankkeen pilaantumisvaikutukset vesistöön sekä melu ja pöly ovat ristiriidassa rantakaavan ja loma-asutuksen kaavojen kanssa.

Mieslahden kaivospiiri ja louhos sijaitsee alueella, jolla on tehty koelouhintaa vuosina 1987, 1994 ja 2006. Lähimmät vakituiseen asutut tai kesämökkikäytössä olevat kiinteistöt sijaitsevat noin 400–500 metrin päässä sivukivialueen pohjois- ja luoteispuolella, noin 800 metrin päässä avolouhoksen eteläpuolella, noin 700–800 metrin päässä avolouhoksesta itään ja noin 1,1 kilometrin päässä avolouhoksesta kaakkoon. Mieslahden ranta-alueella on runsaasti vakituista ja loma-asutusta.

Kaivospiirin alueelle tulee avolouhos, malmin väliavarastointialue, vesienkäsittelyalue, sivukiven läjitysalue sekä läjitysalueelle sijoitettava sivukiven murskausasema sekä uusi tielinjaus. Kaivoksen ja sivukivialueen reunamille rakennetaan ojaverkosto puhtaiden vesien johtamiseksi kaivostoiminta-alueiden ohi. Oma ojaverkosto rakennetaan toiminnan aikaisten käsittelyyn johdettavien vesien keräilyyn.

Luvan saaja on 17.5.2016 aluehallintovirastoon toimittamassaan hakemuksen täydennyksessä muuttanut hakemussuunnitelmaa siten, että kaivosvesien purkupaikkaa on siirretty Pitkänperästä ulommaksi Mieslahdelle. Kaivosvesiputkilinjan pituus on 3,5 kilometriä, josta vesialueella noin 400 metriä.

Mieslahti on Oulujärven koillisosassa sijaitseva matala lahti, jonka syvyys kaivosveden purkupaikan kohdalla on 4,2 metriä, mistä syvyys lisääntyy loivasti lahden keskiosaa kohden. Mieslahden suurin syvyys on noin 10 metriä.

Aluehallintovirasto on myöntänyt hakijalle ympäristöluvan Mieslahden kaivoksen toimintaan jätealueineen ja kaivoksen toiminta-alueella muodostuvien vesien johtamiseen puhdistamisen jälkeen Oulujärven Mieslahteen hakijan hakemaan paikkaan sekä pysyvän käyttöoikeuden käsiteltyjen jätevesien johtamisen kannalta tarpeellisen viemäriputken (kaivosvesiputken) rakentamista varten tarvittaviin toiselle kuuluviin maa- ja vesialueisiin.

Aluehallintovirasto on määrännyt Oulujärven Mieslahdessa sijaitsevan kaivosalueen käsiteltyjen jätevesien päästölähteen ympäristön 100 metrin säteeltä purkuputken suusta noin 3,1 hehtaarin alueelta vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen 6 b §:n tarkoittamaksi sekoittumisvyöhykkeeksi.

Avolouhos sijoittuu kaivospiirin alueelle rinteeseen luode-kaakko-suuntaiseen talkkivyöhykkeeseen, jossa maaperän veden johtavuus on huono, koska maapeite on ohut ja pääosin moreenia ja hietaa. Aluehallintovirasto on myöntänyt luvan saajalle vesilain 2 luvun 11 §:n mukaisen luvan poiketa kiellosta vaarantaa hankkeen vaikutusalueella sijaitsevien luonnontilaisten tai niiden luonnontilaisen kaltaisten lähteiden ja norojen säilyminen luonnontilaisena.

Maakuntakaavassa (Kainuun maakuntakaava 2020) hankealue on osoitettu kaivos- tai kaivostuotantoon tarkoitettuna alueena (ek). Mieslahden Pitkänperän lahti ja sen ranta-alueet kuuluvat Oulujärven rantayleiskaava-alueeseen. Kaivospiirin pohjoisin kärki on Oulujärven rantayleiskaavan alueella, mutta kaivostuomintoja tällä alueella ei ole. Tämä alue, alle 1 000 m², ja suuri osa Pitkänperän eteläisistä ja läntisistä ranta-alueista on maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M-1). Mainingissa yleiskaavassa Mieslahden vesialue muun ohella jäte-

vesien purkupaikan kohdalla on osoitettu vesialueeksi merkinnällä W. Jätevesien putkilinjaus kulkee rantayleiskaava-alueen läpi noin 350 metrin matkalla [REDACTED] tilan alueella alittaen Savirannantien. Linjan alue on kaavassa osoitettu merkinnällä M-1, maa- ja metsätalousvaltainen alue (ranta-alueella). Merkinnällä on osoitettu maa- ja metsätalouden harjoittamiseen tarkoitettuja alueita, joilta rakennusoikeus on siirretty muille alueille. Alueella on maankäyttö- ja rakennuslain 43 §:n 2 momentin nojalla sallittu vain maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen. Hakemuksen mukaan linjauksen suunnittelussa kierrettiin kaavassa merkinnällä sl olevat alueet (kohde tai osa-alue, jolla on erityisiä suojeluarvoja) sekä kaavaan merkityt rakennuspaikat (RA/1 ja AP/1). Savirannantien eteläpuoli ei kuulu rantayleiskaava-alueeseen. Rantayleiskaavassa muun ohella Savirannantien ja Oulujärven välisiä ranta-alueita on osoitettu rakentamiseen merkinnöillä RA ja AP.

Mieslahden Pitkänperän alueelle on laadittu ranta-asemakaava, jonka Paltaamon kunnanvaltuusto on hyväksynyt 20.9.2013. Ranta-asemakaava on laadittu pienimuotoista matkailutoimintaa varten Oulujärven rantayleiskaavan periaatteiden mukaisesti. Kaavassa kolmeen kiinteistöön kuuluvia Pitkänperän ranta-alueita on osoitettu erillispientalojen korttelialueeksi (AO), asuin- ja matkailurakennusten korttelialueeksi (ARM), lähivirkistysalueeksi (VL) ja matkailua palvelevien rakennusten korttelialueeksi (RM-1). Ranta-asemakaavaan kuuluva alue sijaitsee karttatarkastelun perusteella lähimmillään noin kilometrin etäisyydellä kaivospiiriin kuuluvasta alueesta ja hieman kauempana alueesta, jolla toimintaa hakemuksen mukaan harjoitetaan.

Kaivosvesiputken kokonaispituus on 3 550 metriä, josta vesistöosuus on 400 metriä. Putki sijoitetaan maahan 2,5 metrin syvyyteen ja vesialueella upotetaan painotettuna vesistön pohjaan. Kaivosveden määräksi on suurimmillaan arvioitu noin 340 000 m³ vuodessa. Vesimäärän laimentumisen on arvioitu olevan hyvä ja riittävä myös vesistön käytön näkökulmasta. Lähin yleinen uimapaikka on hakemuksen mukaan Savirannassa, noin kolmen kilometrin päässä Pitkäpuron suulta. Karttatarkastelun perusteella purkuputken sijaintiin nähden lähin uimaranta sijaitsee Säynäjäniemen välittömässä läheisyydessä purkuputkesta länteen.

Ranta-asemakaavan läheisyydestä johtuen toiminnasta aiheutuvia melu- ja pölyhaittoja on ehkäistävä tehokkaasti. Melu- ja pölypäästöjen on todettu hakemuksessa olevan kausiluonteisia. Pölyämrisriskiä on pyritty ehkäisemään toimintojen sijoittelulla ja alueen maaston muotoja hyväksi käyttäen niin, että asutukseen ja vesistöihin olisi riittävä etäisyys ja välissä olisi suojavyöhykkeitä. Sivukiven murskauksesta aiheutuvaa melu- ja pölyhaittaa alueen asutukselle voidaan hakemuksen mukaan ehkäistä sijoittamalla murskausasema laakson pohjalle ja toiminnan ajoittamisella lomakausien ulkopuolelle. Melusta aiheutuvia haitallisia vaikutuksia voidaan ehkäistä sijoittamalla meluvalleja toiminta-alueelle.

Hankkeen pilaantumisvaikutuksia ja niiden ehkäisemistä sekä purkuputkea varten myönnettyä käyttöoikeusaluetta koskevia lupaedlytyksiä tarkastellaan tässä päätöksessä erikseen. Kun otetaan huomioon lupamääräykset niihin tehtyine muutoksineen sekä mainitut muualta tästä päätöksestä ilmenevät perustellut vesistöön kohdistuvista pilaantumisvaikutuksista ja niiden rajoittamisesta, hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu sellaista pilaantumista, joka erityisesti

ympäristönsuojelulain 11 § huomioon ottaen olisi luvan myöntämisen esteenä sijoituspaikan soveltumattomuuden vuoksi tai sen vuoksi, että toiminnan sijoittaminen ympäristönsuojelulain 12 §:ssä tarkoitetulla tavalla vaikeuttaisi Oulujärven rantayleiskaavaan kuuluvan alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen. Kaivostoiminta-alue sen mukaisine toimintoineen ei sijoitu ympäristönsuojelulain säännösten vastaisesti eikä aluehallintoviraston päätöstä ole syytä kumota edellä mainitun ranta-asemakaavan vastaisena.

Päästöt vesistöön

Sovelletut oikeusohjeet

Ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 1) kohdan mukaan ympäristönsuojelulaissa tarkoitetaan päästöllä ihmisen toiminnasta aiheutuvaa aineen, energian, melun, värinän, säteilyn, valon, lämmön tai hajun päästämistä, johtamista tai jättämistä yhdestä tai useammasta kohdasta suoraan tai epäsuorasti ilmaan, veteen tai maaperään. Pykälän 2) kohdan mukaan ympäristönsuojelulaissa tarkoitetaan ympäristön pilaantumisella sellaista päästöä, jonka seurauksena aiheutuu joko yksin tai yhdessä muiden päästöjen kanssa: a) terveyshaittaa; b) haittaa luonnolle ja sen toiminnoille; c) luonnonvarojen käyttämisen estymistä tai melkoista vaikeutumista; d) ympäristön yleisen viihtyisyyden tai erityisten kulttuuriarvojen vähentymistä; e) ympäristön yleiseen virkistyskäyttöön soveltuvuuden vähentymistä; f) vahinkoa tai haittaa omaisuudelle taikka sen käytölle; tai g) muu näihin rinnastettava yleisen tai yksityisen edun loukkaus.

Ympäristönsuojelulain 39 §:n 2 momentin mukaan hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista. Jos hakemus koskee ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (252/2017) tarkoitettua toimintaa, hakemukseen on liitettävä mainitun lain mukainen ympäristövaikutusten arviointiselostus ja yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä ennen päätöksentekoa. Hakemukseen on lisäksi tarvittaessa liitettävä luonnonsuojelulain (1096/1996) 65 §:ssä tarkoitettu arviointi.

Ympäristönsuojelulain 48 §:n 2 momentin mukaan ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää tämän lain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten vaatimukset.

Ympäristönsuojelulain 49 §:n mukaan luvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa: 1) terveyshaittaa; 2) merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa; 3) 16–18 §:ssä kiellettyä seurausta; 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella; 5) eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta rasitusta.---

Ympäristönsuojelulain 51 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on 49 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurauksen merkittävyttä arvioitaessa otettava huomioon, mitä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun

lain (1299/2004) mukaisessa vesienhoitosuunnitelmassa tai merenhoitosuunnitelmassa esitetään toiminnan vaikutusalueen vesien ja meriympäristön tilaan ja käyttöön liittyvistä seikoista.

Ympäristönsuojelulain 52 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset: 1) päästöistä, päästöraja-arvoista, päästöjen ehkäisemisestä ja rajoittamisesta sekä päästöpaikan sijainnista; 2) maaperän ja pohjavesien pilaantumisen ehkäisemisestä; 3) jätteistä sekä niiden määrän ja haitallisuuden vähentämisestä; 4) toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa; 5) toiminnan lopettamisen jälkeisestä alueen kunnostamisesta ja päästöjen ehkäisemisestä sekä muista toiminnan lopettamisen jälkeisistä toimista; 6) muista toimista, joilla ehkäistään tai vähennetään ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

Pykälän 3 momentin mukaan lupamääräyksiä annettaessa on otettava huomioon toiminnan luonne, sen alueen ominaisuudet, jolla toiminnan vaikutus ilmenee, toiminnan vaikutus ympäristöön kokonaisuutena, ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi tarkoitettujen toimien merkitys ympäristön kokonaisuuden kannalta sekä tekniset ja taloudelliset mahdollisuudet toteuttaa nämä toimet. Päästöraja-arvoa sekä päästöjen ehkäisemistä ja rajoittamista koskevien lupamääräysten tulee perustua parhaaseen käyttökelpoiseen tekniikkaan. Lupamääräyksissä ei kuitenkaan saa velvoittaa käyttämään vain tiettyä tekniikkaa. Lisäksi on tarpeen mukaan otettava huomioon energian ja materiaalien käytön tehokkuus sekä varautuminen onnettomuuksien ehkäisemiseen ja niiden seurausten rajoittamiseen.

Vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen (1022/2006) 6 §:n 1 momentin (1308/2015) mukaan asetuksen liitteen 1 kohdissa C2 ja D lueteltujen aineiden pitoisuudet vedessä tai eliöstössä eivät saa ylittää mainituissa kohdissa säädettyä ympäristölaatunormia. Jos aineelle on annettu eliöstöä koskeva ympäristölaatunormi, on käytettävä tätä normia.

Asetuksen 6 b §:n (1308/2015) 1 momentin mukaan ympäristöluvassa voidaan toiminnanharjoittajan hakemuksesta määrätä sekoittumisvyöhykkeestä, jolla yhden tai useamman liitteen 1 kohdissa C2 ja D tarkoitettujen aineiden pitoisuus vedessä voi ylittää aineelle säädetyn ympäristölaatunormin, jollei normi ylitä muussa pintavesimuodostuman osassa.

Pykälän 2 momentin mukaan sekoittumisvyöhykkeen laajuus on rajattava ympäristöluvassa päästölähteen läheisyyteen siten, että se on oikeassa suhteessa pilaavien aineiden pitoisuuksiin päästölähteen kohdalla.

Vesienhoitosuunnitelma

Lupaa myönnettäessä kaivosvesien purkuvesistöä on koskenut Oulujoen-Iijoen vesienhoitoalueen vesienhoitosuunnitelma vuosille 2016–2021. Sitten on hyväksytty Oulujoen-Iijoen vesienhoitosuunnitelma vuosille 2022–2027. Mieslahti on vesienhoitosuunnitelman mukaan Oulujärven pintavesimuodostuman alueella. Oulujärven vesimuodostuma on vesienhoidon toisen suunnittelukauden tarkastelun mukaan pintavesityypiltään suuri humusjärvi (Sh), joka ei ole voimakkaasti muutettu. Oulujärven ekologinen tila on hyvä suhteutettuna

parhaaseen saavutettavaan tilaan.

Rakentamisaikaiset päästöt Pitkänperään

Rakentamisen aikana muodostuvat vedet johdetaan tasausaltaaseen ja siinä ta-
pahtuvan kiintoaineen laskeutuksen jälkeen Pitkänpuron kautta Pitkänperään.
Lupamääräyksen 12 mukaan vesienkäsittelyrakenteet ja vesienjohtamisjärjes-
telmät on rakennettava ennen kaivosalueen muun rakentamisen aloittamista.
Kun otetaan huomioon myös kaivosalueen ojitusta koskeva lupamääräys 14,
voidaan arvioida, etteivät kaivoksen rakentamisaikaiset päästöt aiheuta ympä-
ristönsuojelulain tai luonnonsuojelulain mukaisia luvan myöntämisen esteenä
olevia vaikutuksia Pitkänperässä.

Päästöt Mieslahteen

Toiminnan aikainen kaivosalueen ja sen lähiympäristön vesien hallinta käsittää
yleispiirteisesti puhtaiden pintavesien ja kaivostoiminnassa muodostuvien kai-
vosaluevesien keräilyn ja johtamisen erillään sekä kaivosaluevesien käsittelyn.
Haitta-aineita sisältäviä kaivosaluevesiä muodostuu avolouhoksen kuivanapi-
dosta, sivukivialueen suoto- ja valumavesistä sekä huolto- ja varastoalueiden
pintavalumavesistä.

Kaivosvedet käsitellään tasausaltaassa (esiselkeytys) ja tarvittaessa kemika-
loinnilla vesienkäsittelyaltaissa. Hakemuksen mukaan kaivosvedet käsitellään
pelkästään pitkän viipymän ja pienen pintakuorman mekaanisella laskeutuk-
sella vesien laadun ollessa hyvä. Kemikalointia käytetään aina veden laadun
niin vaatiessa. Mainitun käsittelyn jälkeen vedet johdetaan Mieslahteen. Kai-
vosvedet sisältävät kiintoainesta, metalleja, erityisesti nikkeliä, arseenia sekä
räjähdysaineista peräisin olevia typpiyhdisteitä.

Suurimmat haitta-ainepitoisuudet vesistössä tulevat esiintymään purkupisteen
lähiympäristössä Mieslahdella. Mieslahti on suhteellisen pieni ja matala vesi-
alue ja Oulujärven päävirtausten ulkopuolella.

Nikkeli on vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtio-
neuvoston asetuksen (1022/2006) 6 §:n ja liitteen 1 kohdan C2 tarkoittama
aine, jonka pitoisuus vedessä tai eliöstössä ei saa ylittää mainitussa kohdassa
säädettyä ympäristölaatunormia.

Hakemuksen mukaan kaivosvesien nikkelpitoisuus ennen käsittelyä on noin
300–6 000 µg/l. Hakemuksessa on esitetty nikkelin päästörajaksi 300 µg/l.
Nikkelpitoisten vesien käsittelyksi on esitetty kalsiumhydroksidin käyttöä nik-
kelin saostamiseksi pH:ssa 7–9,7. Hakemuksen mukaan käsittelyyn ryhdyttäi-
siin, jos esitetyn nikkelpitoisuuden saavuttaminen sitä edellyttäisi. Edellä mai-
nitun kaivosvesien pitoisuusarvion ja päästöraja-arvon perusteella on arvioita-
vissa, että toiminta edellyttää, toisin kuin hakemuksessa on esitetty, jatkuvatoi-
mista kemiallista saostusta. Lisäksi on otettava huomioon, että parhaan käyttö-
kelpoisen tekniikan vaatimuksen ja myös kaivannaisjäteasetuksen 8 §:n 1 mo-
mentista ilmenevien toiminnanharjoittajan velvollisuuksien yhdessä mainitun
asetuksen kaivannaisjätealueen suotovesiä koskevan 8 §:n 3 momentin kanssa
voidaan katsoa edellyttävän nikkelin saostamista kaivosvesistä, kun niiden pi-

toisuus on hakemuksessa esitetyn suuruinen. Oikein mitoitettulla ja huolellisesti toteutetulla kemiallisella saostuksella päästään alle 100 µg/l nikkeli-pitoisuuksiin. Edellä mainituilla perusteilla hallinto-oikeus katsoo, että asetettu päästöraja 300 µg/l ei ole parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukainen. Hallinto-oikeus on muuttanut lupamääräystä 20 asettamalla nikkelin päästörajaksi 150 µg/l yhdistysten ja haitankärsijöiden valituksissa esitettyjen vaatimusten ja niiden perusteeksi esitettyjen vesistön pilaantumiseen liittyvien seikkojen johdosta.

Hakija on esittänyt kaivosvesien määräksi keskimääräisenä hydrologisena vuonna noin 280 000 m³. Kaivosveden määrä voisi olla louhinnan loppuvaiheessa kerran sadassa vuodessa toistuvana märkänä vuonna yhteensä noin 343 000 m³. Valituksenalaisessa ympäristölupapäätöksessä kaivosvesien kuormitusta Mieslahteen on rajoitettu asettamalla pitoisuusrajavaatimukset vesistöön johdettavalle vedelle. Koska vastaanottavan vesistön kuormituksen kannalta merkitystä on myös haitta-aineiden kokonaismäärällä, hallinto-oikeus on lisännyt lupamääräykseen 20 hakemuksessa esitetyn suurimman vuotuisen kaivosvesimäärän. Jos todellinen vesimäärä osoittautuu tätä suuremmaksi, asiassa tulee arvioitavaksi, onko luvan saajan haettava ympäristönsuojelulain 29 §:n mukaisesti uutta ympäristölupaa tai luvan muuttamista.

Hallinto-oikeuden lupamääräykseen 20 tekemien muutosten johdosta on todennäköistä, että nikkelin ympäristölaatumnormia ei ylitetä vesistöissä ja aluehallintoviraston määräämä sekoittumisvyöhyke käy tarpeettomaksi. Hallinto-oikeus ei kuitenkaan ole yhdistysten valituksesta poistanut lupamääräyksessä 25 esitettyä sekoittumisvyöhykettä, jota hakija on hakemuksessaan hakenut. Hallinto-oikeudella ei ole ollut käytettävissään mallinnukseen perustuvaa selvitystä lupamääräyksessä 20 tarkoitetun raja-arvon muuttamisen vaikutuksesta sekoittumisvyöhykkeen laajuuteen, eikä sekoittumisvyöhykkeen poistaminen näin ollen olisi perustettavissa luotettavaan selvitykseen vaan pelkästään hallinto-oikeuden arvioon. Tämän vuoksi lupamääräykseen 26 on lisätty uusi kappale, jossa toiminnanharjoittaja on veloitettu esittämään aluehallintovirastolle selvitys lupamääräyksessä 20 asetetun nikkelin raja-arvon vaikutuksesta sekoittumisvyöhykkeen laajuuteen.

Hylätyt vaatimukset

Lupamääräyksien 18 ja 20 poistamista koskeva vaatimus on hylätty. Lupamääräys 18 sallii vain kaivostoimintaa valmistelevista maarakennustöistä aiheutuvien kiintoainetta sisältävien vesien johtamisen selkeytysaltaassa tapahtuvan laskeutuksen jälkeen Pitkänperään. Lupamääräyksen mukaan vedet on johdettava mahdollisimman aikaisessa vaiheessa Mieslahteen. Lupamääräyksen 20 poistamista koskevan vaatimuksen osalta on otettava huomioon, ettei kaivosalueella harjoiteta toimintaa, jossa vesiä voitaisiin hyödyntää kierrättämällä. Kaivosalueella ei ole esimerkiksi rikastamoita, jonka toiminnassa alueelta pois johdettavia vesiä voitaisiin käyttää. Näin ollen kaivosalueelta on poistettava louhoksen kuivanapitovesiä, sivukivialueen valuma- ja suotovesiä ja muita likaantuneita vesiä, joten lupamääräys 20 on tarpeen kuormituksen rajoittamiseksi.

Lupamääräyksessä 20 on asetettu päästöraja-arvot kiintoaineen lisäksi nikkelille, arseenille ja typelle. Valituksessa on vaadittu päästöraja-arvojen asettamista myös useille muille metalleille ja suoloille. Kun otetaan huomioon valituksessa päästörajoiden asettamiseksi muille haitta-aineille esitetyt perustelut ja hakemusasiakirjoista saatava selvitys kaivosvesien arvioidusta laadusta, hallinto-oikeus ei pidä pilaantumisen ehkäisemiseksi tarpeellisenä asettaa päästörajia muille kuin lupamääräyksessä 20 mainituille aineille. Hakemuksessa sulfaattipitoisuuden on arvioitu olevan enimmillään noin 500 mg/l. Jos pitoisuus osoittautuu toimintaa harjoitettaessa tätä korkeammaksi tai jos vastoin ennakoarviota vesistössä on havaittavissa kielteisiä muutoksia sulfaattipäästön seurauksena, asiassa tulee arvioidavaksi ympäristöluvan muuttaminen. Valituksessa on lisäksi vaadittu pH-arvon ylärajan asettamista arvoon 7,5. Edellä aikaisemmin on todettu, että nikkelin päästörajan saavuttamiseksi ja parhaan käyttökelpoisen tekniikan toteuttamiseksi kaivosvedet on käsiteltävä kemiallisesti saostamalla. Nikkelin saostus tehdään emäksisessä pH:ssa, minkä johdosta lupamääräyksessä 20 on sallittu pH-arvon ylärajaksi 9,7. Happamuuden alentaminen valituksessa vaaditulla tavalla ennen vesistöön johtamista ei ole tarpeen, kun otetaan huomioon kaivosveden määrä ja johtamispaikan sekoittumisolosuhteet, joiden johdosta päästö neutralisoituu lähellä purkupaikkaa.

Kaivosvesien arvioidusta laadusta, määrästä ja purkuvesistöstä saatujen tietojen perusteella toiminnasta ei ennalta arvioiden voida myöskään pitkällä aikavälillä katsoa aiheutuvan ympäristönsuojelullaista tarkoitettua luvan myöntämisen esteenä olevaa seurausta. Kun otetaan huomioon toisaalla tässä päätöksessä esitetyt perustelut sijoituspaikkaa ja kaavoitusta sekä purkupuutken käyttöoikeusedellytyksiä koskevilta osin, purkupuutkea ei ole määrättävä siirrettäväksi, eikä purkupuutken rakentamisesta ole tarpeen antaa enempää lupamääräyksiä, kun otetaan huomioon asiasta hakemuksessa ja valituksenalaisessa päätöksessä esitetyt seikat.

Kun otetaan huomioon, että kaivoksen jätevesien purkupaikka Mieslahdessa on noin 4,5 kilometrin etäisyydellä KaiCell Fibers Oy:n biotuotetehtaan vedenotto paikasta ja noin 8 kilometrin etäisyydellä sen jäähdytys- ja jätevesien purkupaikasta sekä tässä päätöksessä muutoin esitetyt perustelut, hankkeiden yhdessä aiheuttamat ympäristövaikutukset eivät ole olleet esteenä luvan myöntämiselle senkään vuoksi, että lupaa Mieslahden kaivoksen toimintaan on haettu ennen kuin KaiCell Fibers Oy:n biotuotetehtaan lupaa. Terrafamen Sotkamon kaivoksen jätevesien vaikutukset Oulujärvessä eivät ole sen laatuksia, että Mieslahden kaivoksen ja Terrafamen kaivoksen jätevesien ympäristövaikutukset yhdessä aiheuttaisivat merkittävää pilaantumista Oulujärvessä.

Lupamääräystä 48 koskeva vaatimus onnettomuustilanteita koskevien vesien keräämisestä kaksoistiivistellä varustettuun altaaseen on hylätty. Vaatimuksen perusteluista ei ole johdettavissa, mikä olisi sellainen louhoksella tapahtuva onnettomuustilanne, jossa muodostuisi kaksoistiivistettyyn altaaseen johdettavaksi edellytettäviä likaantuneita vesiä. Hakemuksessa merkittävimpänä onnettomuustilanteena on pidetty työkoneiden öljy- ja polttoainevuotoja. Hakemuksen mukaan öljyvahinkoon kaivosalueella varaudutaan kaikkien siellä olevien toiminnanharjoittajien osalta siten, että alueelle hankitaan imeytysainetta, jolla mahdollisen öljyvahingon sattuessa öljy saadaan kerättyä talteen. Lupa-

määräystä 48 on pidettävä mahdollisten onnettomuustilanteiden osalta riittäväenä.

Lupamääräystä 49 koskevassa vaatimuksessa on edellytetty kaivosalueelta poisjohdettavan veden pumppauksen keskeyttämistä automaattisesti muun ohella pH:n ja sähkönjohtokyvyn jatkuvatoimisen mittauksen perusteella. Hallinto-oikeus katsoo toiminnan luonne huomioon ottaen, että johdettavan veden laadussa ei ennalta arvioiden ole sellaisia nopeita vaihteluita, jotka edellyttäisivät jatkuvatoimista seurantaa yhdistettynä automaattiseen johtamisen keskeytykseen. Lisäksi on otettava huomioon, että lupamääräyksessä 20 on edellytetty, että johdettavan käsitellyn jäteveden pH:n on oltava raja-arvojen välillä jatkuvasti, minkä johdosta poisjohdettavan veden happamuutta on seurattava jatkuvasti. Lupamääräystä 49 koskeva vaatimus on hylätty.

Päästö- ja vaikutustarkkailuun on vaadittu lisättäväksi useita haitta-aineita, ja vaikutuksia kaloihin on vaadittu selvitetäväksi laajemmin. Hallinto-oikeus toteaa, että tarkkailua koskevat määräykset on lupapäätöksessä annettu useassa eri kohdin, minkä johdosta asianosaisten on ollut vaikea hahmottaa millaisen kokonaisuuden tarkkailumääräykset muodostavat. Valituksissa esitetyt vaatimukset sisältyvät joiltain osin hakemuksen mukaiseen ja lupapäätöksessä edellytettyyn tarkkailuun. Lupamääräyksessä 58 on määrätty, että päätöksen mukainen yksityiskohtainen tarkkailusuunnitelma on toimitettava Kainuun ELY-keskuksen hyväksyttäväksi sen määräämänä aikana, kuitenkin vähintään kuusi kuukautta ennen kaivoksen rakentamistoiminnan aloittamista. Lisäksi luvansaaja on määrätty liittymään Oulujärven kalataloudelliseen yhteistarkkailuun. Kalastoa ja kalastusta koskeva tarkkailusuunnitelma on toimitettava Lapin ELY-keskuksen kalatalousviranomaiselle hyväksyttäväksi viimeistään kuusi kuukautta ennen ensimmäisten tarkkailujen aloittamista. Lupamääräyksen 58 mukaan käyttö-, päästö- ja vaikutustarkkailuja on tarvittaessa täydennettävä, laajennettava ja muutettava viipymättä ympäristön pilaantumista aiheuttavasta toiminnasta, vesienkäsitelyn toimivuudesta, päästöistä ja toiminnan vaikutuksista sekä niiden muutoksista saatavan tiedon lisäämiseksi ja parantamiseksi. Kun otetaan huomioon vaatimuksissa esitetyt lähinnä vaikutustarkkailua koskevat vaatimukset ja se, että yksityiskohtaiset tarkkailusuunnitelmat hyväksytään vasta myöhemmin Kainuun ja Lapin ELY-keskusten toimesta, hallinto-oikeus on hylännyt tarkkailun laajentamista koskevat vaatimukset. Ympäristönsuojelulain 64 §:n mukaan päätös tarkkailusuunnitelman hyväksymisestä tehdään noudattaen, mitä 96 §:ssä säädetään. Lisäksi on otettava huomioon, että ympäristönsuojelulain 65 §:n mukaan viranomainen voi tarvittaessa muuttaa antamiaan tarkkailumääräyksiä tai hyväksymäänsä suunnitelmaa luvan tai suunnitelman voimassaolosta huolimatta. Muutosta koskeva päätös voidaan tehdä päätöksen tehneen viranomaisen omasta aloitteesta tai luvanhaltijan, valvontaviranomaisen, yleistä etua valvovan viranomaisen, kunnan tai haittaa kärsivän asianosaisten taikka 186 §:ssä tarkoitetun rekisteröidyn yhdistyksen tai säätiön vaatimuksesta.

Yhteenvedo vesistön pilaantumista koskevien vaatimusten ja valitusperusteiden osalta

Kun otetaan huomioon edeltä ilmenevät aluehallintoviraston päätöksen lupamääräykset hallinto-oikeuden niihin tekemine muutoksineen sekä se mitä

edellä on todettu hakemuksessa tarkoitetusta toiminnasta aiheutuvasta pilaantumisesta, jätevesien määrästä ja laadusta, purkuvesistöstä ja sen olosuhteista sekä vesienhoitosuunnitelmassa tarkoitetusta vesimuodostumasta, ei hankkeesta ennalta arvioiden aiheudu sellaisia vesistöön kohdistuvia vaikutuksia, jotka olisivat ympäristönsuojelulain 49 §:n perusteella esteenä luvan myöntämiselle. Aluehallintoviraston päätöstä ei näin ollen ole syytä muuttaa vesistöön kohdistuvien päästöjen ja niiden tarkkailun osalta muutoin kuin edeltä ilmenevällä tavalla.

Kaivannaisjätteet ja niiden käsittely

Sovellettavat oikeusohjeet

Edellä mainittujen ympäristönsuojelulain 39 §:n 2 momentin, 48 §:n 2 momentin, 49 §:n sekä 52 §:n 1 ja 3 momentin lisäksi seuraavat säännökset:

Ympäristönsuojelulain 53 §:n mukaan parhaan käyttökelpoisen tekniikan sisältöä arvioitaessa on otettava huomioon:

- 1) jätteiden määrän ja haitallisuuden vähentäminen;
- 2) tuotannossa käytettävien aineiden ja siinä syntyvien jätteiden uudelleen käytön ja hyödyntämisen mahdollisuus;
- 3) tuotannossa käytettävien aineiden vaarallisuus sekä mahdollisuudet käyttää entistä haitattomampia aineita;
- 4) päästöjen laatu, määrä ja vaikutus;
- 5) käytettyjen raaka-aineiden laatu ja kulutus;
- 6) energian käytön tehokkuus;
- 7) toiminnan riskien ja onnettomuusvaarojen ennalta ehkäiseminen sekä onnettomuuksien seurausten ehkäiseminen;
- 8) parhaan käyttökelpoisen tekniikan käyttöönottoon vaadittava aika ja toiminnan suunnitellun aloittamisajankohdan merkitys sekä päästöjen ehkäisemisen ja rajoittamisen kustannukset ja hyödyt;
- 9) vaikutukset ympäristöön;
- 10) teollisessa mittakaavassa käytössä olevat tuotantomenetelmät ja menetelmät päästöjen hallitsemiseksi;
- 11) tekniikan ja luonnontieteellisen tiedon kehitys;
- 12) Euroopan komission ja kansainvälisten toimielinten julkaisemat tiedot parhaasta käyttökelpoisesta tekniikasta.

Ympäristönsuojelulain 59 §:n mukaan jätteen käsittelytoiminnan harjoittajan on asetettava vakuus asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi.

Ympäristönsuojelulain 60 §:n 1 momentin mukaan vakuuden on oltava riittävä 59 §:ssä tarkoitettujen toimien hoitamiseksi ottaen huomioon toiminnan laajuus, luonne ja toimintaa varten annettavat määräykset. Kaatopaikan vakuuden on katettava myös kaatopaikan sulkemisen jälkeisestä seurannasta ja tarkkailusta sekä suotovesien ja -kaasujen käsittelystä ja muusta jälkihoidosta aiheutuvat kustannukset vähintään 30 vuoden ajalta, jollei toiminnanharjoittaja osoita muuta riittäväksi. Kaivannaisjätteen jätealueen vakuuden on katettava myös kustannukset, jotka aiheutuvat jätealueen vaikutusalueella olevan, kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmassa tarkemmin määritetyn maa-alueen kunnostamisesta tyydyttävään tilaan.

Saman pykälän 2 momentin mukaan ympäristöluvassa on määrättävä, että toiminnanharjoittaja kerryttää kaatopaikan, kaivannaisjätteen jätealueen ja muun pitkäaikaisen toiminnan vakuutta siten, että vakuuden määrä vastaa koko ajan mahdollisimman hyvin niitä kustannuksia, joita toiminnan lopettaminen ja jälkihoito arviointihetkellä aiheuttaisivat.

Ympäristönsuojelulain 112 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan *kaivannaisjätteellä* tarkoitetaan kallio- tai maaperässä luonnollisesti esiintyvän orgaanisen tai epäorgaanisen aineksen irrotuksessa taikka sen varastoinnissa tai rikastuksessa syntyvää jätettä.

Ympäristönsuojelulain 113 §:n 1 momentin mukaan kaivannaistoimintaa koskevassa ympäristöluvassa tai 119 §:n mukaisen ilmoituksen johdosta annettavassa päätöksessä on annettava tarpeelliset määräykset kaivannaisjätteestä sekä toimintaa koskevasta kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmasta ja sen noudattamisesta.

Saman pykälän 2 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätealueen luvassa on annettava tarpeelliset määräykset jätealueen perustamisesta, hoidosta, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta sekä määräykset suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavan kaivannaisjätteen jätealueen sisäisestä pelastussuunnitelmasta.

Ympäristönsuojelulain 114 §:n 1 momentin mukaan toiminnanharjoittajan on tehtävä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma luvanvaraisesta tai 119 §:n mukaan ilmoituksenvaraisesta kaivannaistoiminnasta, jossa syntyy kaivannaisjätettä. Jätehuoltosuunnitelmaa ei kuitenkaan tarvita, jos kivenlouhinta tai kivenmurskaus liittyy maa- ja vesirakentamiseen.

Saman pykälän 2 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma on laadittava siten, että ehkäistään kaivannaisjätteen syntyä ja vähennetään sen haitallisuutta sekä edistetään jätteen hyödyntämistä ja turvallista käsittelyä. Jätehuoltosuunnitelmaan on sisällytettävä tiedot alueen ympäristöstä, kaivannaisjätteestä, kaivannaisjätteen hyödyntämisestä, kaivannaisjätteen jätealueista, vaikutuksista ympäristöön, toimista ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi, toiminnan tarkkailusta ja toiminnan lopettamiseen liittyvistä toimista. Jätehuoltosuunnitelman tavoitteista ja sisällöstä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Edelleen saman pykälän 4 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa on muutettava, jos kaivannaisjätteen määrä tai laatu taikka jätteen loppukäsittelyn tai hyödyntämisen järjestelyt muuttuvat merkittävästi. Tällöin ympäristölupaa on muutettava siten kuin 89 §:ssä säädetään tai ilmoitusta koskevaa päätöstä on tarkistettava. Jos toiminta kuitenkin muuttuu olennaisesti, sovelletaan, mitä 29 §:ssä säädetään.

Ympäristönsuojelulain 115 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätealueen toiminnanharjoittajan on oltava selvillä jätealueesta aiheutuvasta suuronnettomuuden vaarasta sekä huolehdittava jätealueen suunnittelusta, perustamisesta, hoidosta, käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta siten, että suuronnettomuudet ehkäistään.

Ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (713/2014) 6 §:n 5 momentin mukaan, jos toimintaan sovelletaan kaivannaisjätteistä annettua valtioneuvoston asetusta (190/2013), hakemuksessa on lisäksi oltava tiedot kaivannaisjätteen jätealueen ehdotetusta sijainnista ja tarvittaessa vaihtoehtoisista sijoituspaikoista. Hakemukseen on lisäksi liitettävä kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavasta kaivannaisjätteen jätealueesta sisäinen pelastussuunnitelma.

Jätelain (646/2011) 6 §:n 1 momentin kohdan 1 mukaan *vaarallisella jätteellä* tarkoitetaan jätettä, jolla on palo- tai räjähdysvaarallinen, tartuntavaarallinen, muu terveydelle vaarallinen, ympäristölle vaarallinen tai muu vastaava ominaisuus (*vaaraominaisuus*).

Saman pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista ominaisuuksista, joiden perusteella jätettä on pidettävä vaarallisena jätteenä, sekä säätää jätteen luokittelusta vaarallisiin ja muihin jätteisiin.

Jätelain 7 §:n 1 momentin mukaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi jätteen haltijan hakemuksesta tai omasta aloitteestaan yksittäistapauksessa päättää, että:

- 1) 6 §:n 3 momentin nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa vaaralliseksi jätteeksi luokiteltu jäte ei ole vaarallista jätettä, jos jätteen haltija osoittaa luotettavasti, ettei kyseisellä jätteellä ole yhtään vaaraominaisuutta ja ettei tämä ole seurausta jätteen laimentamisesta;
- 2) myös muu kuin mainitussa asetuksessa vaaralliseksi jätteeksi luokiteltu jäte on vaarallista jätettä, jos jätteellä on jokin vaaraominaisuus.

Saman lainkohdan 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa tarkoitettun päätöksen tekee aluehallintovirasto, jos kysymys on sen toimivaltaan kuuluvasta ympäristöluvanvaraisesta toiminnasta. Asia voidaan tällöin käsitellä osana viireillä olevaa ympäristölupa-asiaa.

Jäteasetuksen (179/2012) 3 §:n mukaan ominaisuuksista, joiden perusteella jäte luokitellaan vaaralliseksi jätteeksi, säädetään jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2008/98/EY liitteen III korvaamisesta annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1357/2014, jäljempänä *komission asetus N:o 1357/2014*.

Asetuksen 4 §:n mukaan liitteessä 4 säädetään luettelo yleisimmistä jätteistä sekä vaarallisista jätteistä (*jäteluettelo*).

Liitteessä 4 mineraalien louhinnassa syntyvät jätteet (jäteluokka 01 01) on luokiteltu vaarattomiksi. Jäteluokassa 01 03 sulfidimalmien käsittelyssä syntyvät happoa tuottavat rikastushiekat on luokiteltu vaaralliseksi jätteeksi.

Kaivannaisjätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (190/2013, kaivannaisjäteasetus) 2 §:n 1 momentin kohdan 4 mukaan *pysyvällä jätteellä* tarkoitetaan liitteen 1 mukaiset perusteet täyttävää kaivannaisjätettä.

Saman momentin kohdan 7 mukaan *kaivannaisjätteen jätealueella* tarkoitetaan tuotantopaikan yhteydessä olevaa aluetta, johon sijoitetaan siinä syntyvää kiin-

teää, lietemäistä tai nestemäistä kaivannaisjätettä ja kohdan 8 mukaan *suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavalla kaivannaisjätteen jätealueella* liitteen 2 mukaiset perusteet täyttävää kaivannaisjätteen jätealuetta.

Kaivannaisjäteasetuksen 4 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman tulee sisältää:

- 1) selvitys toiminnassa syntyvistä kaivannaisjätteistä ja niiden ominaisuuksista liitteen 3 mukaisesti;
- 2) arvio kaivannaisjätteen kokonaismäärästä, kuvaus jätteen hyödyntämisestä ja loppukäsittelystä sekä tiedot kaivannaisjätteen hyödyntämisestä tyhjässä kaivoksessa tai louhoksessa;
- 3) selvitys kaivannaisjätteen jätealueesta ja sen ympäristöstä sekä jätealueen luokitukselta suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavaksi tai muuksi kaivannaisjätteen jätealueeksi;
- 4) kaivannaisjätteen jätealueen luokituksen mukaan joko tiedot suuronnettomuuden torjumiseksi laadituista toimintaperiaatteista, turvallisuusjohtamisjärjestelmästä ja sisäisestä pelastussuunnitelmasta tai muu selvitys onnettomuusvaaroista;
- 5) selvitys maaperän, vesistön ja pohjaveden tilasta kaivannaisjätteen jätealueella ja sellaisella lähialueella, johon jätteestä voi aiheutua kuormitusta;
- 6) tiedot kaivannaisjätteen ja kaivannaisjätteen jätealueen aiheuttamista ympäristövaikutuksista;
- 7) tiedot maaperän, vesistön, pohjaveden ja ilman pilaantumisen sekä muiden vaikutusten ehkäisemiseksi toteutettavista toiminnoista toiminnan aikana ja sen päätyttyä;
- 8) selvitys seurannasta ja tarkkailusta toiminnan aikana ja sen päätyttyä;
- 9) tiedot toiminnan lopettamisesta, kaivannaisjätteen jätealueen käytöstä poistamisesta ja jälkihoidosta sekä niihin liittyvästä seurannasta ja tarkkailusta.

Kaivannaisjäteasetuksen 7 §:n mukaan kaivannaisjätteen jätealue on muun ohella perustettava ja sitä on hoidettava siten, että:

- 1) jätealueesta ei aiheudu maaperän, vesistön, pohjaveden tai ilman pilaantumista eikä muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa ottaen huomioon alueen sijainti sekä alueen geologiset, hydrologiset, hydrogeologiset ja geotekniset ominaisuudet;
- 2) jätealueesta ei aiheudu pitkänkään ajan kuluessa ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa ottaen huomioon syntyvä suotovesi ja muu jätevesi sekä eroosio.

Kaivannaisjäteasetuksen 8 §:n 1 momentin mukaan kaivannaisjätteen jätealueen toiminnanharjoittajan on:

- 1) arvioitava kaivannaisjätteestä syntyvän suotoveden ja muun jäteveden määrä ja epäpuhtauspitoisuudet sekä määritettävä jätealueen vesitase toiminnan aikana ja sen käytöstä poistamisen jälkeen;
- 2) ehkäistävä kaivannaisjätteestä aiheutuva maaperän, vesistön ja pohjaveden pilaantuminen sekä suotoveden ja muun jäteveden syntyä ja jätteestä syntyvää kuormitusta vesiin;
- 3) kerättävä ja käsiteltävä tehokkaasti jätealueelta syntyvä suotovesi ja muu jätevesi;
- 4) ehkäistävä jätealueen pölyämistä ja kaasupäästöjä ilmaan.

Saman pykälän 3 momentin (102/2015) mukaan kiinteää, lietemäistä tai neste-

mäistä kaivannaisjätettä ei saa sijoittaa eikä suotovettä tai muuta jätevettä johdtaa vesistöön siten, että siitä aiheutuu vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1022/2006) tarkoitettu ympäristölaatuunormin ylitys. Eräissä suunnitelmissa ja ohjelmissa vesistön merkittävän pilaantumisen ehkäisemiseksi esitettyjen seikkojen huomioon ottamisesta ympäristöluvassa säädetään ympäristönsuojelulain 51 §:n 1 momentissa.

Kaivannaisjäteasetuksen 10 §:n (102/2015) mukaan kaivannaisjätteen jätealueetta koskevan vakuuden määrän arvioinnissa on sen lisäksi, mitä ympäristönsuojelulain 60 §:ssä säädetään, otettava huomioon jätealueen luokitus, sijoitetun jätteen ominaisuudet, maa-alueen tuleva käyttö ja muut liitteessä 5 mainitut seikat. Lisäksi on otettava huomioon, että vakuudella katettavat toimet arvioi tai tekee muu kuin toiminnanharjoittaja tai viranomainen.

Kaivannaisjäteasetuksen liitteen 1 kohdan 1 mukaan liitteessä määritellään perusteet, joiden täytyessä kaivannaisjäte luokitellaan pysyväksi jätteeksi. Luokittelu on tehtävä tämän asetuksen liitteen 3 mukaisen jätteiden ominaisuuksien määrittelyn yhteydessä käyttäen siinä edellytettyjä tietolähteitä.

Liitteen 3 kohdan A alakohdan 1 mukaan jätteen ominaisuuksien määrittely on perustuttava alakohdan e mukaisesti muun muassa seuraaviin tietoihin: -arvio ajan mittaan muuttuvista suotoveden kemiallisista ominaisuuksista jätelajeittain ottaen huomioon jätteen suunnitellut käsittelytavat, erityisesti:

- metallien, oksianionien ja suolojen ajan myötä tapahtuvan huuhtoutumisen selvittäminen liukoisuuden pH-vaikutustestillä, läpivirtaustestillä, aikariippuvaista liukoisuutta arvioivalla testillä ja/tai muulla soveltuvalla testillä;
- sulfidia sisältäville jätteille, staattiset ja kineettiset testit ajan myötä tapahtuvan happaman suotoveden muodostumisen ja metallien huuhtoutumisen määrittämiseksi.

Parhaan käyttökelpoisen tekniikan arvioinnissa käytettävät asiakirjat

Euroopan komissio on joulukuussa 2018 julkaisut referenssidokumentin parhaista käyttökelpoisista tekniikoista kaivannaisjätteiden käsittelyssä: ”Best Available Techniques (BAT) Reference Document for the Management of Waste from Extractive Industries, JRC Science for policy report, 2018”. Dokumentin kohdassa 5, ”Best available techniques (BAT) conclusions” on julkaistu keskeiset parhaat käytännöt ja tekniikat, joita tulisi käyttää kaivannaisjätteiden jätehuollon järjestämisessä.

Ympäristöministeriö on valituksenalaisen päätöksen antamisen jälkeen 2.6.2020 julkaissut oppaan vertailuasiakirjan soveltamiseksi (Opas kaivannaisjätteiden hallinnan MWEI BREF -vertailuasiakirjan parhaita käyttökelpoisia tekniikoita koskevien päätelmien soveltamiseen, Ympäristöministeriön julkaisu 2020:12).

Kaivannaisjätteiden käsittelyä koskevassa vertailuasiakirjassa on mainittu kaivannaisjätteiden lajittelun ja valikoivan käsittelyn (BAT 7b) tyypillisenä esimerkkinä potentiaalisesti happoa tuottavien ja happoa tuottamattomien kaivannaisjätteiden erottelu. BAT 31b -päätelmässä on kuvattu erotteluun perustuva

käsittely. BAT 35 -päätelmä koskee pohjaveden ja maaperän pilaantumisen ehkäisemistä ja vähentämistä kaivannaisjätteen sijoitusalueiden hallintaan liittyvien pohjarakenteiden ja fysikaalisten esteiden avulla koko kaivannaisjätteen sijoitusalueen elinkaaren ajan. BAT 35 -päätelmän tekniikka soveltuu altaille, padoille ja kasoille, joille läjitetään ei-pysyvää kaivannaisjätettä. Lisäksi tiiviit pohjarakenteet (BAT 35a ja BAT 35b) soveltuvat uusille maan päälle rakennettaville kaivannaisjätteen sijoitusalueille sekä laajennusosille, jotka valtaavat uutta maa-alaa. Ne soveltuvat erityisesti potentiaalisesti happoa tuottaville (PAG) kaivannaisjätteille ja jätteille, joista mahdollisesti liukenee metalleja, syanidia tai muita haitta-aineita.

BAT-päätelmien mukaan kaivannaisjätteen sijoitusalueen optimaalinen sijoittaminen on keskeinen keino ehkäistä suotovesien kulkeutumista kaivannaisjätteen sijoitusalueelta maaperään ja pohjaveteen. Tämä edellyttää kaivosalueen maa- ja kallioperän ominaisuuksien selvittämistä (BAT 4). Alueilla, joilla maa- ja kallioperä eivät ole luonnostaan tiiviitä ja vettä heikosti läpäiseviä, ja joilla hydrogeologiset olosuhteet eivät ole suotuisat ehkäisemään suotovesien kulkeutumista kaivannaisjätteen sijoitusalueelta ympäristöön, tulee maaperän pilaantumisen ja pohjavesien laadun heikkenemisen estämiseksi rakentaa tiivis eli vettä läpäisemätön pohjarakenne. Pohjarakenteet voivat vaihdella luonnonmaapohjaisesta yksinkertaisesta rakenteesta monikerroksisiin pohjarakenteisiin, joissa käytetään usein myös geosynteettisiä materiaaleja. BAT 35 a (pohjarakenteena tiivis ja vettä läpäisemätön luonnonmaa) ja BAT 35 b (pohjarakenteena tiivis vettä läpäisemätön keinotekoinen materiaali) tarkoittavat vettä läpäisemättömällä rakenteella rakennetta, jonka vedenläpäisy on vähemmän kuin 10^{-9} m/s. BAT 38 e -päätelmän mukaan läpäisemättömät alhaisen virtaaman kuivapeittoa koskevat tekniikat perustuvat kaivannaisjätteen sijoitusalueen peittämiseen useista toiminnallisista kerroksista koostuvalla rakenteella. Tekniikassa on tavoitteena estää hapen virtaaminen kaivannaisjätteeseen ja rajoittaa sadeveden kulkeutumista jätteeseen, jotta voidaan ehkäistä sulfidien haittumisesta aiheutuvien happamien valumavesien muodostuminen. Peiton rakenne voi vaihdella suhteellisen yksinkertaisista peitoista monimutkaisiin peittorakenteisiin, jotka koostuvat useista erilaisista toiminnallisista kerroksista. Kerrokset tiivistetään rakenteeseen yksittäin. Rakenteessa käytetyn läpäisemättömän kerroksen vedenjohtavuuden tulee olla $< 10^{-9}$ m/s.

BAT 11 -päätelmä koskee sulkemis- ja jälkihoitoratkaisujen huomioimista kaivannaisjätteen sijoitusalueiden hallinnassa niiden suunnittelusta ja kaivostoitinnan kannattavuuslaskentavaiheesta alkaen läpi koko toiminnan elinkaaren. Parasta ympäristökelpoista tekniikkaa on, että kaivannaisjätteen sijoitusalueiden rakenteen suunnittelussa tähdätään sulkemisen haasteiden ennakointiin siten, että ympäristönsuojelurakenne toimii myös jälkihoitovaiheessa. Tällöin voidaan minimoida kaivannaisjätteen sijoitusalueen sulkemis- ja jälkihoitokustannukset sekä ympäristövaikutukset.

Asiassa saatu selvitys

Toiminnassa muodostuvat kaivannaisjätteet

Malmin louhinnassa syntyy noin 1 500 000 tonnia sivukiviä. Sivukivet ovat pääosin serpentiiniä (50 %) ja epäpuhdasta vuolukiveä (30 %). Klorigiilitius-

ketta on noin 10 %. Loppu 10 % koostuu emäksisestä vulkaniitista, karsikivestä ja gabrosta.

Kloriittiliuskeessa sulfidisen rikin määrä on lähes 3 % ja neutralointi- ja hapontuottopotentiaalin välinen suhde (NP/AP-suhde) on alle 1, mistä syystä kloriittiliuske on happoa muodostavaa kiveä. Emäksisen vulkaniittikiven ja gabron NP/AP- suhde on 2 ja ne on hakemuksessa luokiteltu heikosti happoa muodostaviksi kiviksi. Epäpuhdas vuolukivi omaa hapontuottopotentiaalia, mutta sitä on hakemuksessa pidetty happoa muodostamattomana suuren neutralointikykyä johdosta. Serpentiiniitti ei ole happoa muodostavaa. Korkeimmat haitta-ainepitoisuudet ovat serpentiinikivessä ja vuolukivessä, joissa varsinkin nikkeli- ja kromipitoisuudet ovat korkeat.

Nikkeli, arseeni ja antimoni esiintyvät pääasiassa sulfidimineraaleissa. Sulfidihapettuminen käynnistyy pitkän ajan kuluessa. Sulfidipitoisuuden ja kokonaispitoisuuden perusteella hakemuksessa on arvioitu, että kloriittiliuskeessa nikkelin liukenevuusriski voi vaihdella heikosta kohtalaiseen. Epäpuhtaassa vuolukivessä liukenevat metallit saostuvat hyvän neutralointikyvyn ansiosta osittain suoraan läjitykseen, mikä vähentää suotautuvien vesien metalli- ja metalloidipitoisuuksia. Serpentiinittikivessä olevan nikkelin ja antimonin liukoisuusriskin on arvioitu olevan pieni. Myös emäksisen vulkaniitin ja gabron osalta haitta-aineiden liukoisuusriski on hakemuksen mukaan pieni.

Sivukivissä oleva kromi esiintyy oksidimineraaleissa ja magnesiumsilikaateissa. Osa nikkelistä on sitoutuneena Mg-valtaisiin silikaatteihin. Kromin ja nikkelin on arvioitu voivan vapautua vain hyvin happamissa oloissa $\text{pH} < 2$. Vanadiinin liukoisuuden on arvioitu käynnistyvän voimakkaan sulfidihapettumisen yhteydessä. Emäksisessä vulkaniitissa sulfidipitoisuus on kuitenkin pieni, joten liukoisuusriskiä voidaan hakemuksen mukaan pitää pienenä.

Hakemuksen liitteenä olevassa kaivannaisjättesuunnitelmassa serpentiiniitti ja epäpuhdas vuolukivi on luokiteltu pysyväksi jätteeksi ja muut sivukivet kaivannaisjäteasetuksen mukaisiksi kaivannaisjätteiksi.

Sivukivien käsittely

Suurin osa sivukivestä loppusijoitetaan pääosin suoraan avolouhoksen luoteispuolelle suunnitellulle noin 10,6 hehtaarin kaivannaisjätealueelle. Sivukiven läjitysalueelle pystytään sijoittamaan koko sivukivimäärä, kun luiskakaltevuuksina käytetään 1:3–1:5 ja suurimpana korkeutena tasoa +160.00. Hakemuksen mukaan kaivannaisjätealue suunnitellaan tarkemmin myöhemmässä vaiheessa ennen rakentamisen ja kaivostoiminnan aloittamista.

Suunniteltu sivukiven läjitysalue sijaitsee pääosin kallioisella rinnealueella, jonka peitteenä on 0,5–1,0 metrin hienoainesmoreenikerros. Helmaosa sijoituu alueelle, jossa maaperä on hiekkaista silttiä ja silttistä hiekkaa. Hienoainesmoreenin vedenpidätyskyky on runsaan savi- ja hiesupitoisuuden takia suuri. Moreenin vedenläpäisevyyden voidaan rakeisuuden perusteella arvioida olevan likimain $k = 10^{-8} - 10^{-9}$ m/s.

Hakemuksen mukaan läjitys toteutetaan siten, että läjitysalueen pohja vuorataan karbonaattipitoisilla kivillä noin yhden metrin kerroksena, jonka päälle

tulee ohuempi kerros happoa muodostavia kloriittiliuskekiviä ja heikosti happoa muodostavia kiviä, mihin sekaan tulee lisäksi karbonaattipitoisia kiviä. Hakemuksen mukaan kivien erottelutapaa tarkennetaan toiminnan aloitusvaiheessa, kun louheita on muodostunut.

Kaivannaisjätealueen suotovedet johdetaan kaivoksen luoteis-/pohjoispuolelle rakennettavalle vesienkäsittelyalueelle pääosin avo-ojitusten avulla. Osa sivukivialueen suotovesistä joudutaan pumppaamaan käsittelyyn.

Oikeudellinen arviointi kaivannaisjätteitä koskevien vaatimusten osalta

Kaivannaisjätteitä koskevat vaatimukset

Paltamon luonto ry on yhdessä asiakumppaneidensa kanssa vaatinut muun ohella, että happoa muodostavat jätteet olisi luokiteltava vaarallisiksi jätteiksi ja ne olisi sijoitettava tarvittaessa stabiloituina kaivostunneleihin tai louhokseen ja niiden sekoittaminen muihin jätteisiin ja käyttö rakentamisessa tulisi kieltää. Luvassa ei jätteiden virheellisen luokittelun johdosta ole annettu tarvittavia vaarallisia jätteitä koskevia määräyksiä. Sivukivien käsittely ja kaivannaisjätteen jätealueen sijoittamispaikka eivät ole parhaan käyttökelpoisen tekniikan (BAT) periaatteen mukaisia. Kaivoksen sulkemista ja vakuuksia koskevat lupamääräykset ovat riittämättömiä.

■ ja hänen asiakumppaninsa ovat muun ohella vaatineet lupamääräyksiä muutettavaksi siten, että kaivannaisjätealue peitetään tiiviillä pintarakenteella. Lisäksi luvassa tulee antaa määräykset koskien sivukivien sijoittamista, rinne-läjäytysratkaisua, pohjarakenteita ja niiden tiiviyyttä, neutralointikerroksien rakenteiden laatua, paksuutta, sijoittamista ja rakentamista, pintarakenteita ja peittämistä sekä rakentamisen valvontaa. Kyseiset määräykset tulee ottaa huomioon myös vakuuden määrässä. Lisäksi muutoksenhakijat ovat todenneet, että kaivoksen lopettamissuunnitelma olisi tullut käsitellä lupaharkinnan yhteydessä. Vaatimuksia on perusteltu muun muassa sillä, että hakemus ja siihen liitetyt selvitykset eivät osoita, että rinne-läjäytys ja sen pohjalle asetettava emäksinen sivukivikerros neutraloisivat happamien sivukivien läpi virtaavat vedet. Lupapäätös ei tältä osin vastaa hakemuksen BAT 38 -päätelmäkuvaussessa esitettyä menetelmää. Myöskään läjitysalueelle ei ole määrätty parhaan käyttökelpoisen tekniikan mukaista peittorakennetta. Sivukiviaineksen hallintasuunnitelmaa ei olisi saanut jättää myöhemmin laadittavaksi. Luvassa ei ole selvitetty kaivannaisjätteen koostumusta eikä kaivannaisjätteen ympäristöominaisuuksia kaivannaisjäteasetuksen edellyttämällä tavalla.

Kaivannaisjätteiden luokittelu

Mieslahden kaivoksen sivukivistä osa on happoa muodostavia. Niiden joutuessa kosketuksiin hapen ja veden kanssa alkaa jätealueella muodostua happamia suotovesiä. Tämän prosessin seurauksena sivukivissä olevat ympäristölle haitalliset metallit alkavat liueta suotovesiin. Sivukivissä tapahtuvista prosesseista aiheutuvat happamat ja ympäristölle haitallisia aineita sisältävät suotovedet aiheuttavat pilaantumisen vaaraa ilman asianmukaista käsittelyä. Happoa muodostavalla sivukivellä voidaan katsoa olevan vastaava jäteasetuksen liitteen 3 mukainen vaaraominaisuus H14 (ympäristölle vaarallinen) kuin happoa

muodostavalla rikastusjätteellä. Näin ollen aluehallintoviraston olisi tullut luokitella jätelain 7 §:n 2 momentin mukaisesti muodostuvista sivukivistä ainakin kloriittiliuske vaaralliseksi jätteeksi ja ottaa sen vaaraominaisuudet huomioon kaivannaisjätealueen sijaintia, rakennetta ja toimintaa koskevissa määräyksissä. Emäksisen vulkaniitin ja gabron on hakemuksessa katsottu olevan heikosti happoa muodostavia. Kyseisten sivukivilajien luokittamista vaaralliseksi tai vaarattomaksi jätteeksi ei ole tehtävissä hakemuksessa esitettyjen tietojen perusteella. Molemmat kivilajit ovat NP/AP -suhteen perusteella happoa tuottavia ja siten vaaralliseksi luokiteltavaa jätettä. Toisaalta kivien rikkipitoisuus on vulkaniitin osalta vain kohtalainen ja gabron osalta matala, joten lopullinen arviointi olisi tehtävä useamman analyysin perusteella. Luokittelun epävarmuus on kuitenkin varovaisuusperiaatteen mukaisesti otettava huomioon kyseisten jätteiden sijoittamista koskevissa ratkaisuisissa. Hallinto-oikeus on tämän vuoksi muuttanut lupamääräyksen 36 taulukkoa ja sen seurauksena taulukkoa seuraavaa lupamääräyksen kappaletta.

Hakemuksessa serpentiniittikivi ja epäpuhdas vuolukivi on luokiteltu pysyväksi jätteeksi. Kaivannaisjätteen luokittelu pysyväksi jätteeksi perustuu kaivannaisjäteasetuksen säännöksiin. Luokittelua on ohjeistettu ympäristöministeriön julkaisussa Kaivannaisjätteen luokittelu pysyväksi jätteeksi - Louhinnassa muodostuvat sivukivet (Suomen Ympäristö 21/2011). Sen mukaan serpentiniitti ja vuolukivi eivät kivilajituntemuksen perusteella ole luokiteltavissa pysyväksi jätteeksi. Hakemuksen mukaan kyseiset sivukivet eivät ole happoa muodostavia kiviä hyvän neutralointikapasiteettinsa johdosta. Kaivannaisjäteasetuksen ja sen tulkintaa koskevan ohjeen perusteella serpentiniitti ja epäpuhdas vuolukivi voidaan luokitella pysyviksi jätteiksi, jos jätteen ja siitä erottuvan hienoaineksen sisältämien mahdollisesti haitallisten aineiden pitoisuudet eivät ylitä maaperän pilaantuneisuuden ja puhdistustarpeen arvioinnista (PIMA) annetussa valtioneuvoston asetuksessa (214/2007) esitettyjä kynnysarvoja tai alueen ympäristön maaperän taustapitoisuuksia. Tällaisia aineita ovat erityisesti arseeni, kadmium, koboltti, kromi, kupari, elohopea, molybdeeni, nikkeli, lyijy, vanadiini ja sinkki.

Kyseiset kivilajit sisältävät korkeita metallipitoisuuksia. Hakemuksessa olleiden analyysitietojen perusteella muun muassa kivien nikkelpitoisuus on noin nelikymmenkertainen pilaantuneiden maiden kynnysarvoon verrattuna. Yksistään se seikka, että kaivosalueella nikkelin taustapitoisuudet ovat korkeat, ei vaikuta ratkaisevasti jätteen luokitteluun ottaen huomioon sivukivessä olevat korkeat haitta-ainepitoisuudet. Hakemuksessa esitettyjen tietojen perusteella serpentiniittikivi ja epäpuhdas vuolukivi eivät ole luokiteltavissa pysyviksi jätteiksi. Luokittelun muutos on otettava huomioon kaivannaisjätteen jätehuolto-suunnitelmassa kyseisten sivukivien käsittelyssä.

Kaivannaisjätealue

Kaivannaisjätealueen rakentamisessa ja jätteiden sijoittamisessa on noudatettava ympäristönsuojelulain, jätelain ja kaivannaisjätteistä annetun asetuksen vaatimuksia. Lisäksi parhaan käyttökelpoisen tekniikan arvioinnissa voidaan käyttää kaivannaisjätteistä laadittua vertailuasiakirjaa ja sen kansallista soveltamisohjetta. Vertailuasiakirja ei ole oikeudellisesti sitova, mutta sitä voidaan käyttää arvioitaessa parasta käyttökelpoista tekniikkaa ympäristönsuojelulain 53 §:n mukaisesti.

Kloriittiliuskeen sijoittamisessa on otettava huomioon sen kyky muodostaa happoa joutuessaan kosketuksiin ilman ja veden kanssa. Lähtökohtaisesti happoa muodostava, vaaralliseksi jätteeksi luokiteltava kaivannaisjäte on sijoitettava vettä läpäisemättömälle tai vettä erittäin huonosti läpäisevälle tiiviille pohjarakenteelle, josta suotovedet ovat kerättävissä tehokkaaseen käsittelyyn toiminnan aikana ja myös toiminnan loputtua. Aikaisemmin mainitun mukaisesti myös heikosti happoa muodostavat sivukivet on sijoitettava varovaisuusperiaate huomioon ottaen vastaavalla tavalla.

Hakemuksessa esitetty ratkaisu, jossa sivukivet sijoitetaan vettä heikosti läpäisevälle pohjalle tiiviin pohjarakenteen asemesta, ei täytä lainsäädännön vaatimuksia happoa muodostavien tai mahdollisesti muodostavien jätteiden osalta. Hakemuksessa ei myöskään ole selvitystä, jonka perusteella voitaisiin luotettavasti arvioida, että läjittämällä happoa muodostavia sivukiviä ja neutralointipotentiaalia omaavia sivukiviä sekaisin estettäisiin happaman suotoveden muodostuminen, jolloin vettä läpäisemätön pohjarakenne ei olisi tarpeen. Kun otetaan huomioon serpentiiniin ja vuolukiven korkeat haitta-ainepitoisuudet, hakemuksessa olisi tullut selvittää, onko kyseisten kivien sijoittamisella happoa tuottavien kivien sekaan myönteistä vaikutusta suotoveden laatuun vai saavutettaisiinko ympäristön kannalta parempi tulos erottamalla eri ominaisuuksia omaavat jätteet toisistaan. Edellä mainituilla perusteilla hallinto-oikeus on muuttanut lupamääräystä 40. Lisäksi hallinto-oikeus on poistanut lupamääräyksen 41 neljännessä kappaleessa olevan määräyksen sivukivien läjittämistä vasta. Asia tulee ratkaistavaksi osana muutetussa lupamääräyksessä 37 edellytettyä uutta kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa.

Hakemuksen mukaan kaivannaisjätealue sijoitetaan kallioiselle rinnealueelle avolouhoksen luoteispuolelle. Kallioperäkartalla suunnitellun kaivannaisjätealueen läheisyydessä on muutama luode-kaakko-suuntainen ruhje tai siirros. Hakemuksessa ei ole tarkempaa tietoa ruhjeiden laadusta ja merkityksestä kaivannaisjätealueen sijoittamisessa. Hakemuksessa läjitysalueen sijainti, rakenteet, läjityksen toteuttamistapa ja vesien johtaminen käsittelyyn on esitetty yleissuunnitelmatasoisesti.

Aluehallintovirasto on määrännyt lupamääräyksessä 2 selvittämään yksityiskohtaisemmin alueen maaperä- ja kallioperäolosuhteet kaivosalueelle tulevien rakenteiden, muun muassa vesienkäsittely- ja sivukivialueen, tarkempaa rakennesuunnittelua varten varsinkin pohjarakenteiden osalta. Kun otetaan huomioon ympäristönsuojelulain 113 § ja 114 § sekä kaivannaisjäteasetuksen 4 §, 7 § ja 8 §, hakemuksessa olisi tullut esittää yksityiskohtaisemmat selvitykset kaivannaisjätealueen perustamiseen liittyvistä kallio- ja maaperäolosuhteista ja jätteiden ominaisuuksiin perustuvista suojausratkaisuista mukaan lukien kaivannaisjätealueen käyttö ja käytöstä poistaminen. Edellä mainituista syistä luvan saaja on määrätty esittämään lupamääräyksessä 37 uusi kaivannaisjätteiden jätehuoltosuunnitelma hyvissä ajoin ennen toiminnan aloittamista.

Uudessa jätehuoltosuunnitelmassa on määriteltävä lupamääräyksen 2 mukaisen selvityksen perusteella kaivannaisjätealueen täsmällinen sijaintipaikka. Lisäksi luvan saajan on esitettävä, miten kaivannaisjätealueen rakentamiseen, kaivannaisjätteiden sijoittamiseen sekä toiminnan väliaikaiseen keskeytymiseen ja käytöstä poistamiseen liittyvät toimet toteutetaan hallinto-oikeuden

muuttaman lupamääräyksen 40 ja kaivannaisjäteasetuksen vaatimusten mukaisesti. BAT-päätelmän 11 mukaisesti kaivannaisjätealueen käytöstä poistamista koskevat alustavat suunnitelmat ja niiden päivittäminen toiminnan aikana ovat keskeinen osa jätealueen pitkäaikaisten ympäristövaikutusten hallintaa. Ympäristövaikutusten kannalta on keskeistä esittää kaivannaisjäteasetuksen 8 §:n 1 momentin kohdan 1 mukaisesti mahdollisimman luotettava arvio kaivannaisjätealueen suotoveden laadusta pitkällä aikavälillä ja suotoveden käsittelemiseksi tarvittavasta käsittelystä toiminnan aikana ja sen loputtua.

Luvan saaja on ympäristönsuojelulain 59 § ja 60 § sekä kaivannaisjäteasetuksen 10 § ja liite 5 huomioon ottaen velvoitettava esittämään tällä päätöksellä muutetun lupamääräyksen 40 johdosta uusi esitys kaivannaisjätteen jätealueita koskevaksi vakuudeksi.

Edellä mainituilla perusteilla hallinto-oikeus on muuttanut lupamääräyksiä 37, 40, 41 ja 60 ratkaisuosasta tarkemmin ilmenevällä tavalla.

Muilta osin kaivannaisjätteitä koskevat vaatimukset hylätään. Yhtiö on hakemuksessaan esittänyt, että louhoksen täyttö aloitetaan sivukivellä louhinnan edettyä niin pitkälle, että täyttö on mahdollista. Sivukivien sijoittamista stabiloituina louhokseen koskevan vaatimuksen tueksi ei ole esitetty ympäristönsuojelullisia tai jätteen hyödyntämiseen liittyviä perusteita. Asiassa on myös jäänyt epäselväksi, mitä sivukivien stabiloinnilla tarkoitetaan. Kun otetaan huomioon edeltä ilmenevät lupamääräysten 37 ja 40 muutokset koskien kaivannaisjätealueen käytöstä poistamista ja sivukiven käsittelyä, ei päätöstä ole tarpeen enemmälti muuttaa valituksissa esitettyjen sulkemissuunnitelmaa eikä maa- ja kiviainesten hallintasuunnitelmaa koskevien vaatimusten ja niiden perusteluiden johdosta. Vaatimus alueen luonnontilan ennallistamisen huomioon ottamisesta vakuuden määrän arvioinnissa on muilta kuin maaperän pilaantumisesta koskevilta osin lakiin perustumaton.

Melu

Sovelletut oikeusohjeet

Edellä mainittujen ympäristönsuojelulain 48 §:n 3 momentin, 49 §:n, 52 §:n 1 ja 3 momentin sekä luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin lisäksi seuraavat säännökset:

Ympäristönsuojelulain 62 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa on annettava tarpeelliset määräykset päästöjen ja toiminnan tarkkailusta sekä toiminnan vaikutusten ja toiminnan lopettamisen jälkeisen ympäristön tilan tarkkailusta.

Ympäristönsuojelulain 65 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomainen tai 64 §:n mukaisen suunnitelman hyväksynyt viranomainen voi tarvittaessa muuttaa antamiaan tarkkailumääräyksiä tai hyväksymäänsä suunnitelmaa luvan tai suunnitelman voimassaolosta huolimatta. Muutosta koskeva päätös voidaan tehdä päätöksen tehneen viranomaisen omasta aloitteesta tai luvanhaltijan, valvontaviranomaisen, yleistä etua valvovan viranomaisen, kunnan tai haittaa kärsivän asianosaisen taikka 186 §:ssä tarkoitetun rekisteröidyn yhdistyksen tai säätiön vaatimuksesta. Luvanhaltijan muutosta koskevaan hakemukseen sovelletaan 39 §:ää. Asian käsittelyssä noudatetaan, mitä 96 §:ssä säädetään.

Asiassa saatu selvitys

Hakemuksen mukaan tuotantotoiminnasta ja malmin louhinnasta aiheutuvia meluvaikutuksia ympäristöön on mallinnettu ympäristölupaprosessin yhteydessä (Pöyry Finland Oy 2012). Mallilaskenta on ottanut huomioon melun leviämismuutoksen eri fysikaaliset tekijät. Lähtötiedoiksi on valittu pääsääntöisesti kaivoshankkeissa mitattuja todellisia melulähteitä, joiden äänitaso sekä taajuusjakauma on syötetty ohjelmaan. Laskennan tulos on esitetty melun keskiäänitason L_{Aeq} leviämiskarttoina 5 dB:n vakioäänitasojen välein. Laskennassa ei ole otettu huomioon mahdollista melun +5 dB:n häiritsevyydenkorjausta eikä taustamelua. Laskennassa kivenmurskausaseman ympärille on oletettu meluvalli (korkeus 4 m) suojaamaan suoraa melun siirtymistietä hankealueen pohjois-, länsi- ja eteläpuolen asuin- ja lomataloihin.

Laskennan mukaan toiminnasta aiheutuva melu leviäisi häiritsevänä lähinnä Pitkänperän suuntaan, jossa melun 45 dB:n alue ulottuisi louhosalueesta noin 1,5 km etäisyydelle ja 55 dB:n alue noin 800 metrin etäisyydelle. Hakemuksessa esitetyn arvion mukaan hankkeen alkuvaiheessa 45 dB raja saattaisi ylittyä joissakin pohjois- ja luoteispuolen loma-asuntokohteissa. Melu voi joissain tapauksissa olla impulssimaista ja/tai kapeakaistaista.

Malmin kuljetukset louhokselta ja työmaaliikenne tapahtuvat alkuvaiheessa olemassa olevaa metsätietä pohjoissuuntaisesti Savirantaan vievälle paikallistielle (19089), joka yhtyy valtatiehen 22 noin 1,2 kilometrin päässä metsätien risteyksestä. Myöhemmässä vaiheessa kaivosalueen kaakkoisreunalta rakennetaan uusi noin 1,2 kilometriä pitkä tieyhteys paikallistielle 19081, joka liittyy valtatiehen 22 lyhyen matkan jälkeen. Louhokselta kulkevien rekka-autojen määrä riippuu louhintamäärästä; keskimäärin 1–2 autoa tunnissa ja 15–30 autoa päivässä.

Mieslahden kaivospiirin alue on potentiaalista liito-oravan esiintymisalueita. Laji kuuluu luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeihin. Selvitysten perusteella liito-orava esiintyy Puotinrannan alueella Savirannantien tuntumassa, Heinimäessä, Kylmänpuron varressa ja uuden tielinjauksen itäpäässä Kylmänpuron alueella ja paikallistien 19081 varressa. Hakemuksen mukaan liito-oravan esiintymistä hankealueella ja lähistöllä seurataan alueelle keväisin tehtävillä kartoituksilla.

Oikeudellinen arviointi meluvaikutusten osalta

Haitankärsijöiden valitukset

Hakemuksen mukaan kaivostoiminnasta aiheutuu melua, joka leviää häiritsevänä varsinkin luoteen suuntaan. Aluehallintovirasto on asettanut lupamääräyksessä 34 melun raja-arvot, joita toiminnassa ei saa ylittää. Hallinto-oikeus katsoo, että asetettuja melurajoja on pidettävä riittävinä vakituiselle ja loma-asutukselle melusta aiheutuvan kohtuuttoman rasituksen estämiseksi. Määräystä on kuitenkin syytä täsmentää melun häiritsevän luonteen huomioon ottamisella yleisen hallinto- ja oikeuskäytännön mukaisesti, koska myös melu- selvityksen perusteella melu voi olla impulssimaista ja/tai kapeakaistaista. Hal-

linto-oikeus on lisännyt lupamääräykseen ympäristönsuojelulain 62 §:n edellyttämällä tavalla melun tarkkailua koskevan määräyksen. Melun mittaamisella varmistutaan asetettujen raja-arvojen saavuttamisesta. Hakemuksen mukaan mittaukset on tarkoitus tehdä kaivostoiminnan alkuvaiheessa ja sen jälkeen kolmen vuoden välein. Koska melumallinnuksen mukaan toiminnasta aiheutuva melu saattaa joissain tuotantovaiheissa ylittää asetetut raja-arvot, hallinto-oikeus on määrännyt mittauksen toteutettavaksi toiminta-aikana vuosittain. Mittaus on tehtävä lähimmistä häiriintyvistä kohteista kiinteistöjen käyttötarkoitus huomioon ottaen. Hakemuksessa mittaus on esitetty tehtäväksi kuudesta eri pisteestä. ELY-keskus voi valvontaviranomaisena tehdä tarpeellisia muutoksia tarkkailuohjelmaan. Lisäksi hallinto-oikeus on lisännyt lupamääräykseen 32 vaatimuksen kivenmurskausaseman ympärille tehtävästä meluvallista melumallinnuksessa esitetyn mukaisesti.

Luvansaajan valitus

Aluehallintovirasto on lupamääräyksessä 32 määrännyt melun pistemäiset päästökohteet koteloitavaksi. Luvansaaja on valituksessaan todennut, että kaivosalueella melupäästöjä aiheuttavat louhinta, räjäytykset, kaivinkoneet, kaivinkoneet iskuvasaralla, kuorma-autot, poravaunu, kauhakaadot metallipintaan sekä kevytdumpperi. Luvansaajan mukaan ne eivät ole sellaisia melupäästölähteitä, joita voitaisiin koteloida melun leviämisen estämiseksi. Aluehallintovirasto ei ole lupamääräystä koskevassa perustelussa tai hallinto-oikeudelle antamassaan lausunnossa yksilöinyt melua aiheuttavia toimintoja, joita lupamääräyksen vaatimus koskisi. Näin ollen hallinto-oikeus on muuttanut lupamääräyksen 32 ehdolliseen muotoon koskemaan niitä mahdollisia pistemäisiä melupäästölähteitä, joissa kotelointi ja melun suuntaaminen ovat teknisesti toteutettavissa ja joilla on merkitystä melun leviämiseen kaivosalueen ulkopuolelle.

Aluehallintovirasto on lupamääräyksen 33 neljännessä kappaleessa rajoittanut malmikuljetuksia liito-oravan lisääntymisaikaan maaliskuussa. Luvansaaja on vaatinut rajoituksen poistamista ja pitänyt rajoitusta yhdessä muiden toimintaa koskevien rajoitusten kanssa kohtuuttomana. Liito-oravien esiintymisestä tehtyjen selvitysten perusteella liito-oravien reviirialueita on sekä Savirannan paikallistien (19089) että uuden rakennettavan tien itäpäässä Kylmänpuron alueella ja Losotörmäntien paikallistien (19081) varressa. Hallinto-oikeus on lieventänyt rajoitusta sallimalla kuljetukset olemassa olevaa Savirannantien tieyhteyttä pitkin. Asiassa ei ole esitetty selvitystä liito-oravan lisääntymisajan herkkyydestä malmikuljetusten aiheuttamalle melulle. Kun kuitenkin otetaan huomioon, että liito-orava esiintyy yleisesti alueilla, joilla liikenne aiheuttaa melurasitusta ja kun Savirannantien kohdalla liikenteen aiheuttama melu ei ole sen vaikutusalueella oleville liito-oraville uusi rasite, on ennalta arvioitavissa, että malmikuljetusten aiheuttama rasitus ei heikennä liito-oravan lisääntymiskäyttäytymistä alueella eikä malmikuljetusten salliminen Savirannantiellä siten johda luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentissa tarkoitettuun seuraukseen. Tämän vuoksi hallinto-oikeus on muuttanut lupamääräystä 33 ratkaisukohdasta ilmenevällä tavalla. Sen sijaan uuden tielinjauksen alueella malmikuljetusten aiheuttama melu ja tärinä voivat ennalta arvioiden uutena häiriötekijänä estää liito-oravan lisääntymistä ja siltä osin aluehallintoviraston asettamaa rajoitusta on pidettävä tarpeellisena edellä mainitussa lain-

kohdassa tarkoitettu hävittämis- ja heikentämiskielto huomioon ottaen. Lupamääräyksen 33 muuttamiseen enemmälti ei siten ole syytä. Kaivostoiminnan vaikutuksista liito-oravan esiintymiseen hankealueella ja lähistöllä saadaan tietoa tarkkailuohjelman mukaisilla kartoituksilla.

Vaatimus ympäristöluvan muuttamiseksi määräaikaiseksi

Ympäristönsuojelulain 87 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvan myöntämistä koskeva päätös määrätään olemaan voimassa toistaiseksi. Se voidaan kuitenkin määrätä olemaan voimassa määräajan toiminnanharjoittajan hakemuksesta tai jos siihen on toiminnan erityisiin ominaisuuksiin, siinä käytetyn tekniikan tai käytettyjen menetelmien uutuuteen tai toiminnan haitallisten vaikutusten arvioinnin vaikeuteen liittyvä painava syy.

Paltamon luonto ry:n ja sen asiakumppanien valituksessa on vaadittu luvan muuttamista määräaikaiseksi.

Hallinto-oikeus toteaa, että asiassa ei ole ilmennyt sellaisia syitä, joiden takia ympäristölupa olisi määrättävä olemaan voimassa määräajan, kun otetaan huomioon aluehallintoviraston päätöksen lupamääräykset ja perustelut sekä hallinto-oikeuden päätökseen tekemät muutokset perusteluineen.

Käyttöoikeus kaivosvesien purkupuutken alueeseen

Sovelletut oikeusohjeet

Suomen perustuslain 15 §:n 1 momentin mukaan jokaisen omaisuus on turvattu.

Pykälän 2 momentin mukaan omaisuuden pakkolunastuksesta yleiseen tarpeeseen täyttä korvausta vastaan säädetään lailla.

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 68 §:n 1 momentin mukaan ympäristöluvassa voidaan myöntää oikeus jäteveden johtamiseen toisen maalla olevaan ojaan tai vesilain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaiseen noroon, jos johtamisesta ei aiheudu kohtuutonta haittaa muille ja johtaminen on teknisesti ja taloudellisesti perusteltua. Jäteveden johtamiseen avo-ojassa tai norossa ei saa myöntää oikeutta, jos oja tai noro on tontin, rakennuspaikan, uimarannan tai muun vastaavan erityiseen käyttöön otetun alueen välittömässä läheisyydessä. Jätevettä johtavan velvollisuudesta pitää uoma kunnossa ja vastuusta jäteveden johtamisesta aiheutuvista kustannuksista säädetään 158 §:ssä.

Pykälän 2 momentin mukaan, jos jäteveden johtaminen edellyttää viemäriputken sijoittamista tai ojan tekemistä toisen maalalle eikä omistaja anna suostumustaan, luvassa on 1 momentissa säädetyn edellytyksin päätettävä käyttöoikeuden myöntämisestä tarvittavaan alueeseen. Vahingon, haitan ja muun edunmenetyksen korvaamiseen sovelletaan vesilain 13 lukua. Käyttöoikeuteen sovelletaan vesilain 2 luvun 12 ja 13 §:ää ja 17 lukua.

Ympäristönsuojelulain 69 §:n mukaan ympäristöluvassa on tarvittaessa vesilain mukaisesti määrättävä viemäriputken rakentamisesta ja sitä varten tarvitta-

vasta käyttöoikeudesta. Määräystä annettaessa sovelletaan, mitä vesilain 3 luvussa säädetään. Vahingon, haitan ja muun edunmenetyksen korvaamiseen sovelletaan vesilain 13 lukua. Käyttöoikeuteen sovelletaan vesilain 2 luvun 12 ja 13 §:ää ja 17 lukua.

Vesilain (587/2011) 2 luvun 12 §:n 1 momentin mukaan hankkeesta vastaavalle voidaan myöntää oikeus toiselle kuuluvaan alueeseen sillä olevine rakennuksineen tai muine rakennelmineen, jos alue on toteutettavan vesitaloushankkeen vuoksi tarpeen: 1) laitetta, rakennusta tai muuta rakennelmaa sekä niiden käyttöä ja kunnossapitoa varten; 2) uuden 1 luvun 5 §:n 2 momentin mukaisen vesialueen tai uuden uoman pohjaksi; 3) poistettavan maan sijoittamiseksi; tai 4) yleisen tai yksityisen edun suojaamiseksi tarvittavaa laitetta tai rakennelmaa sekä niiden käyttöä ja kunnossapitoa varten.

Pykälän 2 momentin mukaan oikeus myönnetään pysyvänä tai erityisestä syystä määräaikaisena. Aluetta saadaan käyttää vain siihen tarkoitukseen, jota varten oikeus on myönnetty.

Pykälän 3 momentin mukaan oikeuden myöntämistä koskevan asian ratkaisee lupaviranomainen lupa-asian yhteydessä tai erillisestä hakemuksesta. Oikeuden myöntämisestä aiheutuva edunmenetys on korvattava siten kuin 13 luvussa säädetään.

Vesilain 2 luvun 13 §:n 1 momentin mukaan edellä 12 §:ssä tarkoitettu oikeus toisen alueeseen tai rakennelmaan voidaan myöntää, jos 3 luvun 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyt edellytykset vesitaloushankkeelle ovat olemassa ja hakija hallitsee omistusoikeuden tai pysyvän käyttöoikeuden perusteella enempää kuin puolta tarvittavasta alueesta. Jos kysymys on hakijalle ja muille yhteisesti kuuluvasta alueesta, oikeuden myöntäminen edellyttää, että toimenpiteen kohteeksi joutuva alue ei ole sanottavasti suurempi hakijan osuutta vastaava osaa yhteisestä alueesta.

Pykälän 2 momentin mukaan edellä 1 momentissa säädetyistä edellytyksistä riippumatta voidaan, jos 3 luvun 4 §:n 1 momentissa mainitut edellytykset ovat olemassa, myöntää oikeus: 1) tehdä vähäinen rakennelma vesistöön toiselle kuuluvalle tai yhteiselle alueelle vesistöä huomattavasti muuttamatta; 2) tilapäisesti nostaa vettä toiselle kuuluvalle alueelle; 3) suorittaa toisen alueella perkaustyötä; 4) vähäisessä määrin oikaista tai leventää uomaa; tai 5) sijoittaa poistettavaa maata toisen maa- tai vesialueelle, ei kuitenkaan erityiseen käyttöön otetulle alueelle.

Pykälän 3 momentin mukaan, jos vesitaloushanke on yleisen tarpeen vaatima ja luvan myöntämisen edellytykset ovat olemassa, hakijalle voidaan myöntää tarvittava oikeus toisen alueeseen tai sen omaksi lunastamiseen siinäkin tapauksessa, että 1 ja 2 momentissa säädetyt edellytykset puuttuvat.

Vesilain muuttamisesta annetulla lailla (611/2017) ja ympäristönsuojelulain 68 ja 69 §:n muuttamisesta annetulla lailla (612/2017) on muutettu edellä mainittuja vesilain ja ympäristönsuojelulain säännöksiä 1.1.2018 alkaen. Mainittujen lakien voimaantulosäännösten mukaan hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan asiaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Asiassa saatu selvitys ja oikeudellinen arviointi

Aluehallintovirasto on valituksenalaisella päätöksellä myöntänyt luvan hakijalle pysyvän käyttöoikeuden käsiteltyjen jätevesien johtamisen kannalta tarpeellisen viemäriputken (kaivosvesiputken) rakentamista varten tarvittaviin toiselle kuuluviin alueisiin päätöksestä ilmenevällä tavalla siten, että yhtiölle on myönnetty käyttöoikeusalueen 3 780 neliömetrin suuruinen käyttöoikeus kiinteistöön [REDACTED] ja käyttöoikeusalueen 4 077 neliömetrin suuruinen käyttöoikeus Paltamon II kalaveden osakaskunnan hallinnoimaan kiinteistöön Härmänmäen-Uuran jakokunnan järvisedet (578-876-2-1).

Aluehallintovirasto on päätöksen perusteluissa todennut, että kaivosvesiputki on maalla linjattu kulkemaan pääosin Savirannantien (tiennumero 19089) alueella, johon on Pirkanmaan ELY-keskuksen lupa. Putki kulkee tilan Kuusisto osalta 433 metrin matkan Oulujärven rantaan, josta se jatkuu vesialueella noin 400 metriä. Putki sijoitetaan tiealueella ja kiinteistöllä [REDACTED] maan alle ja vesialueella pohjaan ja osin sen alle. Aluehallintovirasto on päätöksestä tarkemmin ilmenevällä tavalla todennut, että putken sijoittamisesta ei aiheudu kohtuutonta haittaa ja sen sijoittaminen on teknisesti ja taloudellisesti perusteltua, jonka vuoksi käyttöoikeuden myöntämiselle on ympäristönsuojelulaissa säädetyt edellytykset. Viitaten luvansaajalla olevaan Pirkanmaan ELY-keskuksen lupaan sijoittaa kaivosvesiputki noin 2 500 metrin matkalla Savirannantien tiealueelle aluehallintovirasto on todennut, että luvansaajalla on yhteensä noin 70 prosenttia putkilinjaa varten tarvittavasta alueesta ja siten vesialueella käyttöoikeuden myöntämisen edellytykseksi säädetty pysyvä käyttöoikeus yli puoleen tarvittavasta alueesta. Käyttöoikeus on myönnetty hakemuksen mukaisesti 10 metriä leveälle putkilinjalle työalueineen.

[REDACTED] ja hänen asiakumppaneidensa valituksessa muutoksenhakijoina ovat olleet muiden ohella [REDACTED] kiinteistön omistajat. Mainitulla kiinteistöllä on kiinteistötietojärjestelmän tietojen mukaan osuus Härmänmäen-Mieslahden-Uuran osakaskunnan vedet -nimiseen kiinteistöön (578-876-2-1). Valituksessa on vaadittu valituksenalaisen päätöksen kumoamista ja hakemuksen hylkäämistä, täytöntöönpanokiellon määräämistä viemäriputken rakentamiselle sekä käyttöoikeuskorvauksen korottamista. Hallinto-oikeudelle 25.5.2020 toimitetussa vastineessa yhtiön valitukseen muutoksenhakijat ovat todenneet muun ohella, että kiinteistön [REDACTED] omistaja ei tule hyväksymään purkuputken rakentamista kiinteistönsä kautta. Asiassa on edellä mainitun valituksen johdosta hallinto-oikeudessa ratkaistavana, onko aluehallintovirasto voinut päätöksestä ilmenevällä tavalla myöntää pysyvän käyttöoikeuden siitä ilmeneviin maa- ja vesialueisiin.

Ympäristönsuojelulain 68 §:n 2 momentissa ja 69 §:ssä on edellä ilmenevällä tavalla viittaus vesilain säännöksiin. Mainitut vesilain säännökset huomioon ottaen nyt kysymyksessä olevan viemäriputken sijoittaminen sekä maa- että vesialueelle edellyttää aluehallintovirastonkin arvioimalla tavalla vesilain 2 luvun 13 §:n 1 momentissa tarkoitettujen edellytysten olevan olemassa, koska yksin käyttöoikeusalueen pinta-ala huomioon ottaen käyttöoikeutta ei voitaisi myöntää vesilain 2 luvun 13 §:n 2 momentin perusteella niin sanottuna vähäisenä käyttöoikeutena.

Koska ympäristönsuojelulaissa tarkoitettujen edellytysten voidaan sinänsä katsoa aluehallintoviraston päätöksessään esittämin perustein täyttyvän, on käyttöoikeuden myöntämisen edellytysten kannalta nyt ratkaisevaa, onko aluehallintovirasto voinut katsoa vesilain mukaisten käyttöoikeuden myöntämisen edellytysten täyttyvän. Käyttöoikeuksia koskevaa vesilain sääntelyä on muutettu edellä mainituilla lainmuutoksilla. Vaikka tähän asiaan edellä todetulla tavalla sovelletaan ennen 1.1.2018 voimassa ollutta sääntelyä, on hallinto-oikeus asiaa arvioidessaan ottanut huomioon uuden sääntelyn perusteluissa (hallituksen esitys eduskunnalle vesilainsäädännön käyttöoikeussääntelyn uudistamiseksi, HE 262/2017 vp) esitettyjä seikkoja erityisesti siitä syystä, että esityksen tarkoituksena on ollut saattaa vesilain omaksi lunastamista ja käyttöoikeuden perustamista koskevat säännökset sopusointuun perustuslain perusoikeuksien rajoittamista koskevien säännösten kanssa ja lainsäädäntöesityksessä säännöksiä on tarkasteltu erityisesti omaisuudensuojaa koskevien perustuslain säännösten kannalta.

Mainitussa hallituksen esityksessä on vesilain 2 luvun 12 §:n perusteluissa todettu muun ohella seuraavaa: ”Pykälän 2 momentin mukaan oikeuden myöntämisen edellytyksenä olisi voimassa olevan lain tavoin hankkeen hyväksyttävyyttä sekä hankkeesta vastaavan tietynsuuruinen omistus- tai hallintaoikeus hankkeen edellyttämiin alueisiin. Hakijan tulisi hallita omistusoikeuden tai pysyvän käyttöoikeuden perusteella vähintään puolta tarvittavasta alueesta. Millöin kysymys olisi hakijalle ja muille yhteisesti kuuluvasta alueesta, toimenpiteen kohteeksi joutuva alue ei saisi olla sanottavasti suurempi kuin hakijan osuus yhteisestä alueesta.” Suhdetta perustuslakiin ja säätämisyjärjestystä koskevissa perusteluissa (kappale 4.5) on todettu muun ohella seuraavaa: ”Oikeuden perustamista hyödylliseksi arvioidun vesitaloushankkeen toteuttamiseksi on pidettävä perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävänä. Lisäksi tulee ottaa huomioon, että käyttöoikeuden perustaminen edellyttäisi hakijalta jo ennestään oikeutta suurimpaan osaan alueista ja että oikeuden perustaminen olisi mahdollista ainoastaan osaan hankkeen toteuttamisen edellyttämistä alueista. Tämä ilmenee ehdotetun 13 §:n 2 momentin 2 kohdasta, jonka mukaan käyttöoikeuden perustaminen edellytyksenä on, että hakija ennestään hallitsee vähintään puolta hankkeen tarvitsemasta alueesta.” Toisaalta samassa kappaleessa on todettu - hallinto-oikeuden käsityksen mukaan ehdotetun sääntelyn 2 luvun 13 §:n 3 momenttiin viitaten - että ”käyttöoikeuden perustamisen edellytyksiä arvioitaisiin rekisteriyksikkö- ja omistajakohtaisesti. Jos hankkeen edellyttämä käyttöoikeus kohdistuisi useaan kiinteistöön tai yhteiseen alueeseen, oikeuden perustamisen edellytykset tutkittaisiin jokaisen kiinteistön osalta erikseen.”

Vasta 1.1.2018 voimaan tulleen vesilain 2 luvun 13 §:n 3 momentin säännöksen mukaan käyttöoikeutta ei kuitenkaan voida myöntää, jos: 1) oikeus kohdistuu vähäistä laajempaan alueeseen ja siitä aiheutuu huomattavaa haittaa alueen omistajan mahdollisuudelle käyttää oikeuden kohteena olevaa aluetta hyväkseen; tai 2) oikeus kohdistuu laajuudeltaan vähäiselle alueelle estäen alueen omistajaa käyttämästä oikeuden kohteena olevaa aluetta hyväkseen ja tästä aiheutuu huomattavaa haittaa alueen omistajan muun alueen tai omaisuuden käyttämiselle. Mainittua sääntelyä ei siis nyt kysymyksessä olevaan asiaan sovelleta. Uuden sääntelyn tarkoituksena kuitenkin on ollut varmistaa, että perustettavalla käyttöoikeudella ei voida kajota omaisuudensuojan ytimeen (HE 262/2018 vp, s. 45). Näin siis pyritään varmistamaan, ettei käyttöoikeuden

myöntämisellä myös nyt sovellettavana olleessa laissa mainitun hallintaoikeus-edellytyksen soveltamisen täyttymisestä huolimatta loukata perustuslaissa tarkoitettua omaisuudensuojaa.

Hallinto-oikeus toteaa, että aluehallintovirasto on sinänsä voinut todeta edeltä ilmenevin perustein, että luvan hakija vesilain 2 luvun 13 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla hallitsee pysyvän käyttöoikeuden perusteella enempää kuin puolta hankkeen tarvitsemasta alueesta. Jos kuitenkin lain soveltaminen mainitulla tavalla olisi perustuslain 106 §:ssä tarkoitettulla tavalla ilmeisessä ristiriidassa perustuslain 15 §:n 1 momentin kanssa, tuomioistuimen olisi annettava etusija mainitulle perustuslain säännökselle.

Käyttöoikeuden kohteena oleva vesialue on yhteistä aluetta, jonka pinta-ala on kiinteistötietojärjestelmän tietojen mukaan 3 543,6 hehtaaria. Jo yksin tähän nähden on selvää, että käyttöoikeuden myöntäminen aluehallintoviraston päätöksessä mainitulla tavalla vesilain 2 luvun 13 §:n 1 momenttia soveltaen ei ole ilmeisessä ristiriidassa perustuslain 15 §:n 1 momentin kanssa.

███ tilan pinta-ala on kiinteistötietojärjestelmän mukaan 5,21 hehtaaria eli 52 100 neliometriä. Käyttöoikeusalue on pinta-alaltaan 3 780 neliometriä ja se kulkee tilan läpi Savirannantieltä rantaan silmämääräisesti arvioituna keskellä tilaa ja siten tavalla, joka lähtökohtaisesti voi rajoittaa kiinteistön käyttöä. Muutoksenhakijoiden esittämän selvityksen mukaan kiinteistön luonnonmukaisuus ja rakentamattomuus on kiinteistönomistajalle suurin arvo kyseisessä kiinteistössä. Hakemuksessa esitettyjen tietojen mukaan viemäriputken linjan alue on osoitettu Oulujärven rantayleiskaavassa merkinnällä M-1, maa- ja metsätalousvaltaiseksi alueeksi. Kaavamääräyksen mukaan merkinnällä on osoitettu maa- ja metsätalouden harjoittamiseen tarkoitettuja alueita, joilta rakennusoikeus on siirretty muille alueille. Alueella on maankäyttö- ja rakennuslain 43 §:n 2 momentin nojalla sallittu vain maa- ja metsätalouteen liittyvä rakentaminen. Hakemuksen mukaan linjauksen suunnittelussa kierrettiin kaavassa si-merkinnällä osoitetut alueet (kohde tai osa-alue, jolla on erityisiä suojeluarvoja) sekä kaavaan merkityt rakennuspaikat (RA/1 ja AP/1). Hakemuksessa olevan kaavakartan perusteella kiinteistölle on kuitenkin osoitettu merkinnällä RA/1 (Rantaan rajoittuva loma-asutusalue) loma-asutukselle varattu omarantainen rakennuspaikka, joka sijoittuu kiinteistön luoteiskulmaan ja suunnitellun purkuputken luoteispuolelle. Vaikka purkuputken sijoittaminen mainitulla tavalla voi jossain määrin vaikuttaa kiinteistölle osoitetun rakennuspaikan käyttämiseen ja vaikuttaa kiinteistön säilyttämiseen omistajan toiveiden mukaisesti rakentamattomana ja luonnonmukaisena, ei vesilain 2 luvun 13 §:n 1 momentin soveltamisen ja käyttöoikeuden määrittämisen tuon lainkohdan perusteella voida katsoa olevan Suomen perustuslain 106 §:ssä tarkoitettulla tavalla ilmeisessä ristiriidassa Suomen perustuslain 15 §:n 1 momentin kanssa. Käyttöoikeus on näin ollen voitu myöntää eikä aluehallintoviraston päätöksen lopputulosta ole mainitulta osin syytä muuttaa.

Vesitalousluvan myöntämisedellytykset ja vedensaannin turvaaminen

Aluehallintovirasto on myöntänyt luvan saajalle vesitalousluvan Mieslahden kaivoksen louhoksen kuivattamisen ja kuivanapidon ylläpitämisen edellyttämälle pohjaveden pumppaamiselle avolouhoksesta, jossa on tehty vesilain mu-

kainen intressivertailu, sekä vesilain mukaisen poikkeuksen vesiluontotyyppien suojelusta. Käyttöoikeusratkaisussa on sovellettu myös vesilakia.

Paltamon luonto ry asiakumppaneineen on vaatinut lupapäätöksen kumoamista myös vesilain vastaisena, koska asiassa ei ole tehty vesilain mukaista intressivertailua. Tällä on hallinto-oikeuden käsityksen mukaan tarkoitettu, etteivät muutoksenhakijat pidä aluehallintoviraston suorittamaa luvan myöntämisedellytysten tarkastelua riittävän laajana, koska pilaantumisvaikutuksia ei ole otettu huomioon.

Vesilain mukainen intressivertailu tehdään tarvittaessa vesilain mukaisen lupaharkinnan yhteydessä. Pilaantumiskysymykset ratkaistaan ympäristönsuojelulain perusteella eikä niiden osalta tehdä vesilain mukaista intressivertailua. Aluehallintoviraston päätöstä ei siten ole syytä muuttaa sillä valituksessa mainitulla perusteella, että pilaantumisvaikutuksia ei ole luvan myöntämisedellytyksiä harkittaessa otettu riittävällä tavalla huomioon.

Hallinto-oikeus on edellä tässä päätöksessä perustellut aluehallintoviraston päätöksen käyttöoikeusratkaisun edellytyksiä ja todennut niiden täyttyvän myös vesilain osalta. Siltä osin kuin [REDACTED] ja hänen asiakumppaneidensa valituksessa on vaadittu lupamääräyksen 17 muuttamista vedensaannin turvaamiseksi, hallinto-oikeus toteaa, että lupamääräyksen 53 mukaan pohjaveden ottaminen ja virtaamien rajoittaminen on tehtävä niin, että havaittavat pohjavesivaikutukset eivät ulotu lähteisiin ja talousvesikaivoihin. Samassa lupamääräyksessä luvansaaja on velvoitettu välittömästi rajoittamaan tai keskeyttämään pumppaus pohjaveden alenemisen estämiseksi sekä ryhtymään vaikutuksia rajoittaviin tarpeellisiin toimenpiteisiin. Kun lisäksi otetaan huomioon aluehallintoviraston päätöksen vesitalousluparatkaisun perusteluissa mainittu lähimpien kaivojen sijainti kaivosalueeseen nähden pohjaveden valuma-alueen ulkopuolella ja vedenjakajavyöhykkeen takana tai Pitkänperän ranta-alueella, ei hankkeesta ennalta arvioiden voida katsoa aiheutuvan sellaista seurausta, jonka vuoksi lupamääräystä 17 olisi syytä muuttaa vedensaannin turvaamiseksi vesitalousluvasta aiheutuvien mahdollisten pohjavesivaikutusten perusteella. Muilta osin valituksissa esitetyt vaatimukset huomioon ottaen hallinto-oikeus viittaa vesilain mukaisten edellytysten osalta aluehallintoviraston päätökseen perusteluineen.

Siltä osin kuin lupamääräykseen 17 kohdistuvaa vaatimusta on perusteltu purkputkeen liittyvillä perusteilla hallinto-oikeus viittaa edellä tässä päätöksessä esittämiinsä perusteluihin hankkeen vesistövaikutuksista ja toteaa ettei purkputken rakentamisesta voida ennalta arvioida aiheutuvan sellaisia vaikutuksia, joiden vuoksi lupamääräyksissä olisi syytä velvoittaa luvansaaja ryhtymään toimenpiteisiin vedensaannin turvaamiseksi.

Lupapäätöstä ei ole kumottava vesilain vastaisena, eikä sitä myöskään ole syytä muuttaa vesilakiin liittyvien vaatimusten tai valitusperusteiden johdosta.

Korvausvaatimukset

Ympäristönsuojelulain 125 §:n mukaan myöntäessään ympäristöluvan lupaviranomaisen on samalla, jollei 126 §:stä muuta johdu, määrättävä toiminnasta

johtuvasta vesistön pilaantumisesta aiheutuvat vahingot korvattaviksi. Ympäristönsuojelulain 126 §:ssä on säädetty korvauksista päättämisestä erikseen.

Vesilain 13 luvun 1 §:n mukaan hankkeesta vastaava on velvollinen korvaamaan tämän lain tai siihen perustuvan luvan nojalla suoritetusta tai suoritettavasta toimenpiteestä aiheutuvan edunmenetyksen tämän luvun mukaisesti, jos edunmenetys aiheutuu: 1) luvan mukaisesta vesitaloushankkeesta; 2) oikeudesta käyttää tai lunastaa toiselle kuuluvaa omaisuutta---

Vesilain 13 luvun 9 §:n 1 momentin mukaan, jollei muualla tässä laissa toisin säädetä, 1 §:ssä tarkoitettuna edunmenetyksenä korvataan: 1) edunmenetys, joka aiheutuu tämän lain nojalla myönnetystä käyttöoikeudesta---

Paltamon luonto ry:n ja sen asiakumppanien valituksessa on vaadittu muun ohella, että vesialueen ympäristön laadun ja kalojen heikkeneminen on korvattava kiinteistöille.

■■■■■■ ja hänen asiakumppaneidensa valituksessa kiinteistön ■■■■■■ ■■■■■■ omistajat ovat vaatineet aluettaan koskevan käyttöoikeuskorvauksen tarkistamista. Valituksessa on vaadittu myös kiinteistökohtaisten korvausten arvioimista uudelleen.

Aluehallintovirasto on myöntänyt luvan saajalle pysyvän käyttöoikeuden käsiteltyjen jätevesien johtamisen kannalta tarpeellisen viemäriputken (kaivosvesi-putken) rakentamista varten tarvittaviin toiselle kuuluviin maa- ja vesialueisiin. Käyttöoikeus koskee maa-alueella kiinteistöä 578-405-12-48, jonka osalta käyttöoikeusala on 3 780 m², ja vesialueella kiinteistöä 578-876-2-1, jonka osalta käyttöoikeusala on 4 077 m².

Alehallintovirasto on velvoittanut luvan saajan maksamaan myönnetystä käyttöoikeudesta yhteensä 1 079 euron suuruisen kertakaikkisen korvauksen kiinteistön ■■■■■■ omistajalle. Korvaussummasta 341 euroa on korvausta maapohjasta ja 738 euroa puustosta ja taimikosta.

Vesialueelle määrätystä käyttöoikeudesta aluehallintovirasto ei ole määrännyt korvausta, koska vesialueen omistaja ei ollut muistutuksessaan vastustanut luvan saajan esitystä, jonka mukaan putken sijoittamisesta ei aiheudu korvattavaa vahinkoa.

Asiassa ei ole esitetty sellaisia seikkoja ■■■■■■ kiinteistön käytöstä, joiden vuoksi korvaussummaa mainitun kiinteistön osalta olisi korotettava. Kun muutokin otetaan huomioon valituksissa esitetyt vaatimukset ja niiden tueksi esitetyt perustelut sekä aluehallintoviraston päätöksen perustelut, aluehallintoviraston päätöstä ei ole kumottava tai muutettava käyttöoikeuskorvauksen osalta.

Kun otetaan huomioon aluehallintoviraston päätöksen mukaiset lupamääräykset ja niihin hallinto-oikeudessa tehdyt vesistön pilaantumisvaikutuksia edelleen vähentävät tai siihen pitkällä aikavälillä johtavat muutokset, hankkeesta ei ennalta arvioiden aiheudu muuta ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaan korvattavaa edunmenetystä. Edellä mainitut ympäristönsuojelulain säännökset huomioon ottaen asiassa ei ole voitu aluehallintovirastossa arvioida eikä tule myöskään hallinto-oikeudessa arvioidavaksi asutukselle melusta, pölystä tai

täristä johtuvasta pilaantumisesta aiheutuvien mahdollisten vahinkojen korvaaminen.

Muut valitusperusteet ja johtopäätös

Hallinto-oikeus toteaa myös edeltä tästä päätöksestä ilmenevät seikat huomioon ottaen, että lupahakemuksessa ja sen täydennyksissä on esitetty riittävät tiedot ympäristö- ja vesitalouslupaharkinnan suorittamiseksi. Yhdistysten valituksessa on viitattu siihen, että hallinto-oikeuden päätöksen perusteluissa edellä käsiteltyjen lupamääräysten lisäksi muun ohella lupamääräyksessä 11 tarkoitetut seikat olisi tullut esittää osana lupaharkintaa. Mainitussa lupamääräyksessä on kuitenkin kysymys luvan valvontaan liittyvistä mahdollisista poikkeamista, joita koskevaa selvitystä ei voida esittää ennen toiminnan aloittamista. Selvitys on voitu ja on tullutkin määrätä esitettäväksi lupaviranomaisen sijaan valvontaviranomaisille.

Lupamääräyksessä 17 on todettu, että talvella veden johtamisesta aiheutuva heikon jään alue on merkittävä Kainuun ELY-keskuksen kanssa sovittavalla tavalla. Määräystä on pidettävä riittävänä turvaamaan sen, että asiasta ELY-keskuksen kanssa sovittaessa huolehditaan merkitsemisen tapahtuvan kokosin aikana, kun heikentyneestä jääalueesta voi aiheutua haittaa ja vaaraa. Määräyksen täsmentämiseen valituksessa vaaditulla tavalla ei siten ole tarvetta.

Kun otetaan huomioon hankkeen ennalta arvioidut vaikutukset, aluehallintoviraston päätöksen mukaista rajoitettua oikeutta toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta ei ole ollut tarpeen kumota tai keskeyttää.

Tähän nähden ja edellä tässä päätöksessä mainituilla perusteluilla aluehallintoviraston päätöstä ei ole syytä kumota eikä muuttaa enemmälti eikä asiaa ole syytä palauttaa uuteen käsittelyyn lupaviranomaiselle.

3. Oikeudenkäyntikulut

Hallintolainkäyttölain (586/1996) 74 §:n 1 momentin mukaan asianosainen on velvollinen korvaamaan toisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Mitä tässä pykälässä ja 75 §:ssä säädetään asianosaisesta, voidaan soveltaa myös päätöksen tehneeseen hallintoviranomaiseen.

Mainitun 74 §:n 2 momentin mukaan harkittaessa julkisen asianosaisen korvausvelvollisuutta on otettava erityisesti huomioon, onko oikeudenkäynti aiheutunut viranomaisen virheestä.

Asiassa annettu ratkaisu kokonaisuutena huomioon ottaen ei ole kohtuutonta, että Paltamon luonto ry ja sen asiakumppanit sekä [REDACTED] ja hänen asiakumppaninsa joutuvat pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan.

Sovelletut oikeusohjeet

Perusteluissa mainitut

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Paltamon kunnanhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Päätöksen tiedoksiantaminen

Paltamon luonto ry:n ja [REDACTED] on viipymättä tämän päätöksen tiedoksi saatuaan ilmoitettava päätöksen tiedoksisaannista yhteisen kirjelmän allekirjoittaneille asiakumppaneilleen. Jos hän tämän laiminlyö, hän on velvollinen korvaamaan ilmoittamatta jättämisestä aiheutuneen vahingon sikäli kuin se laiminlyönnin laatuun tai muihin olosuhteisiin nähden harkitaan kohtuulliseksi (laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 94 §, hallintolaki 56 § 2 mom ja 68 §).

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen antopäivästä eli viimeistään 28.7.2022.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Arto Hietaniemi ja Reko Vuotila sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Sauli Viitasaari. Asian on esitellyt Reko Vuotila.

Arto Hietaniemi

Sauli Viitasaari

Reko Vuotila

Toimituskirjan antaja:

Anu Sara
lainkäyttösihteeri

Jakelu

Päätös ja maksu

Paltamon luonto ry, Suomen luonnonsuojeluliiton Kainuun piiri ry ja
Vesiluonnon puolesta ry
maksutta

Elementis Minerals B.V. Suomen sivuliike
maksutta

■■■■■■■■■■ ym.
maksutta

Jäljennös maksutta

Paltamon kunnan ympäristönsuojeluviranomainen

Paltamon kunnan terveydensuojeluviranomainen

Paltamon kunnanhallitus

Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/
Ympäristö ja luonnonvarat, sähköisesti

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus/
Pohjois-Suomen kalatalouspalvelut

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto/
Ympäristölupavastuualue, sähköisesti

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto/
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue

Suomen ympäristökeskus, sähköisesti

ARS

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeätä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaan-
nista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava

- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
- päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
- peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
- vaatimusten perustelut
- mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite:	Korkein hallinto-oikeus PL 180, 00131 Helsinki
Sähköposti:	korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi
Käyntiosoite:	Paasivuorenkatu 3, 00530 Helsinki
Puhelin:	029 56 40200
Faksi:	029 56 40382
Aukioloaika:	arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:

<https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet>